

**Su Mapia a Tutuma
a Inisulat'i Yuhan**

Bismillah Sir-Rahman Mir-Raheem

Assalamu Alaikum Warahmatullahi Ta'ala Wabarakatuh

Na nia sinemulat kanu nia a kitab na su mama a bedtuan sa Yuhan. Isa sekanin kanu napamili nu Isa al-Masih a makaunut lun kanu langun nu galebekan nin. Na nia kahanda kanu kinasulat sa nia na papedtuntayan nu Kadenan kanu uman i isa u entain su Isa al-Masih, na saben-sabenal a sekanin su Masih a 'bpamelipuas enggu sekanin su Tunggal'u Kadenan a pinadtaya. Papedsabutan bun sia ba i saben-sabenal a su Isa al-Masih su Kalimatul Allah a mimbangapa asal'a su langun a taw na katuntayan nilan su kabantang pantag kanu Kadenan taman kanu kahanda nin. Na nia ba i kahanda nu Kadenan kanu kinasugu nin kanu Isa al-Masih sia sa dunia na inggihad'in su umul'in asal'a su entain i semalig sa lekanin na malipuas kanu kadusan nilan taman sa kaadenan na uyag-uyag a da taman nin.

Nakadalem bun sia kanu nia a kitab su kinapayag'u Nabi Yahiya a Nanalawat pantag kanu Isa al-Masih. Na mabatia tanu bun sia ba su makapantag kanu manga pinggalebek'u Isa al-Masih kanu sia pan sekanin kanu dunia a mana su kinapagkapia nin kanu mama a di pakalakaw enggu su mama a di pakailay taman den kanu kinapambibiag'in 'bpaluman kanu mama a bedtuan sa Lasaru enggu su ped pan a pinggula nin a kabarakatan. Na su langun nu nia ba a kangagaipan a tanda a pinggula nu Isa al-Masih na pebpagilay den i entu sa saben-sabenal a sekanin su Tunggal'u Kadenan a sinugu nin sia sa dunia.

Nakadalem bun sia ba su makapantag kanu kinanggihad'u Isa al-Masih kanu umul'in taman kanu kinapambibiag lun 'bpaluman enggu su kinabpapayag'in kanu manga pinamili nin a 'bpamangunut lun ulian nu kinapambibiag lun 'bpaluman.

Mimbaluy a Manusia su Kadtau

1 ¹Kanu unan nu kinapangaden kanu langun-langun na aden den su Kadtau. Su Kadtau na lu kanu Kadenan enggu su Kadtau na Kadenan. ²Unan pan nu kinapangaden na lu den sekanin kanu Kadenan. ³Sia nakanggulalan sa lekanin i kinapangaden kanu langun-langun. Na dala napangaden a apia satiman kanu langun-langun nu pinangaden a da makanggulalan sa lekanin. ⁴Sekanin su 'gkabpunan nu uyag-uyag enggu su uyag-uyag ba a nia i pakasigay kanu manusia. ⁵Na pedsigay su entu lu kanu malibuteng enggu di 'gkalawanan nu malibuteng.

⁶Aden mama a sinugu nu Kadenan a nia nin ngala na Yahiya.^a ⁷Sinugu sekanin a makadsaksi taman sa makapangimbenal'in su pantag kanu sigay a entu asal'a sia makanggulalan sa lekanin na makapalitalia su langun na taw. ⁸Na su Yahiya a nia na dikena sekanin su sigay ugaid'a sinemia sekanin ka enggu nin makapangimbenal su pantag kanu sigay.

⁹Na su tidtu a sigay a pedsigay kanu langun nu manusia na nakauma den man sia sa dunia. ¹⁰Ugaid'a apia sia den sekanin sa lusud'a dunia enggu naaden su dunia sia nakanggulalan sa lekanin na da bun sekanin kilala nu sakadunia. ¹¹Na sinemia sekanin kanu inged'in na da sekanin talima nu manga taw lu. ¹²Ugaid'a su langun nu tinemalima sa lekanin a mana su namedsalig sia kanu ingala nin na inenggan nin silan sa kawagib a mabaluy a timbang a manga wata nu Kadenan ¹³a dikena nia nin ukit i mana su kapembata nu manusia atawa ka su lilini nu manusia udi na mana su lilini nu 'gkalumaya ka kahanda man nu Kadenan.

¹⁴Na su Kadtau a entu na mimbaluy a manusia. Mindadalepa sekanin sia sa dunia a naped tanu taman sa nailay nami demun mismu su sigay nin. Na nakadait sa lekanin su sigay a entu kagina sekanin su Tunggal^b a ebpun kanu Ama.^c Talutup sa lekanin su kabantang enggu su dala

^a **1:6 Yahiya** Na nia bun ba su Nabi Yahiya a nanalawat kanu manga taw a midtataubat. Madakel pan i kasabutan tanu makapantag kanu Nabi Yahiya sia kanu *Maena nu Mangadalem a Kadtau kanu Kitab* a mailay kanu kapupusan nu nia a kitab.

^b **1:14 Tunggal** Su Tunggal sia na su Isa al-Masih. Nia sabap a kinagelal lun sa Tunggal'u Kadenan na kagina ebpun demun sekanin kanu Kadenan sia nakanggulalan kanu Suti a Ruh nu Kadenan. Madakel pan i kasabutan tanu makapantag kanu Tunggal'u Kadenan sia kanu *Maena nu Mangadalem a Kadtau kanu Kitab* a mailay kanu kapupusan nu nia a kitab.

^c **1:14 Ama** Su Ama sia na su Kadenan. Langun nu taw a 'bpaginugut kanu Kadenan na mapakay a edtalun sa nabaluy a wata nu Kadenan. Madakel pan i kasabutan tanu makapantag kanu Ama a su Kadenan sia kanu *Maena nu Mangadalem a Kadtau kanu Kitab* a mailay kanu kapupusan nu nia a kitab.

Yuhan 1

idsan nin a kapegkalimu.^d ¹⁵Na inipangimbenal'u Yahiya su makapantag a nia sa lekanin sa nia nin ibpananawag sa matanug na "Sekanin ba a nia su pidtalu ku sa lekanu a makatundug sa laki a labi lawan pan kumin sa laki kagina sekanin paman i nauna sa laki." ¹⁶Natalima tanu langun su dala kapedtaman nin a entu a kapegkalimu a 'bpamelapay a ebpun sa lekanin. ¹⁷Ka amaika su kasuguan^e ka sia nakanggulalan kanu Nabi Musa na su kabantang enggu su dala idsan nin a kapegkalimu na sia menem nakanggulalan kanu Isa al-Masih. ¹⁸Na da isa bu a nakailay kanu Ama a su Kadenan ugaid'a su Tunggal'in i minayag lun a di 'gkapitas sa lekanin ka saben-sabenal a sekanin na Kadenan.

Su Kinapayag'u Nabi Yahiya pantag kanu Isa al-Masih

(Mataya 3:1-12; Markus 1:1-8; Luk 3:1-18)

¹⁹Na maya ba i kinapangimbenal'u Yahiya kanu kinasugu nu 'gkangaunutan nu manga Yahudi lu sa lekanin kanu *'bpamangurban enggu su 'bpamedtiakap kanu Suti a 'Bpagagaman ebpun sa Awrusalim ka enggu nilan pakaidsa sa lekanin i "Entain ka besen?" ²⁰Na pidtalu nu Yahiya u ngin i bantang, sa nia nin pidtalu na "Dikena saki su Masih."^f ²¹Daka inidsan nilan menem sekanin sa "Amaika maitu na entain ka besen? Seka ba su Nabi Ilias?" Nia nin inisawal na "Dikena." Na inidsan nilan menem sa "Seka ba su Nabi?"^g Nia nin menem inisawal na "Dikena." ²²Guna su maitu na nia nilan lun pidtalu na "Amaika maitu na entain ka? Edtalu ka sa lekami u entain ka, ka enggu aden makasawal'ami lu kanu sinemugu sa lekami." ²³Na nia nin inisawal kanilan na "Saki su pidtalu nu Nabi Isayas a suala a 'bpananawag sa

^d 1:14 dala idsan nin a kapegkalimu Sia sa basa a Grik na *karis* a nia nin maena na su limu a di 'gkawagib sa lekitanu ugaid'a inenggay nu Kadenan sa lekitanu. Madakel pan i kasabutan tanu makapantag kanu dala idsan nin a kapegkalimu sia kanu *Maena nu Mangadalem a Kadtalu kanu Kitab* a mailay kanu kapupusan nu nia a kitab.

^e 1:17 Su *kasuguan* sia na nia ba su Kitab Taurat.

^f 1:20 *Masih* Su kadtalu a *Masih* sa basa a Hibru na *mashiach* a nia nin maena na *binubusan sa lana* kagina sia kanu adat-betad'u manga taw a Yahudi na su 'gkapamili nu Kadenan a endatu, mangurban atawa ka nabi na pembubusan sa lana su ulu nin sa tanda a pedsanganan sa bagel sia kanu galebekan nin. Madakel pan i kasabutan tanu makapantag kanu *Masih* sia kanu *Maena nu Mangadalem a Kadtalu kanu Kitab* a mailay kanu kapupusan nu nia a kitab.

^g 1:21, 25 su *Nabi* Nia ba su nabi a pagidsan nu Nabi Musa a nalabit sia kanu Diutirunumi 18 ayat 15 sia kanu Kitab Taurat enggu nalabit bun sia kanu Manga Pinggalebek'u Manga Sinugu nu Isa al-Masih 3 ayat 22 sia kanu Kitab Injil. Na su Nabi ba a entu na su Isa al-Masih.

Yuhan 1

matanug lu kanu tawan-tawan a dalepa sa 'Pakatidtu nu su lalan a 'bpagukitan nu Mapulu!' ”^h

²⁴Na ped bun kanu manga sinugu a entu na lusud bun kanu lumpukan a Parisiyu.ⁱ ²⁵Na nia nilan inidsa kanu Yahiya na “U dikena besen seka su Masih atawa ka su nalabit a entu a Nabi^g udi na su Nabi Ilias na ngintu ka 'bpanalawat ka?” ²⁶Nia inisawal'u Yahiya sa kanilan na “Saki na nia ku bu ibpanalawat na ig. Ugaid'a aden san sakataw a kaped'u den a di nu bu 'gkakilala. ²⁷Sekanin su pakatundug sa laki, na apia su kabekal ku kanu iket'u ampis'u ay nin na di aku makadait.” ²⁸Na su langun nu entu ba a nanggula na lu natabu sa dalepa a Bitani a temampal sa sebangan na lawas'a ig'u Jordan a 'bpanalawatan nu Yahiya.

²⁹Na kanu temundug a gay na nailay nu Yahiya su Isa al-Masih a pedsupeg sa lekanin. Daka nia pidtalu nu Yahiya na “Ilay nu su Manguda a Bili-bili nu Kadenan^j a 'bpagawa kanu kabaladusan nu sakadunia! ³⁰Na sekanin ba a nia su pidtalu ku sa lekanu a 'Aden sakataw a makatundug sa laki a labi lawan pan kumin sa laki kagina sekanin paman i nauna sa laki.’ ³¹Apia saki na dala ku bun sekanin babaya makilala ugaid'a entu ba i sabap'in ka 'bpanalawat aku sa ig ka enggu sekanin makapayag kanu bangsa a Israil.”

³²Na inipangimbenal bun nu Yahiya i “Nailay ku demun mismu su Ruh^k a ebpun sa langit a nangalimbaba sa lekanin a linemagid sa malapati taman sa midtangen den lu sa lekanin. ³³Na apia saki na

^h **1:23 Mapulu** Su katatapan a maena nu nia a kadtalu na 'gkaunutan ugaid'a su maena nin sia na Mapulu sa langun a ipenggelal bun kanu Kadenan. Inigelal bun i nia kanu Isa al-Masih sabap sa sekanin i pendatu taman sa taman. Madakel pan i kasabutan tanu makapantag kanu Mapulu sia kanu *Maena nu Mangadalem a Kadtalu kanu Kitab* a mailay kanu kapupusan nu nia a kitab.

ⁱ **1:24 lumpukan a Parisiyu** Isa silan kanu 'gkangaunutan nu agama nu manga taw a Yahudi. Balaagama a benal silan enggu nia nilan pedtimbangannu kanu ginawa nilan na silan bu su ikelas sa langun. Madakel pan i kasabutan tanu makapantag kanu lumpukan a Parisiyu sia kanu *Maena nu Mangadalem a Kadtalu kanu Kitab* a mailay kanu kapupusan nu nia a kitab.

^j **1:29, 36 su Manguda a Bili-bili nu Kadenan** Kanu entu a timpu na nia katatapan a ipegkurban nu manga taw na su manguda a bili-bili a dala tila nin. Na nia ba i sabapan nin ka inibaranan su Isa al-Masih kanu manguda a bili-bili kagina sekanin bu i dala tila nin. Sekanin i ipegkurban sa ukita kanggihad'in kanu umul'in asal'a su langun nu taw a maginugut sa lekanin na maaun kanu kabaladusan nilan taman sa malipuas silan.

^k **1:32 Ruh** Nia ba su *Ruhhul Allah* atawa ka su Suti a Ruh nu Kadenan. Madakel pan i kasabutan tanu makapantag kanu Suti a Ruh nu Kadenan sia kanu *Maena nu Mangadalem a Kadtalu kanu Kitab* a mailay kanu kapupusan nu nia a kitab.

Yuhan 1

dala ku bun sekanin babaya makilala ugaid'a su sinemugu sa laki sa kapanalawat sa ig na sekanin i midtalu sa laki sa 'Su taw a mailay nengka a pangalimbaban nu Ruh taman sa lemangkap lun, na sekanin ba a nia su manalawat sa *Suti a Ruh nu Kadenan.' ³⁴Na nambamatan ku demun i nia ba enggu ibpangimbenal ku i sekanin ba a nia su Pinamili nu Kadenan."^l

Su Muna-muna a Namangunut kanu Isa al-Masih

³⁵Na kanu temundug menem a gay a kaped'u Yahiya su dua kataw a 'bpamangunut lun ³⁶na nailay nin su Isa al-Masih a 'bpelakaw, na nia nin pidtalu na "Ilay nu, su Manguda a Bili-bili nu Kadenan!"^j ³⁷Endaw i kinakineg'u dua kataw a 'bpamangunut lun su entu na tinundug'ilan su Isa al-Masih. ³⁸Daka linemengi su Isa al-Masih na nailay nin silan a pedtundug sa lekanin, na inidsan nin silan sa "Endaw kanu pebpawang?" Nia nilan nadtalu na "Rabbi, endaw ka besen pegkakaleben?" (Rabbi, nia nin maena na gulu.) ³⁹Na nia nin inisawal kanilan na "Unut kanu ka enggu nu 'gkailay." Na minunut mambu silan taman sa nailay nilan u endaw sekanin pegkakaleben. Na kanu entu ba mambu a uras na manga ikasapulu sa mapita^m taman sa midtangen pan silan lu kanu entu ba a gay.

⁴⁰Na isa kanu dua kataw a entu a nakakineg kanu pidtalu nu Yahiya taman sa minunut kanu Isa al-Masih na si Anduk a suled'i Simiun Pitru. ⁴¹Na nia muna-muna a pinggula ni Anduk na pinangilay nin su suled'in a si Simiun ka pidtalu nin lun i "Nailay nami den su Masih!" (Nia maena nu *Masih na su pinamili nu Kadenan a papendatun.) ⁴²Na pinaunut'i Anduk si Simiun lu kanu Isa al-Masih. Daka pidtulikan nu Isa al-Masih si Simiun Pitru sa nia nin lun pidtalu na "Simiun i ngala nengka a wata ni Yuhan ugaid'a nia den ibedtu sa leka na Kipas." (Kipas na pagidsan na ngala a Pitru.)ⁿ

^l 1:34 **Pinamili nu Kadenan** Su ped a danden a namakasulat sa basa a Grik na *Tunggal'u Kadenan* i nakabetad a maena nin.

^m 1:39 **uras a manga ikasapulu sa mapita** Nia nin maena sa basa a Grik na *uras a manga ikasapulu*. Na sia kanu kasabut'u taw sa Ruma na *uras a manga ikasapulu sa mapita*. Na sia menem kanu kasabut'u manga Yahudi na *uras a manga ikapat sa malulem*. Ugaid'a nia kinapamili sa *ikasapulu sa mapita* na kagina su kinasulat sa nia na lu basi natabu sa dalepa a sakup'a Ruma.

ⁿ 1:42 Su **Kipas** na basa a Hibru Aramaik a nia nin maena na *watu*. Isa bu i maena nin sa ngala a Pitru sa basa a Grik.

Su Kinataw ni Pilipus enggu Nataniel kanu Tunggal'u Kadenan

⁴³Na kanu temundug menem a gay na napagitung'u Isa al-Masih i lemu sekanin sa prubinsia a Galili. Na nailay nin si Pilipus na nia nin lun pidtalu na "Unut ka sa laki." ⁴⁴Si Pilipus a nia na taw sa dalepa a Bitsaida a dalepa bun ni Anduk enggu Pitru.

⁴⁵Na pinangilay ni Pilipus si Nataniel ka pidtalu nin lun i "Nailay nami den su nakadalem kanu Kitab Taurat a inisulat'u Nabi Musa enggu su nakadalem kanu inisulat'u ped pan a manga nabi. Si Isa besen i entu a taw sa Nasarit a wata ni Yusup." ⁴⁶Na nia nakasumpat'i Nataniel sa lekanin na "Lu sa Nasarit! Aden besen makagkapia a ganat sa Nasarit?" Nia pidtalu ni Pilipus sa lekanin na "Unut ka man ka enggu nengka 'gkailay."

⁴⁷Na guna mailay nu Isa al-Masih si Nataniel a pakasupeg den sa lekanin na nia nin pidtalu na "Ilay nu, saben-sabenal man a taw sekanin sa Israil a dala sa lekanin su kapagakal!" ⁴⁸Daka inidsan sekanin ni Nataniel sa "Panun i kinataw nengka sa laki?" Na nia nin lun inisawal na "Da ka paman kaangayi ni Pilipus na nailay ku den seka lu kanu atag'u kayu a igus."^o ⁴⁹Nia nakasawal sa lekanin ni Nataniel na "Gulu, saben-sabenal na seka su Tunggal'u Kadenan! Seka su Datu nu Israil!" ⁵⁰Daka nia pidtalu nu Isa al-Masih na "Mapia ka nalitiala ka sa apia kinadtalu ku bu sa leka sa nailay ku seka lu kanu atag'u kayu a igus. Na labi pan sia ba i mangailay nengka a kangagaipan!" ⁵¹Pidtalu nin pan i "Saben-sabenal a pedtalun ku sa lekanu i mailay nu man a kaukan su sulega enggu mailay nu su manga malaikat'u Kadenan a manik-maba sia kanu Kaka nu Manusia."^p

Su Ig a Mimbaluy a Alak

2 ¹Na guna maipus su nakadua gay na aden pegkalilang lu sa dalepa a Kana a sakup'a Galili. Na tinemalabuk lu su ina nu Isa al-Masih.
²Na kagina ka pinasabut bun su Isa al-Masih enggu su 'bpamangunut

^o **1:48 kayu a igus** Su nia a kayu na di gaid pedsapak enggu nia katatapan na sia 'bpagetu sa watun a lupa. Madakel pan i kasabutan tanu makapantag kanu kayu a igus sia kanu *Maena nu Mangadalem a Kadtau kanu Kitab* a mailay kanu kapupusan nu nia a kitab.

^p **1:51 Kaka nu Manusia** Inigelal i nia kanu Isa al-Masih kagina apia sekanin su tapid'u Kadenan na mimbaluy sekanin a manusia enggu inengan sekanin nu Kadenan sa kawagib sa kandatu kanu langun na tribu taman sa taman. Madakel pan i kasabutan tanu makapantag kanu Kaka nu Manusia sia kanu *Maena nu Mangadalem a Kadtau kanu Kitab* a mailay kanu kapupusan nu nia a kitab.

Yuhan 2

lun na linemu bun silan. ³Na guna maibped su alak na nia pidtalu nu ina nin sa lekanin na “Naibpedan den silan na alak.” ⁴Daka nia pidtalu sa lekanin nu Isa al-Masih na “Da den lekita sa entu ka da pan mauma i kutika ku.” ⁵Guna su maitu na nia pidtalu nu ina nu Isa al-Masih kanu manga ’bpanalagad na “Enggula nu i apia ngin a isugu nin sa lekanu.”

⁶Aden nem timan lu a ’bpanaguan sa ig a inumbal ebpun sa watu a ’bpagusalen nu manga Yahudi kanu kabpelimpiu nilan sia lusud kanu agama nilan. Na uman i sawalu na nia pakadalem lun na duapulu kagalun taman sa telupulu. ⁷Na nia pidtalu nu Isa al-Masih kanu ’bpamanalagad na “Penu nu sa ig su manga ’bpanaguan a nan.” Daka pinamenuan nilan den mambu. ⁸Entu pan ka nia nin pidtalu kanilan na “Sakedu kanu san ka pananggit’u lu kanu pedtiakap kanu nia a pakalagian.” Daka pinananggit’ilan mambu lu sa lekanin ⁹ugaid’a di katawan nu pedtiakap kanu pakalagian u endaw nakabpun su entu ka nia bu mataw lun na su ’bpamanalagad a sinemakedu lun. Na endaw i kinatekaw nu pedtiakap kanu ig a mimbaluy a alak na tinawag’in su mama a pegkawingen ¹⁰ka nia nin lun pidtalu na “Nia katatapan na nia muna-muna a ipapedtalagad na su mapia sa langun a alak. Na amaika madakel den su nainem’u manga taw na entu pan ka ipedtundug su nangasasangan demun a alak. Ugaid’a seka na saguna nengka pan inipatalagad su mapia sa langun a alak.”

¹¹Na kanu nia ba a muna-muna a tanda^q a pinggula nu Isa al-Masih a lu natabu sa Kana a sakup’u Galili na inipayag’in su sigay nin taman sa sinemalig sa lekanin su ’bpamangunut lun.

Su Kinapamugaw nu Isa al-Masih kanu manga Padagang lu kanu Suti a ’Bpagagaman

(Mataya 21:12-13; Markus 11:15-17; Luk 19:45-46)

¹²Na guna maipus su entu na linemu su Isa al-Masih sa Kapurnaum apeg’u ina nin enggu su manga suled’in a mama taman kanu ’bpamangunut lun. Na midtangen pan silan lu sa namakapila gay. ¹³Na kagina ka mangagan den su kapegkanduli nu manga Yahudi sa Kanduli

^q 2:11, 18 **tanda** Su maena nu nia ba a kadtalu a inusal’i Yuhan na *tanda*, ugaid’a su ped a maena nin na *kabarakatan* atawa ka *kagaipan*. Nia ba i sabapan na kinausal’i Yuhan sa nia kagina su langun na kabarakatan a pinggula nu Isa al-Masih na amadan sa sekanin su Masih a su Tunggal’u Kadenan.

Yuhan 2

nu Kalipuas^r na linemu su Isa al-Masih sa Awrusalim. ¹⁴Na nia nin nauman lu kanu lama-lama nu Suti a 'Bpagagaman^s na su manga padagang sa sapi, bili-bili enggu manga malapati.^t Na nailay nin bun lu su 'bpamanambi sa kuleta^u a 'bpamagagayan lu ba. ¹⁵Daka minumbal sekanin sa ibpanapes'in a tali ka pinamugaw nin silan langun kanu Suti a 'Bpagagaman apeg den nu manga sapi enggu su manga bili-bili. Na inisambulak'in su manga kuleta nu 'bpamanambi sa kuleta taman sa pinamangkulat'in su manga lamisan nilan. ¹⁶Nia nin pidtalu kanu manga padagang sa malapati na "Ipangawa nu sia i manga dagangan nu a nia! Di nu 'bpagumbal a padian su walay nu *Ama ku." ¹⁷Na nagkalendem'u 'bpamangunut lun su nakadalem sia kanu kitab a "Su lilingay ku kanu walay nengka na mana apuy a temupuk sa laki."^v

¹⁸Daka nia pidtalu nu 'gkangaunutan nu manga Yahudi kanu Isa al-Masih na "Ngin i tanda^q a makapailay nengka sa lekami a amadan sa aden kawagib'engka sa kapenggula nengka sa nia?" ¹⁹Na nia inisumpat'u Isa al-Masih kanilan na "Geba nu i Suti a nia a 'Bpagagaman ka dalem'a telu gay bu na patindegen ku menem." ²⁰Daka nia pidtalu nu manga Yahudi na "Nakapatpulu enggu nem lagun na papedtindegen bu

^r **2:13 Kanduli nu Kalipuas** Su nia a kanduli na tademan kanu kinalipuas'u Kadenan kanu manga taw sa Israil sa kanu kinapangungulipen kanilan sa Egypt. Madakel pan i kasabutan tanu makapantag kanu Kanduli nu Kalipuas sia kanu *Maena nu Mangadalem a Kadtalulu kanu Kitab* a mailay kanu kapupusan nu nia a kitab.

^s **2:14 Su Suti a 'Bpagagaman** na satiman bu ka lu bu sa Awrusalim, lu bu ba pegkurban kanu Kadenan su manga taw a Yahudi. Ugaid'a saguna a timpu na da den su entu a Suti a 'Bpagagaman ka nabinasa den. Mapakay bun a lu ba 'bpangeni-ngeni. Madakel pan i kasabutan tanu makapantag kanu Suti a 'Bpagagaman sia kanu *Maena nu Mangadalem a Kadtalulu kanu Kitab* a mailay kanu kapupusan nu nia a kitab.

^t **2:14 manga padagang sa sapi, bili-bili enggu manga malapati** Su nia a manga dagangan nilan na nasisita nu manga taw a ebpun kanu mawatan a dalepa ka enggu nilan makagkurban lu kanu Suti a 'Bpagagaman. Ugaid'a nia kamutuan lu na su pendagangan nilan na lu kanu lama-lama nu Suti a 'Bpagagaman.

^u **2:14 su 'bpamanambi sa kuleta** Sia kanu paginugut'u manga Yahudi na uman salagun na nakabpaliugat kanilan i kaenggay sa kuleta lu kanu Suti a 'Bpagagaman. Nia katatapan a kabpagenggay nilan na uman Kanduli nu Kalipuas. Na su 'gkangaunutan nu manga Yahudi na di silan pedtalima sa apia endaw ebpun a kuleta nia tabia na su kuleta nilan demun. Na su manga kaped a manga taw a Yahudi a lu pan ganat sa ped a dalepa na su kuleta nilan na salakaw tembu nasisita nilan pan a isambi lu kanu 'bpamanambi sa kuleta ugaid'a nia kamutuan na lu demun silan pedsambia kanu lama-lama nu Suti a 'Bpagagaman.

^v **2:17 mana apuy a temupuk sa laki** Sia kanu itungan nu manga alim na nia nin maena na inggihad'u Isa al-Masih su umul'in sabap kanu lilingay nin kanu Kadenan. Ka su tidtu a 'bpagagaman na mana su pamusungan nu taw a 'bpaginugut kanu Kadenan. Nakadalem su kadtalulu a nia kanu Manga Sengal 69 ayat 9 sia kanu Kitab Zabur.

i nia, na seka na telu gay bu i kapatindeg'engka lun?" ²¹ Ugaid'a nia nin ba a entu pedtalun a Suti a 'Bpagagaman na su badan nin. ²² Tembu ba kanu kinambibiag 'bpaluman nu Isa al-Masih kanu ikatelun nin gay ulian nu kinapatay nin na nagkalendem'u 'bpamangunut lun su pidtalu nin ba a nia taman sa pinalitialan nilan su nakadalem kanu kitab enggu su pidtalu nin.

²³ Na kanu timpu a lu sa Awrusalim su Isa al-Masih a nia nin natabuan na Kanduli nu Kalipuas na madakel i namedsalig sia kanu ingala nin sabap sa nailay nilan su manga tanda a pinggalebek'in. ²⁴ Ugaid'a su Isa al-Masih na da nin isalig su ginawa nin kanilan kagina katawan nin den u ngin i ukit'u manusia. ²⁵ Na di nin den nasisita i aden pan mapaamad pantag kanu manusia ka katawan nin den su pamusungan nu manusia.

Su Kambata 'Bpaluman kanu Taw sia Makanggulalan kanu Ruh

3 ¹ Na aden mama a nia nin ngala na Nikudimu a lusud kanu lumpukan a Parisiyu. Isa sekanin a 'gkaunutan nu manga Yahudi. ² Kanu isa a magabi na linemu sekanin kanu Isa al-Masih ka nia nin lun pidtalu na "Gulu, katawan nami i isa ka a gulu a ebpun kanu Kadenan kagina dala makagaga enggula kanu manga tanda a nia a penggulan nengka, nia tabia na lu sa lekanin su Kadenan." ³ Nia pidtalu nu Isa al-Masih sa lekanin na "Sabensabenal a pedtalun ku sa leka i taman sa di embatan 'bpaluman^w su taw na di nin man magedam su kapendatu nu Kadenan." ⁴ Na nia nakaidsa ni Nikudimu na "Panun i kambata 'bpaluman kanu taw a matua den? Ngintu, makambalingan pamun kanu tian nu ina nin ka enggu mambata 'bpaluman?" ⁵ Nia inisumpat'u Isa al-Masih na "Sabensabenal a pedtalun ku sa leka i di makalusud su taw kanu kapendatu nu Kadenan nia tabia na embatan sia makanggulalan sa ig enggu Ruh.^x ⁶ Su pimbata nu manusia na manusia ugaid'a su pimbata

^w **3:3 embatan 'bpaluman** Su nia a kadtalu na dua timan i maena nin sia sa Grik. Nia muna-muna a maena nin na 'bpaluman, ikadua na ebpun sa pulu. Na nia maena nu pidtalu nu Isa al-Masih sia na ebpun sa pulu atawa ka sulega ugaid'a nia kinasabut'i Nikudimu lun na embatan 'bpaluman su taw sia makanggulalan kanu ina.

^x **3:5 embatan sia makanggulalan sa ig enggu Ruh** Makandalagida i maena nin kanu ayat 3 kanu nia bun ba a kitab. Na mailay bun i maena nin kanu Kitab a Inisulat'u Nabi Isikil 36 ayat 25 taman sa 27. Na nia pembitalan nu Isa al-Masih sia na pantag kanu inibpasad'u Kadenan a Suti a Ruh nin a matalima nu apia entain a semalig kanu Isa al-Masih. Madakel pan i kasabutan tanu makapantag kanu Suti a Ruh sia kanu Maena nu Mangadalem a Kadtalu kanu Kitab a mailay kanu kapupusan nu nia a kitab.

Yuhan 3

sia makanggulalan kanu Ruh na su bagu a uyag-uyag'u taw.^y 7Di ka 'gkagaipi su pidtalu ku a nia sa leka a sekanu na nasisita a embatan 'bpaluman. 8Su sambel na pedsanggiup sa apia endaw i kiug'in. Na matag'engka makineg su segeng'in na di nengka 'gkatawan u endaw nakabpun enggu endaw pebpawang. Na maitu bun ba su taw a embatan sia kanu Ruh."

9Nia menem nakaidsa ni Nikudimu sa lekanin na "Panun i kanggula sa entu?" 10Na nia inisumpat'u Isa al-Masih sa lekanin na "Seka na isa ka bun a gulu nu Israil na ngintu ka di nengka 'gkatuntayan i nia? 11Sabensabenal a pedtalun ku sa leka, na u ngin i 'gkatawan nami na pedtalun nami enggu u ngin i 'gkailay nami na ibpangimbenal'ami ugaid'a di nu pedtaliman su ibpangimbenal'ami. 12Na amaika su manga pedtalun ku sa lekanu a makapantag sia sa dunia ka di nu 'bpalitialan, na nia nu pan a entu 'bpalitialan su pedtalun ku makapantag kanu kasulegan? 13Na dala man pakataw kanu kasulegan nia tabia na su *Kaka nu Manusia a nakabpun lu ba kagina dala isa bu a nakabpapulu lu sa sulega. 14Na mana bun su kinatunggul sa kayu nu Nabi Musa kanu galang a nipay lu kanu tawan-tawan a dalepa^z na maitu bun ba su Kaka nu Manusia na dait a makatunggul bun sekanin kanu kayu 15asal'a su apia entain i semalig sa lekanin na kaadenan na uyag-uyag a da taman nin^a lu sa lekanin.

16"Kagina ka sangat a inikalimu nu Kadenan su dunia na inenggay nin su *Tunggal'in asal'a su apia entain a semalig lun na di masiksa^b

^y 3:6 **bagu a uyag-uyag'u taw** Su nia na dikena kakawasan sa dunia ka su uyag-uyag a da taman nin a matalima nu taw amaika semalig silan kanu Isa al-Masih. Na apia entain i makatalima kanu nia ba na di den temala sa kasiksan lu sa Mauli a Gay.

^z 3:14 **su kinatunggul sa kayu nu Nabi Musa kanu galang a nipay lu kanu tawan-tawan a dalepa** Mailay i nia sia kanu Manga Bilangan 21 ayat 4 taman sa 9 sia kanu Kitab Taurat. Madakel a nipay a aden bisa nin i inipatingguma nu Kadenan kanu manga taw a Israil sabap kanu kinasungkang'ilan kanu Nabi Musa enggu kanu Kadenan. Kanu kinadtaubat'u taw na inisugu nu Kadenan kanu Nabi Musa i mumbal sekanin sa nipay a galang. Inibetad'u Nabi Musa su nipay a galang sa kayu ka initunggul'in. Na apia entain i makailay kanu nipay a galang na kaulian su tinuka nu nipay. Na maitu bun ba su Isa al-Masih na ininggihad'in su umul'in sa ukit a kinatutuk lun kanu kayu a pinambalawaga ka asal'a su apia entain a semalig sa lekanin na malipuas taman sa kaadenan na uyag-uyag a da taman nin.

^a 3:15 **uyag-uyag a da taman nin** Su nia na dikena kakawasan sa dunia ka su uyag-uyag a da taman nin a matalima nu taw amaika semalig silan kanu Isa al-Masih. Na apia entain i makatalima kanu nia ba na di den temala sa kasiksan lu sa Mauli a Gay.

^b 3:16 **masiksa** Na nia nin maena na kanarakan taman sa taman.

Yuhan 3

ka nia pan mula na kaadenan na uyag-uyag a da taman nin. ¹⁷Ka dikena nia kinasugu nu Kadenan kanu Tunggal'in sia sa dunia i wagiban nin su dunia ka nia nin kinasugu lun na ibpelipuas'in sia makanggulalan sa lekanin. ¹⁸Na entain i semalig lun na di den kawagiban ugaid'a su di menem semalig na nawagiban den sabap sa da sekanin salig sia kanu ingala nu Tunggal'u Kadenan.

¹⁹“Na nia ba i sabapan a kinawagib kanilan ka sia den sa dunia su sigay ugaid'a nia nilan bun linamig na su malibuteng kumin kanu sigay kagina su penggalebeken nilan na mawag. ²⁰Ka apia entain man i penggalebek sa mawag na kabensian nin su sigay enggu di nin sikenan su sigay asal'a di mapayag su manga galebekan nin. ²¹Ugaid'a su penggalebek sa bantang na pedsiken kanu sigay asal'a mapayag i ebpun kanu Kadenan su manga galebekan nin a entu.”

Su Nauli den a Kinapangimbenal'u Nabi Yahiya pantag kanu Isa al-Masih

²²Kanu ulian nu entu na linemu su Isa al-Masih enggu su 'bpamangunut lun kanu ped a dalepa kanu kalupan bun nu prubinsia a Yudia. Na midtangen pan silan lu enggu nanalawat. ²³⁻²⁴Na kanu entu ba mambu a manga timpu na dala pamun mabilanggu su *Yahiya. Tembu ba nakapanalawat pamun sekanin kanu entu lu sa Inun a masupeg kanu dalepa a Salim kagina lu ba i madakel i ig'in. Na madakel i taw a namelu ka napasalawat.

²⁵Na su 'bpamangunut kanu Yahiya na nakandalawana nilan su isa bun a Yahudi makapantag kanu kabpelimpiau sia luyud kanu agama nilan. ²⁶Daka linemu silan kanu Yahiya ka nia nilan lun pidtalu na “Gulu, su mama a inipangimbenal'engka a nadtagapeda nengka lu kanu sebagean nu lawas'a ig'u Jordan na saguna na 'bpanalawat den. Na madakel a benal a manga taw i 'bpelu sa lekanin.”

²⁷Nia pidtalu nu Yahiya na “Apia ngin na dala matalima nu taw nia tabia na u ngin bu i inggay nu Kadenan sa lekanin. ²⁸Sekanu demun mismu i nakadsaksi lun sa kanu kinadtalu ku sa 'Dikena saki su Masih ugaid'a pinauna aku bu sa lekanin.’ ²⁹Nia kalagidan nu 'gkambetadan ku na mana su abay nu mama a pegkawingen. Na su mama a pegkawingen i saben-sabenal a pakadtampung'u babay a pegkawingan lun. Na su abay menem na pendalabay bu kanu mama a pegkawingen enggu sangat a

'gkagalaw kanu kapegkakineg'in kanu suala nu mama. Na maitu aku bun ba, na sangat a 'gkagalaw aku. ³⁰Na dait man a ipulu sekanin enggu saki menem na dait a makababa.^c

³¹“Ka su ebpun kanu liwawaw na dunia na su langun nu kadtalu nin na kamamanusiay bu ka manusia bu sekanin. Ugaid'a su ebpun man kanu sulega na entu ba i mapulu sa langun ³²enggu ibpangimbenal'in su nailay nin enggu su nakineg'in. Ugaid'a dala gaid pedtalima kanu ibpangimbenal'in. ³³Ugaid'a su taw a tinemalima kanu ibpangimbenal'in na ipebpagamad'ilan i bantang su langun na pedtalun nu Kadenan. ³⁴Ka su sinugu a ebpun kanu Kadenan^d na nia nin bu pembitalan na su kadtalu nu Kadenan kagina da tedtab'in i kabpagenggay nu Kadenan sa lekanin kanu bagel'u Ruh. ³⁵Ipegkalimu nu Ama su Tunggal'in enggu initapenay nin lun su kakamal kanu langun-langun. ³⁶Entain i pedsalig kanu Tunggal na aden uyag-uyag'in a da taman nin ugaid'a entain menem i pegkias sa lekanin na di makatalima sa uyag-uyag a da taman nin. Na nia pan mula na di maawa sa lekanin su siksa nu Kadenan.”

Su Ig a Pakaenggay sa Uyag-uyag a Da Taman nin

4 ¹⁻²Na kanu entu a timpu na labi lawan pan i kadakel a nakapaunut enggu nasalawatan nu Isa al-Masih kumin kanu Yahiya apia nia nin kaaden i dikena su Isa al-Masih demun i nanalawat lun ka su 'bpamangunut lun. Na guna katawi nu Isa al-Masih i nakauma i entu kanu pakinegan nu manga taw a lusud kanu lumpukan a Parisiyu ³na ginemanat sekanin lu sa Yudia ka mimbalingan sekanin sa Galili.

⁴Na kanu kapembalingan nin a entu na lu sekanin 'bpagukit sa prubinsia a Samaria. ⁵Na nakauma sekanin lu kanu dalepa a bedtuan sa Sikar a sakup'u Samaria a masupeg kanu lupa a inibpusaka nu Yakub kanu wata nin a su Yusup.^e ⁶Na lu ba su bualan a kalut a bedtuan sa Kalut'u Yakub. Na sabap sa 'gkalugat den su Isa al-Masih kanu kapendadalakaw nin na nagagayan sekanin lu kanu ubay nu kalut.

^c 3:30 Sia kanu kalangan nu ped a alim na taman bu sa ikatelupulu a ayat su kadtalu nu Yahiya. Su ped menem na nia nilan kalangan na taman sa telupulu enggu nem su kadtalu nin.

^d 3:34 Na su sinugu a ebpun kanu Kadenan sia na su Isa al-Masih.

^e 4:5 kanu lupa a inibpusaka nu Yakub kanu wata nin a su Yusup Nia ba su Nabi Yakub enggu su Nabi Yusup. Ebpun i nia sia kanu Manga Awal 33 ayat 19; 48 ayat 21 taman sa 22 sia kanu Kitab Taurat.

Yuhan 4

Saleta mambu na kanu entu ba a manga uras na manga ikanem den sa malulem.^f 7-8 Daka aden babay a taw sa Samaria a nakauma lu ka pedsageb. Na dala lu su 'bpamangunut kanu Isa al-Masih ka linemu silan sa padian ka 'bpamasa sa makan.

Na nia pidtalu nu Isa al-Masih kanu babay na "Mapakay a makapainem aku nengka?"⁹ Daka nia inisawal sa lekanin nu babay a taw sa Samaria na "Panun i kapegkatika nengka sa laki 'bpangeni sa ig, ka seka na Yahudi enggu saki menem na babay sa Samaria?" Pidtalu nin i nia kagina su manga Yahudi na di a benal musal kanu langun-taman a nausal den nu manga taw sa Samaria.⁸

¹⁰Na nia menem inisawal'u Isa al-Masih sa lekanin na "Amaika 'gkatawan nengka bu man su palihala a ibpagenggay nu Kadenan sa leka enggu u entain i nia ba a pedtalu a nia sa leka sa 'Mapakay a painem aku pan,' na natalatantu a seka pan i makapangeni sa lekanin taman sa enggan ka nin mambu sa ig a uyag-uyag."¹¹ Na nia inisawal'u babay sa lekanin na "Mapulu, madalem i kalut a nia. Dala ipedtabu nengka kanu ig. Na endaw nengka makua su entu a ig a uyag-uyag?"^h ¹²Ngintu, lawan ka pan besen kanu katupuan tanu a su Nabi Yakub a minenggay sa lekitanu kanu nia a kalut? Na apia sekanin mismu na sia bun ba mininem apeg'u manga wata nin a mama taman den kanu pangangayamen nin."¹³ Nia menem pidtalu nu Isa al-Masih sa lekanin na "Langun na 'bpamanginem kanu nia ba a ig na kamalan pamun 'bpaluman, ¹⁴ugaid'a apia entain i makainem kanu ig a inggay ku na di den kamalan taman sa taman. Kagina su ig a entu a inggay ku na mabaluy a bualan na ig sia kanu taw a pedsimbual sa kapedtuga nin a makaenggay lun sa uyag-uyag a da taman

^f 4:6 su uras na manga ikanem den sa malulem Nia nin maena sa basa a Grik na *uras a manga ikanem*. Na sia kanu kasabut'u Yahudi na *manga maudtu*. Na sia menem kanu kasabut'u manga taw sa Ruma na *uras a manga ikanem den sa malulem*. Tembu nia pinapamily na *uras a manga ikanem den sa malulem* kagina su kinasulat sa nia na lu basi natabu sa dalepa a sakup'a Ruma.

^g 4:9 Su langun-taman a nausal den nu manga taw sa Samaria a nalabit sia na mana su 'bpagusalen sa kapegkan. Su manga taw a Yahudi na mababa i kapegkailay nilan kanu manga taw sa Samaria sa kanu entu a timpu sabap sa nia nilan kapegkailay kanilan na mangaledsik enggu baladusa sabap sa di nilan 'bpagunutan su manga adat-betad'u manga taw a Yahudi enggu nakanggiamunga den silan kanu manga taw a dikena-Yahudi.

^h 4:11 ig a uyag-uyag Na nia kinasabut'u babay kanu pedtalun nu Isa al-Masih sia a ig na ig demun a pedtuga ka nia ba i kadsalilidan a maena nin. Ugaid'a nia maena nu pedtalun nu Isa al-Masih sia a ig a uyag-uyag na su *Suti a Ruh a ibpagenggay nu Kadenan*. Mailay bun su nia kanu nia bun ba a kitab 7 ayat 37 taman sa 39.

Yuhan 4

nin.” ¹⁵Nia pidtalu nu babay sa lekanin na “Mapulu, inggay nengka sa laki su entu a ig asal’a di aku den kamalan. Na amaika maitu na di den nasisita i semia aku pan asal’a makasageb.”

¹⁶Na nia menem pidtalu nu Isa al-Masih sa lekanin na “Uli ka den, ka angayi ka su kaluma nengka ka sia kanu.” ¹⁷Nia lun inisumpat’u babay na “Dala man kaluma ku.” Daka nia pidtalu nu Isa al-Masih sa lekanin na “Benal su kinadtalu nengka sa dala kaluma nengka. ¹⁸Ka nia nin kabantang na lima kataw den i nagkaluma nengka taman sa su ipedtiwalay nengka saguna na dikena nengka kaluma. Bantang man su entu a pedtalun nengka.”

¹⁹Na nia nadtalu nu babay na “Mapulu, nia ku kapegkasipat sa leka na nabi ka. Aden madtalu ku sa leka. ²⁰Su manga kalukesan nami na sia nilan ba sinimba su Kadenan kanu nia ba a palaw.ⁱ Ugaid’a sekanu a manga Yahudi na nia nu pedtalun na lu bu sa Awrusalim dait a simban nu manga taw su Kadenan.” ²¹⁻²²Nia menem pidtalu nu Isa al-Masih sa lekanin na “Manga dua na suled, nia nin kabantang na sekanu a manga taw sa Samaria na di nu ’gkatuntayan su pedsimban nu. Ugaid’a sekami a manga Yahudi na ’gkatuntayan nami su pedsimban nami. Ka su kabantang’in na sia makanggulalan kanu manga Yahudi su kalipuasan.^j Manga dua na suled, na paginuguti ka su kadtalu ku a nia a mauma bun su kutika a masimba nu su Ama sa apia dikena sia sa palaw ba a nia atawa ka lu sa Awrusalim. ²³Ka nia nin kabantang na nauma den ba a nia su entu a kutika. Na su taw a tidtu i kasimba nin na masimba nin den su Ama sia makanggulalan kanu Ruh enggu luyud kanu kabantang. Na maitu ba man i ’bpangilayn nu Ama a semimba sa lekanin. ²⁴Su Kadenan na Ruh. Tembu su pedsimba sa lekanin na dait a simban nilan sekanin sia makanggulalan kanu Ruh nin enggu luyud kanu kabantang.”

²⁵Na nia pidtalu nu babay sa lekanin na “Katawan ku i makauma su pinamili nu Kadenan a su ginelalan sa *Masih. Na u makauma sekanin na ipayag’in sa lekami su langun-langun.” ²⁶Nia inisumpat’u Isa

ⁱ 4:20 nia ba a palaw Su palaw ba a nia na bedtuan sa Girisim. Sia ba pegkurban kanu Kadenan su manga taw sa Samaria kanu entu a timpu. Na sampay saguna na sia bun ba pedsimba su manga taw a ’bpaginugut kanu agama nu taw sa Samaria.

^j 4:21-22 Sia makanggulalan kanu manga Yahudi su kalipuasan kagina nia ba i inibpasad’u Kadenan na sia makanggulalan kanu tupu nu Nabi Ibrahim na palihalan nu Kadenan su langun nu tribu sia sa liwawaw nu dunia. Madakel pan i kasabutan tanu makapantag kanu Yahudi sia kanu Maena nu Mangadalem a Kadtalu kanu Kitab a mailay kanu kapupusan nu nia a kitab.

Yuhan 4

al-Masih sa lekanin na “Saki man su entu, su pembitiala bun ba a nia sa leka saguna.”

²⁷Saleta mambu na kanu entu ba a kutika na nakauma su 'bpamangunut kanu Isa al-Masih. Na nangagaip silan ka pembitiala sekanin sa babay. Ugaid'a apia ka maitu na dala demun minidsa sa “Ngin i kahanda nengka?” atawa ka “Nginan ka pembitiala ka kanu babay?” ²⁸Daka tinagak'u babay su ibpanageb'in ka mimbalingan sekanin lu kanu dalepa nin ka pidtalun nin kanu manga taw i ²⁹“Unut kanu paman sa laki ka ilay nu pan i mama a entu a midtalun sa laki kanu langun nu pinggula ku. Tabia ka sekanin su Masih?” ³⁰Daka ginanatan nu manga taw su dalepa nilan ka linemu silan kanu Isa al-Masih.

³¹Saleta mambu na su 'bpamangunut kanu Isa al-Masih na pedsendelen nilan sekanin sa keman den sa nia nilan lun pedtalun na “Gulu, kan ka den.” ³²Ugaid'a nia pidtalun nu Isa al-Masih kanilan na “Di den, ka aden man pegken ku a di nu katawan.” ³³Daka nia nadtalun nu uman i isa kanu 'bpamangunut lun na “Dikena ba dala nananggit lun sa makan?” ³⁴Na pidtalun nu Isa al-Masih kanilan i “Nia laki a pegken na enggalebeken ku su kahanda nu sinemugu sa laki taman sa matalutup ku su galebekan a inisangan nin sa laki. ³⁵Dikena ba nia nu pedtalun na ‘Pat ulan pan na entu pan ka makasabpet?’ Ugaid'a nia ku pedtalun sa lekanu na dikena den maitu ka sandeng'u su pinangangawidan ka malutu den su inipamula lun taman sa mapakay den a pagaganin. ³⁶Na su 'bpagagani na sagugunay den i kapedtalima nin sa balas enggu kabpelimud'in kanu 'bpagaganin nin a mana su manga taw a makatalima den sa uyag-uyag a da taman nin. Ka amaika maitu na makadsisigalaw su sinemaud kaped'in su 'bpagagani.^k ³⁷Na amaika maya ba na benal su kadtalu nu bayuk a ‘Salakaw i pedsaud na salakaw menem i pedsabpet lun.’ ³⁸Ka saki na sinugu ku sekanu sa kanu kapagagani nu kanu dikena nu pinggalebekan. Na sekanu na pedsabpeten nu su unga nu galebekan nu ped a taw.”

³⁹Na madakel kanu manga taw sa Samaria kanu dalepa a Sikar i sinemalig kanu Isa al-Masih sabap kanu inipangimbenal'u babay

^k 4:36 makadsisigalaw su sinemaud kaped'in su 'bpagagani Na su kadtalu ba a nia nu Isa al-Masih na inukit bu sa bayuk a nia nin maena na su 'bpagaganin na su manga taw a sinaudan kanu kadtalu nu Kadenan enggu sinemalig kanu Isa al-Masih. Kagina su kalipuas'u Kadenan kanu manga taw na nakauma den a sia nakanggulalan kanu Isa al-Masih.

a “Pidtalu nin sa laki su langun nu pinggula ku.” ⁴⁰Na guna den silan makauma kanu Isa al-Masih na pinamitialan nilan sekanin sa edtangen pan lu. Na midtangen mambu sekanin lu sa nakadua gay. ⁴¹Na madakel pan i sinemalig sabap kanu manga kadtalu nin ⁴²taman sa nia nilan pidtalu kanu babay na “Pedsalig kami, dikena den sabap kanu pidtalu nengka ka sabap sa sekami demun mismu i nakakineg sa lekanin. Na natawan nami i saben-sabenal na sekanin su ’bpamelipuas kanu manusia.”

Su Kinapagkapia nu Isa al-Masih kanu Wata nu Upisial’u Gubilnu

⁴³Na guna maipus su nakadua gay na ginemanat lu su Isa al-Masih ka tinemalus den sa Galili. ⁴⁴Ka sekanin demun mismu i nangimbenal sa su nabi na di pagadatan lu kanu dalepa nin demun.^l ⁴⁵Ugaid’a sabap sa nailay nu manga taw sa Galili su langun na pinggula nin lu sa Awrusalim lu kanu Kanduli nu Kalipuas na tinalima nilan sekanin kanu kinauma nin lu sa Galili. Kagina nakatalabuk bun silan kanu entu a kanduli.

⁴⁶Guna su maitu na linemu menem ’bpaluman su Isa al-Masih kanu dalepa a sakup’u Galili a bedtuan sa Kana, su dalepa a lu nin ba binaluy a alak su ig. Na aden isa a upisial’u gubilnu a pendalu i wata nin a mama lu sa dalepa a Kapurnaum. ⁴⁷Na guna nin makineg i mimbalingan den su Isa al-Masih lu sa Galili ebpun sa Yudia na pibpawangan nin ka pinamitialan nin sekanin sa lemu pan sa Kapurnaum ka enggu nin makapagkapia su wata nin a pebpaya den. ⁴⁸Na nia pidtalu nu Isa al-Masih sa lekanin na “Sekanu na di kanu man malitiala nia tabia na makailay kanu pan sa kangagaipan a kabarakatan.” ⁴⁹Ugaid’a makin pidtalu nu upisial sa lekanin i “Mapulu, u mapakay bu na unut ka pan sa laki asal’a di matay su wata ku a pinadtaya.” ⁵⁰Nia lun pidtalu nu Isa al-Masih na “Uli ka den ka migkapia den su wata nengka.” Na pinalitialan nu mama su pidtalu nu Isa al-Masih sa lekanin taman sa minuli mambu sekanin.

⁵¹Na sia pan sa lalan su upisial na inalaw den sekanin nu manga panunugun nin ka pidtalu nilan lun i “Migkapia den su wata nengka.” ⁵²Na inidsa nin kanilan u ngin i uras a kinagkapia nin. Na nia nilan

^l 4:44 su nabi na di pagadatan lu kanu dalepa nin demun Na su nia a kadtalu nu Isa al-Masih na nia nin bun pedtumbuken na su ginawa nin.

lun inisawal na “Kagay, sa uras a ikapitu sa magabi^m i kinagkapia nin.”
53 Na nagkalendem’u ama nu wata i entu bun ba su uras a kinadtalu nu
Isa al-Masih sa lekanin sa “Su wata nengka na migkapia den.” Na sabap
sa entu na sinemalig sekanin kanu Isa al-Masih taman den kanu langun
nu sakambinabatan nin. 54 Na nia den ba su ikadua a tanda a kagaipan
a pinggula nu Isa al-Masih sia sa Galili iganat kanu kinambalingan nin
ebpun sa Yudia.

**Su Kinapagkapia nu Isa al-Masih kanu Mama
sa kanu Gay nu Kabpangintelenen**

5 1 Kanu ulian nu entu na mimbalingan su Isa al-Masih lu sa Awrusalim
ka aden lu kanduli nu manga Yahudi. 2 Na aden pebpaiguan lu a
masupeg kanu Bengawan nu manga Bili-bili.ⁿ Na bedtuan i entu sa
Bidsata sia kanu basa nu manga Yahudi. Sia kanu embala-bala a ligid’in
na inatepan.^o 3-4 Na lu ba namakaiga su madakel a ’bpamedsakit a mana
su di pamakailay, di pamakalakaw enggu su manga minatay i lawas’in.^p

5 Na aden lu sakataw a mama a nakatelupulu enggu walu lagun den
i kapendalu nin. 6 Na nailay sekanin nu Isa al-Masih a ’bpagiga enggu
natawan nin i nauget den i kapendalu nin. Na nia nin lun inidsa na
“Kalinian nengka i ’gkapia ka?” 7 Na nia inisawal’u mama a pendalu
na “Uway mambu datu, ugaid’a dala man pakatabang sa laki asal’a
makatibpu aku kanu pebpaiguan a nan amaika pembedugabulen su ig.
Na gagalu nu kabpelulud ku lu na aden den ’gkauna sa laki pedtibpu.”^p

^m 4:52 **uras a ikapitu sa magabi** Nia nin maena sa basa a Grik na *uras a ikapitu*. Na sia kanu kasabut’u manga taw a Yahudi na *manga napulid i senang*. Na sia menem kanu kasabut’u manga taw sa Ruma na *uras a ikapitu sa magabi*. Ugaid’a nia kinapamily sa *ikapitu sa magabi* na kagina su kinasulat sa nia na lu basi natabu sa dalepa a sakup’a Ruma.

ⁿ 5:2 **Bengawan nu manga Bili-bili** Su bengawan a nalabit sia na isa kanu bengawan nu alad a nakabalibet kanu siudad a Awrusalim. Masiken i entu a bengawan kanu Suti a ’Bpagagaman nu manga taw a Yahudi ka madakel su bili-bili a inigkurban nilan lu ba kanu Kadenan. Kanu timpu a entu na linibet’ilan su manga siudad sa alad a mana den kuta. Na sampay saguna na aden pamun alad lu sa Awrusalim sa kanu danden a siudad’in.

^o 5:2 **Sia kanu embala-bala a ligid’in na inatepan** Sa basa a Grik na nia nin maena na *aden lima timan a lama-lama nin a inatepan*. Nia nin maena na su pebpaiguan a entu na inumbalan sa pagelet’in sia sa luk. Na aden atep’in su embala-bala a ligid’in apeg’u nakapagelet lun.

^p 5:3-4, 7 Na sia kanu palitiala nu manga taw a Yahudi kanu entu a timpu na aden a entu na pembedugabulen kun na malaikat’u Kadenan su pebpaiguan a entu. Na endaw kun i kabugabul kanu ig na apia entain kun i aden dalu nin a makauna sa langun temibpu na ’gkapia kun. Mailay i nia sia sa ikapitu a ayat.

Yuhan 5

⁸Na nia pidtalu nu Isa al-Masih sa lekanin na “Embangun ka! Kua ka i ikam’engka a nan ka lakaw ka den.” ⁹Na midsambuta demun i kinagkapia nu mama taman sa kinua nin su ikam’in ka linemakaw.

Saleta mambu na kanu entu ba a gay na Gay nu Kabpangintelenen.^q ¹⁰Tembu pidtalu nu ’gkangaunutan nu manga Yahudi kanu mama a pinagkapia i “Di ’gkawagib a pananggiten nengka i ikam’engka a nan ka Gay nu Kabpangintelenen saguna.” ¹¹Na nia inisawal’u mama kanilan na “Su napagkapia sa laki i midtalu sa ‘Kua ka i ikam’engka a nan ka lakaw ka den.’ ” ¹²Daka inidsa nilan lun i “Entain i mama a midtalu sa leka sa ‘Kua ka i ikam’engka enggu lakaw ka den?’ ” ¹³Ugaid’a su mama na da nin katawi u entain su napagkapia lun kagina su Isa al-Masih na minawa lu a da nin kasipati ka madakel a taw.

¹⁴Na ulian nu entu na nauman sekanin nu Isa al-Masih lu sa lama-lama nu Suti a ’Bpagagaman, na nia nin lun pidtalu na “Nah! Migkapia ka den. Da ka den penggula sa kabaladusan asal’a di ka den makatala sa labi lawan pan lu.” ¹⁵Daka linemu su mama kanu ’gkangaunutan nu manga Yahudi ka inipanudtul’in i su Isa al-Masih i napagkapia sa lekanin.

Su Sabapan a Kapedtalu nu Isa al-Masih sa Ama nin su Kadenan

¹⁶Na guna su maitu na sabap sa pinggalebek’u Isa al-Masih su manga galebekan nin kanu Gay nu Kabpangintelenen na linudsuan sekanin mamungkaid’u ’gkangaunutan nu manga Yahudi. ¹⁷Na nia pidtalu nu Isa al-Masih kanilan na “Su Ama ku na lalayun sekanin kanu kapenggalebek’in, na maitu aku bun ba.”

¹⁸Na guna su maitu na makin inilutan nu ’gkangaunutan nu manga Yahudi su kabpaginagkay nilan sa kaimatay nilan kanu Isa al-Masih, dikena sabap bu kanu kinaawa nin sa kapantag kanu pangitaban pantag kanu Gay nu Kabpangintelenen ka inilepeng’in pan i ginawa nin kanu Kadenan kanu kinadtalu nin sa Ama nin demun su Kadenan.

^q **5:9 Gay nu Kabpangintelenen** Nia ba su Gay nu Kabpangintelenen nu manga taw a Yahudi a gay bun nu kapedsimba nilan kanu Kadenan. Di kapakayan a enggalebek silan kanu nia ba a gay. Na apia su kapananggit sa ikam atawa ka apia ngin a langun-taman apeg den nu kapagkapia kanu taw na di bun kapakayan ka sia kanu adat-betad’ilan na kapenggalebek bun i entu. Madakel pan i kasabutan tanu makapantag kanu Gay nu Kabpangintelenen sia kanu *Maena nu Mangadalem a Kadtalu kanu Kitab* a mailay kanu kapupusan nu nia a kitab.

Yuhan 5

¹⁹Na nia pidtalu nu Isa al-Masih kanilan na “Sabensabenal a pedtalun ku sa lekanu i di magaga kanu *Tunggal i enggulan nin su apia ngin sa sekanin demun ka nia nin bu man penggulan na su ngin bu i 'gkailay nin a penggulan nu Ama nin. Ka u ngin i penggulan nu Ama nin na entu bun ba i penggulan nu Tunggal'in. ²⁰Na su Ama na ipegkalimu nin man su Tunggal'in, ipebpayag'in sa lekanin su langun nu penggulan nin. Na labi lawan pan sia ba i ipailay nin a kangagaipan a galebekan taman sa mangagaip kanu man. ²¹Na amaika su Ama ka papembibiag sa namamatay na maitu bun ba su Tunggal'in kanu entain i pegkiugan nin papembibiag. ²²Na su Ama na dikena sekanin 'bpangukum kanu apia entain ka inisalig'in kanu Tunggal'in su langun nu kapangukum ²³asal'a su Tunggal'in na kapagadatan nu langun nu taw a mana bun su kabpagadat'ilan kanu Ama nin. Na apia entain i di magadat kanu Tunggal na timbang a su Ama bun a sinemugu sa lekanin i di nilan 'bpagadatan.

²⁴“Sabensabenal a pedtalun ku sa lekanu i su 'bpakikineg kanu kadtalu ku enggu 'bpaginugut kanu sinemugu sa laki na aden den sa lekanin su uyag-uyag a da taman nin. Na di den makatala sa kasiksan ka nia pan mula na nalepas den sekanin kanu kapatay enggu naaden pan sa lekanin su bagu a uyag-uyag. ²⁵Na sabensabenal a pedtalun ku bun sa lekanu i su kutika na nakatingguma den saguna a su namamatay na makineg'ilan den su suala nu Tunggal'u Kadenan. Na su makikineg lun na mauyag. ²⁶Na mana bun su Ama a 'gkabpunan nu uyag-uyag na maitu bun ba su Tunggal'in na 'gkabpunan bun nu uyag-uyag kagina su Ama i minenggay sa lekanin sa kawagib sa kanu entu. ²⁷Na inenggay nin bun sa lekanin su kawagib sa kapangukum kagina sekanin su *Kaka nu Manusia.

²⁸“Na da kanu 'gkangagaip kanu pidtalu ku a nia ka makatingguma den man su kutika a su langun nu namamatay na makineg'ilan su suala nu Tunggal'u Kadenan lu kanu manga kabul'ilan. ²⁹Na embuat silan, na su langun nu minggalebek sa mapia na makatalima sa uyag-uyag a da taman nin ugaid'a su langun nu minggalebek sa mawag na masiksa taman sa taman.

³⁰“Na di masulut a enggulan ku i apia ngin sa saki bu. Na nia ku man ipegkukum kanilan na u ngin bu i pedtalun nu Ama ku sa laki tembu wagib su kabpangukum ku kagina dikena su kahanda ku demun i 'bpagunutan ku ka su kahanda nu sinemugu sa laki.

Yuhan 5

³¹“Na amaika saki bu i ’bpangimbenal kanu ginawa ku na di gaid kapalitialan. ³²Ugaid’a aden paman salakaw a ’bpangimbenal makapantag sa laki a mana su Ama ku. Na katawan ku i benal su ibpangimbenal’in makapantag sa laki.

³³“Na sekanu demun mismu i napasugu lu kanu *Yahiya taman sa inipangimbenal’in sa lekanu u ngin i bantang makapantag sa laki.

³⁴Ugaid’a dikena ku man ’gkapaginagkay su kapangimbenal’u manusia. Ka nia ku bu kinalabit sa nia na basi maginugut kanu na malipuas kanu.

³⁵Na su Yahiya na mana bun su palitan a tinutudan na sangat a nagalawan nu sa nangagan bu su tayaw nin. ³⁶Ugaid’a aden pan labi kanu pangimbenal’u Yahiya makapantag sa laki. Su galebekan a inenggay nu Ama ku sa laki a dait a talutupen ku na pebpagamad den i entu makapantag sa laki sa saben-sabenal a su Ama i sinemugu sa laki. ³⁷Na su Ama a sinemugu sa laki na inipangimbenal aku nin. Na da nu a benal makineg su suala nin enggu da nu a benal mailay i palas’in. ³⁸Na su kadtalu nin na da makapamula kanu pamusungan nu kagina di nu ’bpaginugutan su sinugu nin. ³⁹Na pendalidipen nu den pedtandang ’bpangagi su kitab kagina nia nu lun kataw na lu nu ba makua su uyag-uyag a da taman nin inunta na su nia bun ba a kitab i ’bpangimbenal makapantag sa laki. ⁴⁰Na di kanu bun pedsupeg sa laki asal’a kaadenan kanu nu uyag-uyag a da taman nin.

⁴¹“Dikena ku ’gkapaginagkay su pugi nu manusia. ⁴²Ka katawan ku i sekanu na dala sa lekanu su limu kanu Kadenan. ⁴³Na saki na sinemia aku sia nakanggulalan kanu ingala nu Ama ku ugaid’a dala aku nu talima. Inunta na amaika aden semia a nia nin bu nadtatanggut na lekanin demun a bagel na entu ba i pedtaliman nu. ⁴⁴Na panun ba man i kapaginugut’u kanu kadtalu ku? Ka dikena nia nu ’bpaginapasen su pugi a ebpun kanu kaisa-isa nin a Kadenan ka nia balapantag sa lekanu na su pugi nu uman i isa sa lekanu.

⁴⁵“Di nu magitung i saki i semendit sa lekanu sia kanu kaadapan nu Ama ka su Musa mismu a ’gkainam’u a makapalipuas sa lekanu i semendit sa lekanu lu kanu kaadapan nu Ama. ⁴⁶Na amaika ’bpaginugutan nu su Musa na nia dait na paginugutan aku nu bun kagina su inisulat’in na makapantag man sa laki. ⁴⁷Ugaid’a amaika di nu ’bpaginugutan su inisulat’in na panun ba i kapaginugut’u kanu kadtalu ku?”

Yuhan 6

Su Kinapakan nu Isa al-Masih kanu Madakel a Taw

(Mataya 14:13-21; Markus 6:30-44; Luk 9:10-17)

6¹ Guna maipus su entu, na aden isa a gay a linemipag su Isa al-Masih lu kanu sebagean nu lanaw nu Galili a bedtuan bun sa lanaw nu Tiberias. ² Na madakel a benal a manga taw i midtatanggunut sa lekanin sabap kanu nangailay nilan a kangagaipan a tanda^r a pinggula nin kanu 'bpamedsakit. ³ Na tinemakedeg su Isa al-Masih lu kanu bakulud enggu minayan^s sekanin lu a kaped'u 'bpamangunut lun. ⁴ Saleta mambu na mangagan den 'gkauma su *Kanduli nu Kalipuas a kanduli nu manga Yahudi.

⁵ Na guna tengab su Isa al-Masih na nasandeng'in su madakel a taw a pakauma lu sa lekanin. Daka inidsa nin kani Pilipus i "Endaw tanu makapamasa sa makan a makapakan kanu manga taw a nia?" ⁶ Ugaid'a nia nin bu kinadtalu kani Pilipus sa entu na binatalu nin bu sekanin kagina 'gkatawan bun nu Isa al-Masih u ngin i enggulan nin. ⁷ Na nia inisumpat'i Pilipus na "Apia walu ulan pan a sukay na taw i alaga na ipamasa sa makan na di bun makadtun kanu langun nu manga taw a nia, nia taman na makasawit bu sa paidu su ped kanilan." ⁸ Na si Anduk a suled'i Simiun Pitru a isa bun kanu 'bpamangunut kanu Isa al-Masih na pidtalu nin kanu Isa al-Masih i ⁹ "Aden a nia wata a mama a aden lima timan a pan^t nin enggu dua timan a seda. Ugaid'a panun i kadtun nin i nia kanu madakel a nia a taw?"

¹⁰ Na nia pidtalu nu Isa al-Masih na "Paayan nu i manga taw a nan." Na su entu a dalepa na damautan,^u na lu den ba silan namagagayan kanu damautan. Na nia kadakel'u manga mama bu na lima ngibu.^v ¹¹ Na

^r 6:2 **kangagaipan a tanda** Su maena nu nia ba a kadtalu a inusal'i Yuhan na *kabarakatan* atawa ka *kagaipan*. Su kagaipan a tanda sia a pinggula nu Isa al-Masih na pinagkapia nin su 'bpamedsakit.

^s 6:3 **minayan** Sia kanu adat-betad'u manga taw kanu entu a timpu na nia kadsalilidan a ukit'u manga gulu sa kabpamandu nilan na 'bpamagagayan silan. Nia nin maena na kanu nia a ayat na basi 'bpamandu su Isa al-Masih kanu 'bpamangunut lun taman den kanu madakel a taw.

^t 6:9 Su **pan** sia na inumbal ebpun sa *bantad a barli* a makalagid sa bantad a mana bun palay i kapembubul lun. Nia su katatapan a pegken nu manga miskin a taw lu sa Israil kanu entu a timpu.

^u 6:10 Su **damautan** a nia na mapia a 'bpagagayanan ka dikena mangalambeg a utan.

^v 6:10 Na **nia kadakel'u manga mama bu na lima ngibu** Na sia kanu adat-betad'ilan kanu entu a timpu na di ibpagamung pembilang su manga babay atawa ka su manga wata.

Yuhan 6

kinua nu Isa al-Masih su pan ka midsukul-sukul kanu Kadenan entu pan ka inipatalagad'in lu kanu manga taw a namagagayan, na maitu bun ba i pinggula nin kanu seda. Na kineman den silan sa endaw i taman a kiug'ilan. ¹²Na guna su nangaugug den silan na pidtalu nu Isa al-Masih kanu 'bpamangunut lun i "Limud'u su nangasama ka enggu di kandalatan." ¹³Guna su maitu na linimud'ilan den mambu su entu. Na nia nalimudan nu nangasama nu taw keman ebpun kanu lima timan bu a pan na sapulu enggu dua kabukag.

¹⁴Na su manga taw a namakailay kanu tanda a pinggula nu Isa al-Masih na nia nilan 'gkangadtalu na "Natalatantu i nia den ba su Nabi^w a makatingguma sia sa dunia." ¹⁵Na 'gkatawan nu Isa al-Masih i 'bpawangan sekanin nu manga taw a entu ka kuan nilan sekanin sa tegel ka pandatun nilan. Daka guna su maitu na minundul menem sekanin temakedeg lu kanu bakulud sa sekanin bu.

Su Kinalakaw nu Isa al-Masih kanu Liwawaw nu Lanaw

(Mataya 14:22-33; Markus 6:45-52)

¹⁶Na guna su pedsukilep den na mimbaba su 'bpamangunut kanu Isa al-Masih lu kanu ligid'u lanaw. ¹⁷Na malibuteng den na dala pamun makauma su Isa al-Masih. Guna su maitu na nageda sa awang su 'bpamangunut lun ka linemipag silan kanu lanaw 'bpawang sa dalepa a Kapurnaum. ¹⁸Na da matana-tana na sinemanggiup kanu lanaw su mabandes a sambel taman sa mimbagel sa masela su lanaw. ¹⁹Na guna su manga nem kakilumitru den i kinatangka nu 'bpamangunut lun na nailay nilan a 'bpelakaw su Isa al-Masih kanu liwawaw nu lanaw a pedsupeg lu kanu awang'ilan. Na sangat a nagilekan silan. ²⁰Ugaid'a nia pidtalu nu Isa al-Masih kanilan na "Da kanu 'gkagilek ka saki man i nia." ²¹Guna su maitu na napia i ginawa nilan mapapageda kanu Isa al-Masih lu kanu awang. Na endaw i kinapageda nu Isa al-Masih na nakatekaw demun nakadunggu su 'bpagedan nilan a awang lu kanu pendungguan nilan.

^w **6:14 su Nabi** Na su Nabi ba a nia a nalabit sia a pakatingguma sia sa dunia na sekanin su Isa al-Masih. Nalabit bun i nia kanu nia bun ba a kitab 1 ayat 21. Su Nabi Musa i sinemulat makapantag kanu nia ba a Nabi sa makalagid sa lekanin su entu. Na napagitung'u manga taw i makalagid kanu Nabi Musa su Isa al-Masih sabap kanu kinapakan nin kanilan, ka mana maitu ba i pinggula nu Kadenan sia nakanggulalan kanu Nabi Musa lu kanu tawan-tawan a dalepa.

Su Makan a Makaenggay sa Uyag-uyag a Da Taman nin

²²Na kanu temundug a gay na lu pamun kanu lipag'u lanaw su madakel a taw a pinakan nu Isa al-Masih. Katawan nilan i dala unut gemanat su Isa al-Masih kanu 'bpamangunut lun. Katawan nilan bun i dala den ped a awang lu ka entu bu ba a pinagedan nu 'bpamangunut lun a entu. ²³Na da matana-tana na aden manga awang a nakadunggu a ebpun sa Tibirias a lu dinemunggu kanu dalepa a masupeg kanu kinanan nu madakel a taw sa pan ulian nu kinadsukul-sukul lun nu Mapulu a su Isa al-Masih. ²⁴Na guna kaimamani nu madakel a taw i dala den lu su Isa al-Masih enggu apia su 'bpamangunut lun na dala den lu na nageda silan kanu manga awang a entu 'bpawang sa Kapurnaum ka pangilayn nilan lu su Isa al-Masih. ²⁵Na guna nilan mailay sekanin lu kanu lipag'u lanaw na nia nilan lun nakaidsa na "Gulu, kanu i kinasia nengka?" ²⁶Na nia inisawal'u Isa al-Masih kanilan na "Sabensabenal a pedtalun ku sa lekanu i dikena nia nu kabpangilay sa laki i sabap sa nakailay kanu sa manga tanda a kagaipan ka sabap sa nakakan kanu kanu pan taman sa nangaug kanu. ²⁷Da kanu penggalebek asal'a makakua kanu bu kanu makan a pegkalat ka nia nu paginapas enggalebek na kakua nu kanu makan a di 'gkalat a makaenggay sa uyag-uyag a da taman nin. Na su Kaka nu Manusia i makaenggay kanu namba a makan ka su Ama a su Kadenan mismu i napaamad sa sekanin su pinamili nin."

²⁸Guna su maitu na nia nilan pidtalun sa lekanin na "Ngin i enggulan nami a makanggulalan nami su manga inibpaliugat'u Kadenan?" ²⁹Na nia inisumpat'u Isa al-Masih kanilan na "Nia inibpaliugat'u Kadenan na saligi nu su sekanin a entu a sinugu nu Kadenan."

³⁰⁻³¹Daka nia nilan pidtalun sa lekanin na "Amaika maitu na ngin i tanda a makapailay nengka sa lekami asal'a makapalitiaala kami sa leka? Su manga kalukesan tanu na kinan nilan su pan^x lu kanu

^x **6:30-31, 49 pan** Sia sa basa a Hibru na *manna* a nia nin maena na *Ngin i nan?* Mamis kun enggu nia nin palas na mana manaut a lagas. Lu i entu nakabpun sa kawang-kawangan. Uman magabi kanu dalem'u patpulu lagun na 'gkangaulug su entu a makan lu kanu manga taw sa Israil a kaped'u Nabi Musa lu kanu tawan-tawan a dalepa kanu entu a timpu. Mabatia i nia sia kanu Kinaliu 16 ayat 4 taman sa 5 sia kanu Kitab Taurat. Mabatia bun i nia kanu Manga Sengal 78 ayat 24 sia kanu Kitab Zabur.

Yuhan 6

tawan-tawan a dalepa a mana bun su nakadalem kanu kitab a 'Nia nin inenggay kanilan na su pan a ebpun sa sulega.' Na seka mambu, ngin i manggalebek'engka?" ³²Daka nia pidtalu nu Isa al-Masih kanilan na "Sabensabenal a pedtalun ku sa lekanu i dikena su Nabi Musa i minenggay sa lekanu sa makan a ebpun sa sulega ka su Ama ku. Sekanin bun i 'bpagenggay sa lekanu sa tidtu a makan ebpun sa sulega. ³³Na su makan ba a nia a ibpagenggay nu Kadenan na su 'bpangalimbaba ebpun sa sulega a pakaenggay sa bagu a uyag-uyag^y kanu manusia." ³⁴Na nia nilan pidtalu kanu Isa al-Masih na "Gulu, iganat saguna na pangenggi kami pan kanu namba a makan." ³⁵Daka nia pidtalu nu Isa al-Masih kanilan na "Saki man su entu a makan a 'bpagenggay sa bagu a uyag-uyag. Na apia entain i semia sa laki taman sa semalig sa laki na di den magutem enggu di den kamalan taman sa taman. ³⁶Ugaid'a mana bun su nadtalu ku sa lekanu a apia nangailay nu bun su kabarakatan a pinggalebek ku na di kanu bun pedsalig. ³⁷Na su langun nu ipedsalig'u Ama sa laki na semia silan sa laki, na su pedsia a entu sa laki na di ku a benal bugawn. ³⁸Kagina dikena nia sabap a kinambaba ku sia ebpun sa sulega i nia ku paginugutan na su kahanda nu ginawa ku demun ka su kahanda nu sinemugu sa laki.

³⁹"Na nia ba i kahanda nu sinemugu sa laki, su langun nu inisalig'in sa laki na dala madala lun ka nia pan mula na pambibiagen ku silan kanu Gay a Mauli. ⁴⁰Ka nia ba man i pigkahanda nu Ama ku na su langun nu pakailay kanu Tunggal'in taman sa pedsalig sa lekanin na maaden kanilan su uyag-uyag a da taman nin enggu pambibiagen ku silan sia kanu Gay a Mauli."

⁴¹Guna su maitu na 'bpamagedunga su manga taw pantag sa lekanin sabap kanu kinadtalu nin sa "Saki su makan a mimbaba ebpun sa sulega." ⁴²Na nia nilan 'gkangadtalu na "Dikena ba sekanin si Isa a wata ni Yusup? Na panun a entu i kapedtalu nin sa mimbaba sekanin ebpun sa sulega? Inunta na katawan tanu a benal u entain su ama nin enggu ina nin." ⁴³Daka nia pidtalu nu Isa al-Masih kanilan na "Telen kanu san 'bpamagedunga. ⁴⁴Ka da man isa a makagaga semia sa laki nia tabia na

^y 6:33 bagu a uyag-uyag Su nia na dikena kakawasan sa dunia. Ka su uyag-uyag a nia na su uyag-uyag a da taman nin a matalima nu taw amaika semalig silan kanu Isa al-Masih. Na apia entain i makatalima kanu nia ba na di den temala sa kasiksan lu sa Mauli a Gay.

Yuhan 6

pasianen pan nu Ama ku a sinemugu sa laki. Na su semia sa laki na pambibiagen ku kanu Gay a Mauli. ⁴⁵Ka nia man nakadalem kanu inisulat'u manga nabi sia kanu kitab na 'Pamandun silan langun nu Kadenan.'^z Na apia entain i nakakineg kanu Ama taman sa nakatuntay lun na sekanin su pedsia sa laki. ⁴⁶Na dikena nia nin maena i nailay nu apia entain su Ama a su Kadenan ka nia bu nakailay lun na su sekanin demun a entu a ebpun kanu Kadenan.

⁴⁷"Na saben-sabenal a pedtalun ku sa lekanu i su pedsalig na aden sa lekanin su uyag-uyag a da taman nin. ⁴⁸Na saki man su entu a makan a 'bpangenggay sa uyag-uyag. ⁴⁹Na su manga kalukesan nu a kineman sa pan^x lu kanu tawan-tawan a dalepa na namamatay bun silan langun. ⁵⁰Ugaid'a su makan a nia a pembaba ebpun sa sulega na apia entain i makakan lun na di den makatala sa kapatay.^a ⁵¹Na saki man su entu a makan a mimbaba ebpun sa sulega a pakaenggay sa bagu a uyag-uyag. Na u entain i makakan kanu nia a pegken na di den temala sa kapatay. Na su nia ba a makan a ibpangenggay ku a pakaenggay sa uyag-uyag kanu manusia na su badan ku."^b

⁵²Na guna su maitu na mibpapalawa su manga Yahudi sa nia nilan 'bpamedtalun na "Panun i kaenggay nu nia a mama kanu badan nin sa lekitanu asal'a makan tanu?" ⁵³Daka nia pidtalu nu Isa al-Masih kanilan na "Saben-sabenal a pedtalun ku sa lekanu i di kanu kaadenan na bagu a uyag-uyag nia tabia na makan nu pan su badan nu Kaka nu Manusia enggu mainem'u su lugu nin. ⁵⁴Na su pegkan kanu badan ku enggu 'bpaginem kanu lugu ku na naaden den sa lekanin su uyag-uyag a da taman nin enggu pambibiagen ku kanu Gay a Mauli. ⁵⁵Ka su badan ku man i tidu-tidu a makan enggu su lugu ku i tidu-tidu a 'bpaginemen. ⁵⁶Na su pegkan kanu badan ku enggu 'bpaginem kanu lugu ku na mapalalayun sekanin sia sa laki enggu mapalalayun aku

^z 6:45 'Pamandun silan langun nu Kadenan.' Ebpun i nia sia kanu Kitab a Inisulat'u Nabi Isayas 54 ayat 13.

^a 6:50 di den makatala sa kapatay Dikena nia nin maena i di den matay su taw ugaid'a nia maena nu nia na di den makatala sa kasiksan ka lu den makabpawang sa sulega.

^b 6:51 su badan ku Su nia a kadtalu nu Isa al-Masih sia sa ayat a nia taman kanu temundug a manga ayat na inukit bu sa bayuk. Nia nin maena na ininggihad'u Isa al-Masih su umul'in asal'a matalima nu apia entain su uyag-uyag a da taman nin amaika semalig silan kanu Isa al-Masih. Ka su kinanggihad'u Isa al-Masih kanu umul'in sabap sa lekitanu na mana kurban kanu Kadenan ka enggu maampun nu Kadenan su langun nu dusa tanu sia makanggulalan kanu Isa al-Masih amaika edtaubat tanu.

Yuhan 6

bun sa lekanin. ⁵⁷Na su Ama a 'gkabpunan na uyag-uyag i sinemugu sa laki. Na 'bpaguyag-uyag aku sabap sa lekanin.^c Na maitu bun ba menem su pegkan kanu badan ku, sabap sa laki^c na maaden kanilan su bagu a uyag-uyag. ⁵⁸Na su makan ba a nia na su mimbaba ebpun sa sulega, dikena pagidsan kanu kinan nu manga kalukesan nu a namamatay bun silan. Su pegkan kanu nia a makan na di den temala sa kapatay taman sa taman.” ⁵⁹Na su langun nu entu ba na lu pidtalu nu Isa al-Masih kanu kabpamandu nin lu kanu walay a *pedsambayanan nu manga Yahudi sa Kapurnaum.

⁶⁰Na guna makineg'u 'bpamangunut kanu Isa al-Masih su panduan nin a entu na madakel kanilan i midtalu sa “Mapasang i nia a panduan, entain i makatika lun i nia temalima?” ⁶¹Na 'gkatawan bun nu Isa al-Masih i 'bpamagedunga su 'bpamangunut lun pantag kanu entu a panduan nin, daka nia nin pidtalu kanilan na “Ngintu, 'gkasik i atay nu pantag sa nia? ⁶²Na amaika maitu na ngin basi i mapagitung'u amaika nia nu den mailay su kabpapulu nu Kaka nu Manusia lu kanu nabpunan nin? ⁶³Dikena man nia nin maena i su badan i 'bpagenggay sa bagu a uyag-uyag ka su *Ruh, ka su badan na dala man magaga nin kanu entu. Na su nia ba a manga panduan a pidtalu ku sa lekanu na ebpun kanu Ruh enggu 'bpagenggay sa bagu a uyag-uyag. ⁶⁴Ugaid'a aden bun sa lekanu i di 'bpalitiala.” Na pidtalu i entu nu Isa al-Masih kagina iganat pan sa ganatan na 'gkatawan nin bun u entain i di 'bpamaginugut sa lekanin enggu entain i tempu sa lekanin. ⁶⁵Na pidtalu pamun nu Isa al-Masih kanilan i “Namba i sabap'in i kinadtalu ku sa lekanu sa da man isa a makagaga semia sa laki nia tabia na 'gkahandan pan nu Ama.”

⁶⁶Na iganat kanu entu a kutika na madakel kanu 'bpamangunut lun i minitas sa lekanin enggu da den silan edtatanggunut sa lekanin. ⁶⁷Daka inidsan nu Isa al-Masih su sapulu enggu dua a pinamili nin^d sa “Ngintu, apia sekanu na pegkiugan aku nu bun pebpitas?” ⁶⁸Na nia inisawal'i Simiun Pitru na “Mapulu, entain pan besen i 'bpawangan nami? San bu

^c **6:57 sabap sa lekanin** enggu **sabap sa laki** Ped a maena nin na *sia makanggulalan sa lekanin* enggu *sia makanggulalan sa laki*.

^d **6:67 sapulu enggu dua a pinamili nin** Nia ba su sapulu enggu dua a 'bpamangunut kanu Isa al-Masih a pinamili nin a binedtuan nin bun sa sinugu nin. Mailay i nia sia kanu Mapia a Tutuma a Inisulat'i Mataya 10 ayat 2 taman sa 4 enggu Su Mapia a Tutuma a Inisulat'i Markus 3 ayat 16 taman sa 19 enggu Su Mapia a Tutuma a Inisulat'i Luk 6 ayat 13 taman sa 16 sia kanu Kitab Injil.

sa leka su manga kadtalu a pakaenggay sa uyag-uyag a da taman nin. ⁶⁹Na 'bpaginugut kami enggu katawan nami i saben-sabenal a seka su Suti a ebpun kanu Kadenan." ⁷⁰Na nia mambu inisumpat'u Isa al-Masih kanilan na "Dikena ba man saki i namili sa lekanu a sapulu enggu dua? Ugaid'a apia ka maitu na isa sa lekanu i luyud kanu saitan." ⁷¹Na nia nin ba a entu pedtumbuken na si Yahuda a wata ni Simiun Iskalia. Kagina sekanin ba a nia a isa bun kanu sapulu enggu dua i tempu kanu Isa al-Masih.

Su Kinambad-bad'u manga Taw pantag kanu Isa al-Masih

7 ¹Kanu ulian nu entu na lu mibpawang su Isa al-Masih kanu manga dalepa a lu bun kanu prubinsia a Galili ka pigkahanda nin i di pan lemu sa prubinsia a Yudia kagina pebpapangilayn bun nu 'gkangaunutan nu manga Yahudi i kaimatay nilan sa lekanin. ²Saleta mambu na guna su mangagan den 'gkauma su kanduli nu manga Yahudi a bedtuan sa Kanduli na Balal^e ³na nia pidtalu nu manga tebped'in sa pused na "Ganati ka i dalepa a nia ka lu ka sa Yudia ka enggu 'gkailay bun nu 'bpamangunut sa leka su manga penggalebeken nengka a nan a kangagaipan. ⁴Ka su taw a nia nin kalinian na mabadtug sekanin na di nin ipamagena su galebekan nin. Na amaika nia den ba i penggalebeken nengka na ipailay nengka kanu langun nu taw!" ⁵Na pidtalu nilan i entu ka apia silan a tebped demun sa pused'u Isa al-Masih na di silan 'bpamaginugut.

⁶Daka nia inisumpat'u Isa al-Masih kanilan na "Su kutika ku na da pan mauma ugaid'a sekanu na apia ngin a kutika na mapakay sa lekanu. ⁷Ka di kanu man kabensian nu sakadunia ugaid'a saki na 'gkabensian aku nilan kagina ipedsaksi ku i su manga galebekan nilan na luyud kanu saitan. ⁸Na sekanu na lu kanu den kanu kanduli a entu ka saki na di aku 'bpelu kagina da pan mauma su kutika ku." ⁹Na kanu kinadtalu nu Isa al-Masih sa nia na migkalidtabun demun pan sekanin lu sa Galili.

¹⁰Na guna su linemu den su manga tebped'in sa pused kanu kanduli a entu na linemu bun sekanin ugaid'a da sekanin pasipat. ¹¹Na saleta mambu na su 'gkangaunutan nu manga Yahudi na 'bpangilayn nilan

^e 7:2 **Kanduli na Balal** Su nia na isa kanu manga pegkandulian atawa ka ipedsela-sela nu manga taw a Yahudi a manga gay lu sa Awrusalim. Na inibpaliugat kanu langun nu manga mama a Yahudi i temalabuk kanu nia a kanduli. Madakel pan i kasabutan tanu makapantag kanu Kanduli na Balal sia kanu *Maena nu Mangadalem a Kadtalu kanu Kitab* a mailay kanu kapupusan nu nia a kitab.

sekanin lu kanu entu a kanduli sa nia nilan ibpangingidsa na “Endaw su mama a entu?”¹² Na madakel kanu manga taw lu i 'bpamagedunga pantag kanu Isa al-Masih. Su ped na nia nilan pedtalun na “Mapia sekanin a taw.” Su ped menem na nia nilan pedtalun na “Dikena, ka papedsibayn nin bu su madakel a taw.”¹³ Na apia ka maitu na dala pakambibitala pantag sa lekanin sa mapayag kagina 'gkangagilekan silan kanu 'gkangaunutan nu manga Yahudi.

Su Kapendalawana makapantag sa u Entain su Isa al-Masih

¹⁴Na guna su nakaluk den su kanduli, na linemu su Isa al-Masih kanu lama-lama nu Suti a 'Bpagagaman ka namandu sekanin lu. ¹⁵Na nangagaip su manga Yahudi taman sa nia nilan 'gkangadtalu na “Panun i kinatuntay nu mama a nia kanu langun nu nia? Inunta na dikena mapulu i napangagian nin.” ¹⁶Daka nia inisumpat'u Isa al-Masih kanilan na “Su ibpamandu ku na dikena ebpun sa laki ka ebpun kanu sinemugu sa laki. ¹⁷Na apia entain a taw i pegkiug penggalebek kanu kahanda nu Kadenan na katawan nin mapadsenggaya u ebpun kanu Kadenan su ibpamandu ku atawa ka ebpun bu sa laki. ¹⁸Na su taw a nia nin ibpamandu na su ebpun demun kanu ginawa nin na su namba a taw na nia nin 'gkalilinian na mapugi sekanin. Ugaid'a su taw menem a nia nin kalinian na mapugi nin su sinemugu lun na su namba a taw na matidtu enggu dala sa lekanin su kabudtud. ¹⁹Na dikena ba su Nabi Musa i minenggay sa lekanu kanu kasuguan nu Kadenan ugaid'a apia sakataw sa lekanu na dala penggulalan lun? Kagina ngintu ka pegkiugan aku nu 'bpagimatay?”

²⁰Nia inisumpat'u madakel a taw na “Pedsaitanan ka! Entain i pegkahanda sa leka 'bpagimatay?” ²¹Na nia pidtalun nu Isa al-Masih kanilan na “Langun nu na natekawan den a benal i ginawa nin sabap kanu satiman bu a nia a pinggula ku kanu Gay nu Kabpangintelenen. ²²Na nia ba i sabapan na kinaenggay nu Musa sa lekanu sa kasuguan sa kapaletak^f sa apia nia nin kaaden i dikena ebpun kanu Musa ka

^f7:22 **kapaletak** Na nia adat-betad'u manga taw a Yahudi na pebpaletaken nilan su wata a mama kanu ikawalu gay ulian nu kinagemaw nin apia nia nin 'gkatabuan na Gay nu Kabpangintelenen. Nia ukit a kapebpaletak na mana pedtulun kanu saguna a nia a timpu. Madakel pan i kasabutan tanu makapantag kanu kadtalu a nia sia kanu *Maena nu Mangadalem a Kadtalu kanu Kitab a mailay* kanu kapupusan nu nia a kitab.

Yuhan 7

ebpun pan i entu kanu nangauna a kalukesan.⁸ Na iniupaman nin i entu sa lekanu sa apia kanu Gay nu Kabpangintelenen na paletaken nu su manga wata nu a mama, u entu ba i 'gkatabuan nin. ²³Na u pebpaletaken nu su manga wata a mama nu sa kanu Gay nu Kabpangintelenen asal'a di masungkang su inisugu nu Musa na ngintu ka 'gkaliangetan aku nu kanu talutup a kinapagkapia ku kanu mama sa kanu Gay nu Kabpangintelenen? ²⁴Da kanu 'bpanendit sia kanu matakapala a 'gkailay nu ka nia nu kapangukum na endaw i bantang."

²⁵Guna su maitu na nia 'gkangadtalu nu ped kanu manga taw sa Awrusalim na "Dikena nia ba su mama a pegkiugan nu 'gkangaunutan 'bpagimatay? ²⁶Ilay nu! Pedtalu-talu bun sekanin sia kanu adapan nu madakel a taw enggu da bun pedtalun nu 'gkangaunutan sa lekanin! Ngintu basi, natalanged'ilan i sekanin mismu su Masih? ²⁷Ugaid'a panun basi i entu? Ka su Masih na apia sakataw na dala mataw lun u endaw makabpun kanu kauma nin ugaid'a su nia a mama na katawan tanu u endaw sekanin nakabpun."

²⁸Saleta mambu na gagalu nu kabpamandu nu Isa al-Masih lu kanu Suti a 'Bpagagaman na nia nin pidtalu sa matanug na "Benal a katawan aku nu enggu katawan nu u endaw aku nakabpun. Na apia ka maitu na dikena ku kiug i kinasia ku ka su sinemugu sa laki. Na sekanin na bantang ugaid'a di nu sekanin katawan. ²⁹Ugaid'a saki na katawan ku sekanin kagina lu aku ba ebpun sa lekanin enggu sekanin man i sinemugu sa laki."

³⁰Daka guna su maitu na kiugan nilan sekanin semigkem ugaid'a apia sakataw kanilan na dala demun nakaami lun kagina da pan mauma su kutika nin. ³¹Na saleta mambu na madakel kanu taw lu i sinemalig sa lekanin sa nia nilan pedtalun na "Ngintu, amaika makauma su Masih na makanggalebek sekanin sa lawan pan sia ba kanu pinggalebek'u mama a nia a manga kagaipan a tanda?"

Su Kapegkahanda sa Kapedsigkem kanu Isa al-Masih

³²Na guna makineg'u manga taw a lusud kanu *lumpukan a Parisiyu su 'bpamagedungan nu manga taw pantag kanu Isa al-Masih na

⁸ 7:22 **nangauna a kalukesan** Na nia nalabit sia a manga kalukesan na su Nabi Ibrahim, su Nabi Iskak enggu su Nabi Yakub a kalukesan nu bangsa a Israil. Mailay su nia sia kanu Manga Awal 17 ayat 10 taman sa 14; 21 ayat 4 sia kanu Kitab Taurat.

Yuhan 7

sinemugu silan apeg'u manga mapulu nu 'bpamangurban sa manga tameng'u Suti a 'Bpagagaman ka enggu nilan masigkem su Isa al-Masih.

³³Na guna su maitu na nia pidtalu nu Isa al-Masih na "Mangagan bu i kutika ku sia sa lekanu^h ka embalingan aku kanu sinemugu sa laki.

³⁴Na pangilayn aku nu ugaid'a di aku nu matun kagina di kanu makalu kanu entu a pebpawangan ku."

³⁵Daka mimbibitialai su 'gkangaunutan nu manga Yahudi sa "Endaw basi pebpawang i mama a nia a di tanu kun sekanin matun? Enduken, pendadalaug basi sekanin lu kanu manga Yahudi a nakapayapat kanu dalepa nu manga dikena-Yahudi ka asal'a mapamandu nin lu su manga dikena-Yahudi? ³⁶Ngin basi i maena na pedtalun nin a nia a 'Pangilayn aku nu ugaid'a di aku nu matun. Di kanu makalu kanu pebpawangan ku'?"

³⁷Na kanu mauli den a gay nu kanduli a su balapantag sa langun a gay nu kanduli na midtindeg su Isa al-Masih ka pidtalu nin sa matanug i "Apia entain i 'gkamalan na semia sa laki ka minem. ³⁸Ka nia man nakadalem kanu kitab na su pedsalig sa laki na temuga ebpun kanu pamusungan nin su bualan na ig a pakaenggay sa uyag-uyag." ³⁹Na nia ba a entu pedtalun nu Isa al-Masih a bualan na ig na su *Ruh a matalima nu taw a pedsalig sa lekanin. Ugaid'a kanu nia a kutika na da pan makaenggay su Ruh kagina da pan makapabpapulu su Isa al-Masih.ⁱ

⁴⁰Na ped kanu madakel a taw a nakakineg kanu manga kadtalu a entu nu Isa al-Masih, na nia nilan pedtalun na "Natalatantu i nia den ba su Nabi."^j ⁴¹Su ped menem na nia nilan pedtalun na "Su nia a mama na sekanin su Masih." Ugaid'a su ped na nia nilan pedtalun na "Ngintu, sa Galili besen makabpun su Masih? ⁴²Dikena ba nia nakadalem kanu kitab na su Masih na tupu nu Daud enggu makabpun sa Bitlihim a dalepa nu Daud?" ⁴³Guna su maitu na nabad su madakel a taw sabap

^h 7:33 **Mangagan bu i kutika ku sia sa lekanu** Nia nin maena na katawan nu Isa al-Masih i mangagan den sekanin itutuk lu kanu kayu a pinambalawaga udi na mangagan den sekanin imatayan. Iganat kanu kinadtalu nu Isa al-Masih kanu nia ba na nem ulan bu na itutuk den sekanin udi na embalingan den sekanin lu kanu sinemugu lun a su Kadenan.

ⁱ 7:39 **da pan makapabpapulu su Isa al-Masih** Nia nin maena na su Isa al-Masih na da pan makatutuk lu kanu kayu a pinambalawaga enggu da pan sekanin makabpapulu lu sa sulega asal'a makaayan sekanin lu kanu kawatan nu Kadenan. Ka amaika makabpapulu den sekanin lu na entu pan ka matalima nu 'bpamaginugut kanu Isa al-Masih su Suti a Ruh.

^j 7:40 **su Nabi** Nia ba su nabi a pagidsan nu Nabi Musa a nalabit sia kanu Diutirunumi 18 ayat 15 kanu Kitab Taurat enggu nalabit bun sia kanu Manga Pinggalebek'u Manga Sinugu nu Isa al-Masih 3 ayat 22. Na su Nabi ba a entu na su Isa al-Masih.

kanu Isa al-Masih.^k 44 Na su ped na kiugan nilan sekanin semigkem ugaid'a apia sakataw na dala nakaami lun.

45 Na guna su mimbalingan su manga tameng'u Suti a 'Bpagagaman lu kanu manga mapulu nu 'bpamangurban enggu lu kanu lumpukan a Parisiyu na nia nilan inidsa kanu manga tameng a entu a mimbalingan na "Ngintu ka da nu sekanin mapananggit sia?" 46 Na nia inisawal'u manga tameng na "Da pamun taw a maitu i kadtalu nin kanu mama a entu!" 47 Daka nia nakasumpat'u manga taw a lusud kanu lumpukan a Parisiyu na "Ngintu, apia sekanu na nakapasibay kanu nin den? 48 Ngintu, aden ba nailay nu a apia sakataw bu kanu 'gkangaunutan atawa ka manga taw a lusud kanu lumpukan a Parisiyu i pedsalig sa lekanin? 49 Ugaid'a su madakel a nia a taw a 'bpaginugut lun na dala sabut'ilan kanu kasuguan. Na inidsinta man silan nu Kadenan."

50 Na kanu entu a kutika na lu bun si Nikudimu a isa bun kanilan a 'gkaunutan. Sekanin su linemu kanu Isa al-Masih kanu nangaipus a manga gay.^l Na nia nin pidtalu na 51 "Dikena ba nakadalem kanu kasuguan tanu i di sugaten sa kawagib su taw nia tabia na makineg pan muna sekanin asal'a katawan u ngin i pinggula nin?" 52 Na nia nilan inisumpat kani Nikudimu na "Ngintu, ebpun ka bun sa Galili? Dalidip ka su kitab ka mailay nengka i da nabi a makabpun sa Galili."

53 Daka guna su maitu na namanguli su uman i isa kanu walay nilan.

Su Babay a Nauman sa Kinagkiuga nin

8 1 Ugaid'a su Isa al-Masih na linemu kanu Palaw nu Ulibus. 2 Na kanu kasisi na mapita na mimbalingan sekanin lu kanu lama-lama nu Suti a 'Bpagagaman. Na langun na taw lu na pedsupeg den sa lekanin. Na nagagayan sekanin ka pinamamandu nin silan.

3 Daka pinananggit lu nu manga gulu nu pangitaban enggu manga taw a lusud kanu lumpukan a Parisiyu i babay a nauman sa kapegkiuga nin ka pinadtindeg'ilan lu kanu kasangulan nu manga taw 4 ka pidtalu nilan kanu Isa al-Masih i "Gulu, su babay a nia na nauman sa kapegkiuga nin. 5 Na sia kanu kasuguan nu Musa na inisugu nin sa lekitanu i pamalantayn sa watu su maya ba a babay taman sa matay. Na seka,

^k 7:43 Su Isa al-Masih na nia nin kabantang na lu sekanin pimbata sa dalepa a Bitlihim a sakup'u prubinsia a Yudia, tupu sekanin nu Nabi Daud ugaid'a lu bu sekanin migkasela sa dalepa a Nasarit.

^l 7:50 Mabatia tanu su kinalu ni Nikudimu kanu Isa al-Masih sa kanu nia bun ba a kitab 3 ayat 2.

Yuhan 8

ngin i madtalu nengka makapantag kanu nia?”⁶ Na inidsa nilan bu i nia asal'a 'gkadulatan nilan su Isa al-Masih ka enggu aden makasendit'ilan lun. Ugaid'a dinemukum su Isa al-Masih ka sinemulat kanu lupa a nia nin inusal na tindulu nin.⁷ Ugaid'a 'bpangingidsan nilan bun sekanin. Daka midtindeg su Isa al-Masih ka nia nin pidtalu kanilan na “U entain sa lekanu i dala kadusan nin na entu ba i muna lun mengel sa watu.”⁸ Na dinemukum menem sekanin ka sinemulat menem kanu lupa.

⁹Na guna nilan makineg su entu na uman i isa na minawa, nia minuna na su mangatua taman sa nia bu nasama na su Isa al-Masih enggu su babay.¹⁰ Daka midtindeg su Isa al-Masih ka nia nin pidtalu kanu babay na “Bai, endaw den silan? Ngintu, apia sakataw na dala demun sinemendit sa leka?”¹¹ Na nia inisawal'u babay na “Dala, Mapulu.” Na nia menem pidtalu nu Isa al-Masih sa lekanin na “Apia saki na di ku bun seka senditan. Ganat ka den ugaid'a iganat saguna na da ka den endusa 'bpaluman.”

Su Isa al-Masih su Palitan nu Manusia

¹²Na nia menem pidtalu nu Isa al-Masih kanilan na “Saki su palitan nu sakadunia. Na u entain i munut sa laki na di den maguyag-uyag sia kanu kalibutengan ka nia pan mula na maaden kanilan su palitan a 'bpagenggay sa uyag-uyag a da taman nin.”^m ¹³Daka nia pidtalu sa lekanin nu manga taw a lusud kanu lumpukan a Parisiyu na “Seka bu i pakadtalu sa nan sa ginawa nengka, dili a benal i nan kapalitalan.”¹⁴ Na nia inisawal'u Isa al-Masih na “Apia saki bu i pedtalu sa nia pantag kanu ginawa ku na bantang su ibpangimbenal ku kagina katawan ku u endaw aku nakabpun enggu endaw aku pebpawang. Ugaid'a sekanu na di nu katawan u endaw aku nakabpun enggu endaw aku pebpawang.¹⁵ Na sekanu na nia ukit a kabpangukum'u na ukit a kamamanusiay bu ugaid'a saki na apia sakataw na dala pegkukumen ku. ¹⁶Ugaid'a apia man mangukum aku na bantang su kukuman ku kagina dikena saki bu i 'bpangukum ka kaped ku su Ama a sinemugu sa laki. ¹⁷Na nakadalem kanu kasuguan nu sia kanu kitab i amaika su dua kataw a

^m 8:12 palitan a 'bpagenggay sa uyag-uyag a da taman nin Bayuk su nia a nia nin maena na su Isa al-Masih su palitan a 'bpagenggay sa uyag-uyag a da taman nin kanu apia entain a semalig sa lekanin.

Yuhan 8

'bpangimbenal ka nagayun su pedtalun nilan na benal su entu. ¹⁸Na saki na ibpangimbenal ku su ginawa ku enggu ibpapangimbenal aku nu Ama a sinemugu sa laki."

¹⁹Guna su maitu na nia nilan inidsa sa lekanin na "Endaw besen i Ama nengka?" Na nia inisumpat'u Isa al-Masih na "Di aku nu man katawan enggu di nu bun katawan su Ama ku. Ka u katawan aku nu bu man na katawan nu bun su Ama ku." ²⁰Na kanu kinadtalu nu Isa al-Masih kanu langun nu entu na lu natabu kanu kabpamandu nin lu kanu ubay nu 'bpangulugan sa kuleta kanu Suti a 'Bpagagaman. Ugaid'a da nakasigkem lun kagina da pan mauma su kutika nin.

Su Nabpunan nu Kawagib'u Isa al-Masih

²¹Na pidtalu menem'u Isa al-Masih kanilan i "Saki na gemanat aku sia, na di kanu makalu kanu pebpawangan ku. Pangilayn aku nu ugaid'a di aku nu matun taman sa mait'u matay su kabaladusan nu." ²²Guna su maitu na nia nangadtalu nu manga Yahudi na "Nginan, 'bpatay basi sekanin ka 'gkadtalu nin i di tanu makalu kanu pebpawangan nin?" ²³Daka nia menem pidtalu nu Isa al-Masih kanilan na "Sekanu na sia kanu nakabpun sa baba,ⁿ saki menem na lu aku nakabpun sa pulu.^o Sekanu na nalusud kanu kanu dunia ugaid'a saki menem na dikena. ²⁴Na namba i sabap'in i pidtalu ku sa lekanu i mait'u den matay su kabaladusan nu. Kagina amaika di nu paginugutan u entain aku na saben-sabenal a matay kanu a da maampun su kabaladusan nu." ²⁵Daka inidsan nilan menem sekanin sa "Entain ka besen?" Na nia inisumpat'u Isa al-Masih kanilan na "Nadtalu ku den sa lekanu paganay u entain aku." ²⁶Nia pan pidtalu nu Isa al-Masih na "Madakel paman i madtalu ku makapantag sa lekanu a makasugat sa lekanu sa kawagib. Ugaid'a saki na nia ku bu pedtalun kanu sakadunia na u ngin bu i 'gkagineg ku kanu sinemugu sa laki. Na su sinemugu sa laki na bantang sekanin."

²⁷Na di nilan 'gkatuntayan i su pedtalun nu Isa al-Masih kanilan na su Ama a Kadenan. ²⁸Guna su maitu na nia pidtalu nu Isa al-Masih kanilan na "Amaika makatunggul'u^p den su Kaka nu Manusia na lu nu den ba

ⁿ 8:23 nakabpun sa baba Nia nin maena sia na nakabpun sa dunia.

^o 8:23 nakabpun sa pulu Nia nin maena sia na nakabpun sa sulega.

^p 8:28 makatunggul' lu kanu kayu a pinambalawaga.

Yuhan 8

katawan u saben-sabenal a entain aku. Na dala penggalebeken ku a kiug demun nu ginawa ku, ka nia ku bu pedtalun na u ngin bu i ibpamandu nu Ama sa laki. ²⁹Na su sinemugu sa laki na pedtapiden aku nin, dala aku nin a benal tagaka kagina nia ku bu penggalebeken na u ngin i pakasuat sa lekanin.”

³⁰Na kanu kapedtalun nu Isa al-Masih sa nia na madakel i namaginugut lun.

Su Tidtu a Makapalipuas kanu Manusia

³¹Na nia pidtalun nu Isa al-Masih kanu manga taw sa Yudia a namaginugut lun na “Amaika papanalusen nu su kanggulalan nu kanu panduan ku na saben-sabenal a ’bpamangunut kanu sa laki. ³²Na amaika maitu na katawan nu su bantang enggu su bantang ba a nia i makapambaya-baya sa lekanu.”

³³Na nia nilan pidtalun sa lekanin na “Sekami na tupu kami nu Nabi Ibrahim, na apia entain na dala nakapangungulipen sa lekami. Na panun a entu i kapedtalun nengka lun sa makambaya-baya kami?”

³⁴Nia menem inisawal’u Isa al-Masih kanilan na “Saben-sabenal a pedtalun ku sa lekanu i apia entain i penggalebek sa kabaladusan na ulipen nu kabaladusan. ³⁵Na su ulipen na dikena taman sa taman na madtagapeda bu nu sakambinabatan ugaid’a su wata na madtagapeda nu sakambinabatan taman sa taman. ³⁶Kagina ka maitu na amaika su wata^q i mapambaya-baya sa lekanu na entu pan ba a tidtu-tidtu a nakambaya-baya kanu.

³⁷“Katawan ku man i tupu kanu nu Ibrahim ugaid’a ngintu ka ’bpapangilayn nu i kaimatay nu sa laki? Kagina dikena nu ipedtagu sa ginawa su panduan ku. ³⁸Nia ku pedtalun sa lekanu na u ngin bu i nailay ku kanu Ama ku. Ugaid’a sekanu na nia nu menem penggalebeken na u ngin i ’gkagineg’u kanu ama nu.”

³⁹Na nia nilan lun inisumpat na “Su Ibrahim man i kalukesan nami.” Na nia menem pidtalun nu Isa al-Masih kanilan na “Amaika sekanu ka nia nu kalukesan na su Ibrahim na enggalebeken nu man u ngin i pinggalebek’in. ⁴⁰Ugaid’a sekanu na nia nu pebpapangilayn na kaimatay nu sa laki. ’Bpagimatayan nu su taw a pedtalun nin sa lekanu su

^q 8:36 Su wata sia na nia ba su Isa al-Masih.

Yuhan 8

bantang a nakineg'in kanu Kadenan. Dala a benal i nan enggalebeka nu Ibrahim. ⁴¹ Ugaid'a sekanu na nia nu bun penggalebeken na su manga galebek'u ama nu."

Daka nia nilan pidtalu sa lekanin na "Dikena kami wata sa pigkiuga, su Kadenan bu i Ama nami." ⁴² Na nia pidtalu nu Isa al-Masih kanilan na "Amaika su Kadenan i Ama nu na ikalimu aku nu ka saki na ebpun aku lu sa Kadenan sa kinasia ku. Dikena kiug demun nu ginawa ku i kinasia ku ka su sinemugu sa laki. ⁴³ Ngintu basi ka di nu 'gkatuntayan su pedtalun ku a nia? Kagina di 'gkatalima na ginawa nu su panduan ku. ⁴⁴ Sekanu na nia nu man ama na su Datu na Giadsal.^r Na u ngin i kiug'in na entu ba i pegkiugan nu penggula. Iganat sa ganatan na talibunu den sekanin. Kuntela nin su bantang kagina dala sa lekanin su kabantang. Amaika pedtalu sekanin sa kabudtud na nakaandang den i entu sa lekanin. Saben-sabenal man a budtuden sekanin kagina sekanin i punsuan nu kabudtud. ⁴⁵ Na sabap sa saki na nia ku pedtalun na su bantang na namba i sabap'in sa di aku nu 'bpaginugutan. ⁴⁶ Entain ba sa lekanu i makapaamad sa baladusa aku? Amaika pedtalu aku sa bantang na ngintu ka di aku nu 'bpaginugutan? ⁴⁷ Apia entain man i nalusud kanu Kadenan na 'bpakikinegen nin su kadtalu nu Kadenan. Na tembu ba di kanu 'bpamakikineg ka dikena kanu lusud kanu Kadenan."

Su Isa al-Masih na Nauna pan kanu Nabi Ibrahim

⁴⁸ Na nia pidtalu nu manga taw sa Yudia na "Benal bun ba i pedtalun nami a isa ka a taw sa Samaria^s enggu inasukan ka na saitan." ⁴⁹ Nia menem inisawal'u Isa al-Masih na "Dikena aku inasukan na saitan. 'Bpagadatan ku bu su Ama ku ugaid'a sekanu na papegkayan aku nu. ⁵⁰ Ugaid'a dikena nia ku 'gkapaginapas i mapugi aku nu apia entain. Ugaid'a aden pakapangingalap sa mapugi aku. Sekanin su 'bpangukum. ⁵¹ Na saben-sabenal a pedtalun ku sa lekanu i apia entain i maginugut kanu panduan ku na di den temala sa kapatay taman sa taman."

^r 8:44 **Datu na Giadsal** Sekanin su mapulu sa langun nu manga saitan. Madakel pan i kasabutan tanu makapantag kanu Datu na Giadsal sia kanu *Maena nu Mangadalem a Kadtalu kanu Kitab* a mailay kanu kapupusan nu nia a kitab.

^s 8:48 **taw sa Samaria** Su manga taw a Yahudi na mababa i kapegkailay nilan kanu manga taw sa Samaria sa kanu entu a timpu sabap sa nia nilan kapegkailay kanilan na mangaledsik enggu baladusa sabap sa di nilan 'bpagunutan su manga adat-betad'u manga taw a Yahudi enggu nakanggigiamunga den silan kanu manga taw a dikena-Yahudi.

⁵²Daka nia pidtalu nu manga taw sa Yudia na “Saguna na natalatantu nami den i benal a inasukan ka na saitan. Ka apia su Nabi Ibrahim enggu su ped pan a manga nabi na namamatay bun. Na seka na ngintu ka nia nengka ’gkadtalu na apia entain i maginugut kanu panduan nengka na di den temala sa kapatay taman sa taman? ⁵³Ngintu, lawan ka pan besen kanu kalukesan nami a su Ibrahim? Apia sekanin na minatay bun taman den kanu ped pan a manga nabi. Entain besen i katig’engka sa ginawa nengka?” ⁵⁴Na nia inisawal’u Isa al-Masih na “Amaika saki bu i pebpugi kanu ginawa ku na dala i entu katagan nin. Ugaid’a su *Ama ku i pebpugi sa laki a su pedtalun nu a Kadenan nu. ⁵⁵Di nu sekanin katawan ugaid’a saki na katawan ku sekanin. Amaika nia ku edtalun i di ku sekanin katawan na makailing aku sa lekanu a manga malebut. Ka benal man a katawan ku sekanin enggu ipenggulalan ku su kadtalu nin. ⁵⁶Na su kalukesan nu a su Ibrahim na sangat a napia i ginawa nin guna nin katawi i mailay nin su gay nu kauma ku taman sa nailay nin i entu enggu sangat a nagalaw sekanin.”

⁵⁷Na nia pidtalu nu manga taw sa Yudia na “Dala ka pamun malimapulu lagon na panun a entu ka ’gkadtalu nengka i nailay nengka su Nabi Ibrahim?” ⁵⁸Na nia menem pidtalu nu Isa al-Masih na “Sabensabenal a pedtalun ku sa lekanu i da paman su Nabi Ibrahim na sia aku den.” ⁵⁹Na guna su maitu na minundut silan sa watu a ibengel’ilan kanu Isa al-Masih ugaid’a nagenas su Isa al-Masih enggu minawa lu kanu Suti a ’Bpagagaman.

Su Kinapailay nu Isa al-Masih kanu Mama a Di Pakailay

9 ¹Na sia kanu kapedadalakaw nu Isa al-Masih na nailay nin su mama a nait’in den gememaw i di nin kapegkailay. ²Daka inidsa nu ’bpamangunut sa lekanin i “Gulu, entain basi i baladusa^t kanilan a sabapan a di kapegkailay nu mama a nia? Su mama a nia atawa ka su manga lukes’in?” ³Nia inisawal’u Isa al-Masih na “Dikena nia nin di kapegkailay i baladusa sekanin atawa ka su manga lukes’in ka nia nin di kapegkailay na asal’a makapayag su kabarakat’u Kadenan a sia

^t 9:2 baladusa Sia sa adat-betad’u manga Yahudi na amaika su taw ka pimbata sa aden sadil’in na nia nilan lun kasabut na basi baladusa su manga lukes’in atawa ka mimbaladusa su wata kanu sia pan sa tian. Su sadil’in a entu na kasiksaan kun nu Kadenan sa lekanin.

Yuhan 9

makanggulalan sa lekanin. ⁴Nasisita man a enggalebeken tanu su manga galebekan nu sinemugu sa laki taman sa di pan semedep su senang^u ka u 'gkagabi den na da den makanggalebek. ⁵Ka gagalu na sia aku pamun sa dunia na palitan aku nu sakadunia.” ⁶Na guna madtalu nu Isa al-Masih su nia na dinemuda sekanin kanu lupa ka pinagkalumiket'in su entu, entu pan ka inidebpil'in kanu mata nu mama ⁷ka nia nin pidtalu sa lekanin na “Lu ka kanu pebpaiguan a bedtuan sa Siluam ka panagup ka lu ba.” (Nia maena nu Siluam na sinugu.) Na linemu mambu su mama ka nanagup. Daka pakailay den sekanin kanu kinauli nin.

⁸Na guna mailay nu manga pagubay nin enggu su nakailay sa lekanin kanu 'bpamangeni pan sekanin na nia nilan nangadtalu na “Dikena ba sekanin su mama a 'bpamagagayan a 'bpamangeni?” ⁹Nia pan 'gkangadtalu nu ped na “Sekanin ba su entu a mama.” Su ped menem na nia nilan 'gkangadtalu na “Dikena, makandalagida nin bu i nan.” Daka midtalu su mama sa “Saki su entu.” ¹⁰Guna su maitu na inidsa nilan sa lekanin i “Panun i kinailay nengka?” ¹¹Na nia inisawal'u mama na “Su mama a bedtuan sa Isa na napagkalumiket sa lupa ka inidebpil'in kanu mata ku su entu taman sa pidtalu nin sa laki i 'Lu ka sa Siluam ka panagup ka.' Na linemu aku mambu ka nanagup aku daka midsambuta demun i kinailay ku.” ¹²Na nia nilan menem nakaida na “Endaw su mama a entu a bedtuan sa Isa?” Na nia inisumpat'u mama na “Di ku katawan.”

Su Kinasumalia kanu Mama a Pinagkapia nu Isa al-Masih

¹³Daka pinananggit'ilan su mama a entu a di pakailay paganay lu kanu manga taw a lusud kanu lumpukan a Parisiyu. ¹⁴Saleta mambu na su kinapagkalumiket'u Isa al-Masih kanu lupa enggu su kinapagkapia nin kanu mama na kanu Gay nu Kabpangintelenen. ¹⁵Na su manga taw a lusud kanu lumpukan a Parisiyu na pinangingidsan nilan menem su mama u panun i kinailay nin. Na nia nin inisawal kanilan na “Su mama a bedtuan sa Isa na dinebpilan nin sa malumiket a lupa su mata ku. Na pinanagupan ku, daka midsambuta demun i kinailay ku.” ¹⁶Guna su

^u 9:4 taman sa di pan semedep su senang Nia nin maena na taman a tagapeda nilan pamun su Isa al-Masih sia sa dunia.

Yuhan 9

maitu na nia pidtalu nu manga taw a ped kanu lumpukan a Parisiyu na “Su nia a mama na dikena ebpun kanu Kadenan kagina pedsungkangen nin su kasuguan pantag kanu Gay nu Kabpangintelenen.”^v Ugaid’a nia pidtalu nu ped na “Amaika maitu na panun i kanggalebek’u baladusa a taw kanu man a kangagaipan a tanda?” Daka nabad silan. ¹⁷Na inidsan nilan menem su mama sa “Seka, na ngin i madtalu nengka pantag sa lekanin kagina ka nakapailay ka nin?” Na nia nin inisawal na “Nabi sekanin.”

¹⁸Na di a benal ’bpaginugut su ’gkangaunutan nu manga Yahudi sa su mama a nia a pakailay den saguna na di pakailay paganay. Guna su maitu na inipatawag’ilan su manga lukes’in ¹⁹ka inidsa nilan lun i “Wata nu su mama a nia a pedtalu nu a nait’in den gememaw i di nin kapegkailay? Na panun a entu ka pakailay den sekanin saguna?” ²⁰Na nia inisumpat’u manga lukes’u mama na “Uway, wata nami sekanin enggu nait’in den gememaw i di nin kapegkailay. ²¹Ugaid’a atag sa kapegkailay nin den saguna na di nami katawan u panun i kinailay nin atawa ka entain i nakapapailay lun. Sekanin den i idsai nu ka matua-tua den sekanin na magaga nin den semumpat i nan.” ²²Na nadtalu bu i nia nu manga lukes’in ka ’gkagilekan silan kanu ’gkangaunutan nu manga Yahudi. Kagina napagayunan den nu ’gkangaunutan nilan i apia entain i maginugut sa su Isa na su Masih na iawa den sekanin kanu *pedsambayanan nu manga Yahudi. ²³Tembu ba nia inisumpat’u manga lukes’in kanilan na “Sekanin den i idsai nu ka matua-tua den sekanin.”

²⁴Na inipatawag’ilan menem ’bpaluman su mama a di pakailay paganay ka nia nilan lun pidtalu na “Idsapa nengka kanu Kadenan i edtalu ka sa bantang! Ka katawan nami man i su nia a mama na baladusa.” ²⁵Na nia inisawal’u mama na “Di ku katawan u baladusa sekanin atawa ka dikena. Nia ku bu katawan na di aku pakailay paganay, na saguna na pakailay aku den.” ²⁶Daka nia nilan menem inidsa sa

^v **9:16 Gay nu Kabpangintelenen** Nia ba su Gay nu Kabpangintelenen nu manga Yahudi a gay bun nu kapedsimba nilan kanu Kadenan. Di kapakayan a enggalebek silan kanu nia ba a gay. Na apia su kapagkalumiket kanu lupa atawa ka apia ngin a galebek apeg den nu kapagkapia kanu taw na di bun kapakayan ka sia kanu adat-betad’ilan na kapenggalebek bun i entu. Ugaid’a sia kanu nia bun ba a kitab 7 ayat 21 taman sa 24 na pidsinantal’u Isa al-Masih i dikena sungkang kanu kasuguan nu Kitab Taurat su kapapegkapia sa taw kanu Gay nu Kabpangintelenen. Madakel pan i kasabutan tanu makapantag kanu Gay nu Kabpangintelenen sia kanu *Maena nu Mangadalem a Kadtalu kanu Kitab* a mailay kanu kapupusan nu nia a kitab.

lekanin na “Ngin i inipakaid’in sa leka? Panun i ukit a kinapailay nin sa leka?” ²⁷Na nia nin menem inisawal kanilan na “Pidtalu ku den sa lekanu ugaid’a da nu pakikinega. Ngintu ka ’gkalilinian nu ’bpakikineg ’bpaluman? Basi ’gkalilinian nu a mabaluy kanu a ’bpamangunut lun.”

²⁸Guna su maitu na pinagumpak’ilan sekanin sa nia nilan pidtalu na “Seka bu i ’bpagunut sa mama a nan! Ka sekami na nia nami ’bpagunutan na su Nabi Musa. ²⁹Na katawan nami i su Kadenan na inibitiala nin su Nabi Musa ugaid’a su nia a mama na di nami katawan u endaw sekanin ebpun.” ³⁰Nia nin menem inisawal na “Namba i pakagaip, ka di nu katawan u endaw sekanin ebpun ugaid’a nakapailay aku nin! ³¹Na katawan tanu i su baladusa na di ’bpakikinegen nu Kadenan. Ugaid’a apia entain i aden gilek’in kanu Kadenan enggu penggalebeken nin su kahanda nu Kadenan na entu ba i ’bpakikinegen nu Kadenan. ³²Iganat sa ganatan na dala pamun nakineg tanu a nakapapailay sa taw a nait’in den gememaw i di nin kapegkailay. ³³Na amaika su mama a nia ka dikena ebpun kanu Kadenan na da magaga nin enggula.” ³⁴Daka nia nilan lun pidtalu na “Seka na saben-sabenal a pimbata ka a baladusa! Nginan, ’bpamandun kami nengka?” Daka binugaw nilan sekanin.

Su manga Taw a nia nilan Kataw ka Pamakailay silan

³⁵Na guna makineg’u Isa al-Masih i binugaw nilan su mama a entu na pinangilay nin sekanin ka nia nin lun inidsa na “Pedsalig ka kanu Kaka nu Manusia?” ³⁶Na nia inisumpat’u mama na “Entain su entu mapulu? Ka basi kapaginugutan ku sekanin.” ³⁷Nia pidtalu nu Isa al-Masih na “Nailay nengka den sekanin ka su pembitiala bun ba a nia sa leka.” ³⁸Daka nia inisumpat’u mama na “Bpaginugut aku, Mapulu.” Entu pan ka sinemugiud sekanin kanu kasangunan nu Isa al-Masih. ³⁹Na nia menem pidtalu nu Isa al-Masih na “Nia tangga na kinasia ku na makukum^w su sakadunia asal’a makailay su di pakailay^x enggu su

^w **9:39 makukum** Su kakukum a nalabit’u Isa al-Masih sia na pagidsan kanu nakadalem kanu nia bun ba a kitab 3 ayat 19 a “Na nia ba i sabapan a kinawagib kanilan ka sia den sa dunia su sigay ugaid’a nia nilan bun linamig na su malibuteng kumin kanu sigay kagina su penggalebeken nilan na mawag.”

^x **9:39 makailay su di pakailay** Su nalabit’u Isa al-Masih sia a *makailay* na entu ba su manga taw a nasabutan nin i su langun na penggalebeken nu Isa al-Masih a mana su manga panduan nin enggu su kapenggula nin sa kangagaipan a tanda na ebpun kanu Kadenan.

pakailay menem na di den makailay.”^y ⁴⁰Na nakineg i nia nu ped kanu manga taw lu a lusud kanu lumpukan a Parisiyu. Na nia nilan pidtalu na “Ngin i katig’engka sa lekami, pisek?” ⁴¹Nia pidtalu nu Isa al-Masih kanilan na “Dikena, ka u mana bu man ka di kanu pamakailay na da kabaladusan nu. Ugaid’a sabap sa pidtalu nu i pamakailay kanu na baladusa kanu pamun.”

Su Pakenalan pantag kanu Tidtu-tidtu a Patutuganul sa Bili-bili

10 ¹Nia pan pidtalu nu Isa al-Masih sa ukrit a pakenalan na “Sabem-sabemal a pedtalu ku sa lekanu i su taw a di mukit kanu bengawan nu lugenan nu manga bili-bili ka mamantek na su entu ba a taw na tanegkawn enggu tulisan. ²Ugaid’a su taw a mukit sia kanu bengawan na sekanin su pedtuganul kanu manga bili-bili. ³Na su nia ba a taw na pembukatan sekanin nu pedtameng sa bengawan enggu ’bpakikinegen nu manga bili-bili su suala nin. Na pedtawagen nin su ngala nu uman i satiman kanu manga bili-bili nin ka pabpeliun nin.

⁴“Na amaika makapaliu nin den silan na ’bpangunanan nin silan enggu pedtatanggungan mambu sekanin nu manga bili-bili kagina kilala nilan su suala nin. ⁵Ugaid’a di nilan a benal unutan su di nilan kilala ka nia pan mula na tangkan nilan kagina di nilan kilala i suala nu salakaw a taw.”

Su Isa al-Masih su Bengawan enggu su Patutuganul

⁶Na su nakakineg kanu pakenalan a pidtalu nu Isa al-Masih na dala nilan katuntayi u ngin i maena nu entu. ⁷Guna su maitu na pidtalu pamun nu Isa al-Masih kanilan i “Sabem-sabemal a pedtalu ku sa lekanu i saki su bengawan a ’bpagukitan nu manga bili-bili. ⁸Na langun nu nangauna sa laki nakauma^z na manga tanegkawn enggu tulisan. Na su manga bili-bili mambu na dala nilan a benal silan pakikinega. ⁹Saki man ba su bengawan. Na apia entain i mukit sia sa laki na malipuas.

^y 9:39 su pakailay menem na di den makailay Su nalabit menem’u Isa al-Masih sia a *di den makailay* na su manga taw a nailay nilan su galebek’u Kadenan sia nakanggulalan kanu Isa al-Masih ugaid’a da nilan paginuguti ka sia sa kanilan a kapagitung na nia nilan kataw ka katawan nilan su tidtu a ukrit kanu Kadenan.

^z 10:8 nangauna sa laki nakauma Na nia pedtumbuken nu Isa al-Masih a nangauna sa lekanin kanu nia a ayat na su ’gkangaunutan nu manga taw a Yahudi a dala lilingay nilan kanu manga taw nilan.

Yuhan 10

Aden baya-baya nilan sa kaliu enggu kaludep taman sa nia nilan matun na kapanadtaban. ¹⁰Na su tanegkawn na nia nin bu kahanda na makapanegkaw, makapangimatay enggu makapaminasakan ugaid'a saki na nia ku kahanda sa kinasia ku na asal'a su taw na kaadenan na talutup a uyag-uyag a labi lawan i kapia nin.

¹¹“Na saki man su mapia a patutuganul sa manga bili-bili. Na su mapia a nia a patutuganul sa bili-bili na ipenggihad'in su umul'in asal'a malipuas su manga bili-bili. ¹²Na su dikena kigkuan kanu bili-bili ka pedsukayan bu sa kapedtuganul'in na u mailay nin a pakauma su asu a makagkaid na tagaken nin su manga bili-bili ka mawa. Na su asu mambu a pakagkaid na gebpan nin su manga bili-bili enggu itagayak'in silan. ¹³Na kagina ka pedsukayan bu sekanin na dala lilingay nin kanu manga bili-bili tembu ba mawa sekanin.

¹⁴⁻¹⁵“Na saki man su mapia a patutuganul sa manga bili-bili. Na u ngin i kapegkakilala ku kanu Ama enggu kapegkakilala nu Ama sa laki na maitu bun ba su kapegkakilala ku kanu manga bili-bili ku enggu kapegkakilala nu manga bili-bili ku sa laki taman sa inggihad ku su umul ku sa kalipuas'ilan. ¹⁶Na aden pamun ped a manga bili-bili^a ku a dikena sia kanu lugenan ba a nia. Nasisita ku bun silan a kuan enggu pakikinegen nilan bun su suala ku. Na maisa su langun na bili-bili ku taman sa isa bun den i pedtuganul kanilan.

¹⁷“Na nia ba i sabap'in a ipegakalimu aku nu Ama kagina ibpagenggay ku su umul ku asal'a ulian nu entu na kuan ku bun 'bpaluman. ¹⁸Na dala man makakua sa umul ku nia tabia na saki demun mismu i enggihad lun ka aden man kawagib ku sa kanggihad ku lun enggu kakua ku lun 'bpaluman. Na nia ba i inisugu nu Ama ku sa laki.”

¹⁹Na nabad menem su manga Yahudi sabap kanu manga kadtalu a nia. ²⁰Na madakel kanilan i nia nilan 'bpamedtalun na “Inasukan sekanin na saitan enggu 'gkabuneg. Na ngintu ka 'bpamakikinegen nu pamun sekanin?” ²¹Nia menem pidtalun nu ped na “Su nia a kangadtalu na di madtalun na inasukan na saitan enggu di man magaga na inasukan na saitan i kapapailay nin sa taw a di pakailay.”

^a 10:16 ped a manga bili-bili Su ped a bili-bili sia a linabit'u Isa al-Masih na su manga taw a dikena-Yahudi a semalig sa lekanin.

Su Isa al-Masih su Tunggal'u Kadenan

²²Na kanu entu ba a manga gay na ipedsela-sela nu manga Yahudi sa Awrusalim su Kanduli nu Kinasuti 'Bpaluman kanu Suti a 'Bpagagaman.^b Na pembalat^c kanu entu a timpu. ²³Saleta mambu na su Isa al-Masih na pendadalakaw lu kanu inatepan a pala-pala nu Suti a 'Bpagagaman a bedtuan sa Pala-pala nu Raga Sulaiman. ²⁴Daka binalibet sekanin nu manga Yahudi ka nia nilan lun pidtalu na "Taman sa kanu pan i kapapagitung'engka sa lekami u entain ka? U saben-sabenal a seka su Masih na edtalu ka den sa lekami sa matakapala." ²⁵Na nia inisumpat'u Isa al-Masih kanilan na "Pidtalu ku den sa lekanu ugaid'a di kanu 'bpalitiala. Na su manga galebekan a penggalebeken ku sia kanu bagel'u Ama ku na pebpagamad den i entu makapantag sa laki. ²⁶Ugaid'a di kanu 'bpalitiala kagina dikena ku sekanu manga bili-bili ²⁷ka su manga bili-bili ku man na 'bpamakikinegen nilan su suala ku. Kilala ku silan enggu 'bpaginugutan aku nilan. ²⁸'Bpagenggan ku silan sa uyag-uyag a da taman nin enggu di den silan masiksa taman sa taman. Na apia entain na dala makaagaw kanilan sia sa laki. ²⁹Inenggay silan sa laki nu Ama ku a su barakat sa langun. Na apia entain na dala makagaga lun magaw sia kanu Ama ku. ³⁰Na saki man enggu su Ama na isa bu."

³¹Na guna su maitu na minundut menem silan sa watu a ibengel'ilan kanu Isa al-Masih a imatay nilan lun. ³²Daka nia inisumpat'u Isa al-Masih na "Madakel a mapia a galebekan a inisugu nu Ama ku sa laki i inipailay ku den sa lekanu. Na endaw lu kanu manga galebekan a entu i punan a ipembengel'u sa laki?" ³³Na nia inisawal'u manga Yahudi na "Dikena nia sabapan na kapembengel'ami sa leka i su manga mapia a galebekan nengka ka sabap sa kanu kasakutu nengka kagina seka a taw na ipedtimbang'engka i ginawa nengka sa Kadenan." ³⁴Na nia menem inisawal'u Isa al-Masih kanilan na "Dikena ba nakasulat bun kanu kasuguan nu i 'Nia pidtalu nu Kadenan na "Sekanu na manga

^b 10:22 **Kanduli nu Kinasuti 'Bpaluman kanu Suti a 'Bpagagaman** Nia ipedsela-sela sa kanu nia a kanduli na su kinasuti 'bpaluman nu manga taw a Yahudi kanu Suti a 'Bpagagaman. Na su kinasuti a entu na manga 167 lagun unan nu kinambata kanu Isa al-Masih. Madakel pan i kasabutan tanu makapantag kanu Kanduli a nia sia kanu *Maena nu Mangadalem a Kadtalun kanu Kitab* a mailay kanu kapupusan nu nia a kitab.

^c 10:22 Su timpu na kapembalat sa dalepa a Israil na manga iganat sa December taman sa February. Na sangat i katenggaw nin kanu nia ba a manga timpu.

Yuhan 10, 11

kadenan” ’?’^d 35Na katawan tanu i dala makagaga mawa sa kapantag kanu kadtalu nu Kadenan a nakadalem kanu kitab. Na amaika su silan a entu a sinaligan nu Kadenan kanu kadtalu nin ka tinawag’in sa manga kadenan 36na ngintu ka pedtalun nu i pedsakutu aku sabap sa pidtalu ku i *Tunggal aku nu Kadenan? Inunta na saki su tinapenayan nu Ama kanu galebekan nin enggu sinugu nin sia sa dunia. 37Amaika dikena nia ku penggalebeken su galebek’u Ama ku na di aku nu ’bpaginuguti. 38Ugaid’a saben-sabenal a penggalebeken ku su entu, na apia di aku nu den ’bpaginugutan na paginuguti nu su galebekan a ipapenggalebek’u Ama asal’a katawan nu enggu katuntayan nu i nakalusud aku kanu Ama enggu di sekanin ’gkapitas sa laki.” 39Daka pibpapangilayn nilan menem i kasigkem’ilan kanu Isa al-Masih ugaid’a nalipuas’in bun su entu a kahanda nilan.

40Guna su maitu na ginemanat menem su Isa al-Masih lu ka linemu kanu nauna a pinanalawatan nu Yahiya a lu tampal kanu sebangen nu lawas’a ig’u Jordan taman sa midtangen pan sekanin lu. 41Na madakel i linemu sa lekanin enggu nia nilan ’bpamedtalun na “Da mambu pinggula nu Yahiya a tanda a kabarakatan ugaid’a langun na pidtalu nin pantag kanu nia a mama na benal.” 42Daka madakel i sinemalig sa lekanin lu.

Su Kinapatay ni Lasaru

11 ¹Aden isa a mama a pendalu a benal a nia nin ngala na si Lasaru. Lu sekanin pegkaleben sa Bitani apeg’u manga suled’in a manga babay a si Marta enggu si Mariam. ²Su Mariam bun ba a nia su Mariam a mubus sa lana a kamutan kanu ay nu Mapulu a su Isa al-Masih taman sa punasan nin pan kanu buk’in. ³Na sabap sa pendalu a benal su suled’in a si Lasaru na napapait silan a edsuled a babay sa katigan kanu Isa al-Masih sa nia nilan pidtalu na “Mapulu, su papedtayan nengka a pakat’engka na pendalu a benal.” ⁴Na kanu kinakineg’u Isa al-Masih kanu entu a katigan na nia nin pidtalu na “Su entu a dalu nin na di nin ibpawang sa kapatay. Na nanggula bu man i nia asal’a mapayag su

^d 10:34 Ebpun i nia sia kanu Manga Sengal 82 ayat 6 sia kanu Kitab Zabur. Nia nakadalem kanu nia ba a ayat na *manga kadenan* i ipedtawag’u Kadenan kanu manga taw a Israil a inenggan nin kanu kadtalu atawa ka kasuguan nin. Na amaika su nia ka dikena bun sakutu, na dikena bun sakutu a gelalan sa Tunggal’u Kadenan su Isa al-Masih ka sekanin demun su Kadtalu nu Kadenan atawa ka *Kalimatul Allah*.

Yuhan 11

kabarakat'u Kadenan ka enggu mapayag su sigay nu Tunggal'u Kadenan sia makanggulalan kanu nia a nanggula."

⁵Na inikalimu nu Isa al-Masih su edsusuled a entu a si Marta, si Mariam enggu si Lasaru. ⁶Ugaid'a apia nakineg'in den i pendalu si Lasaru na midtangen pamun sekanin sa nakadua gay kanu dalepa a nambetadan nin. ⁷Ulian nu entu na pidtalan nin su 'bpamangunut lun sa "Embalingan tanu sa Yudia." ⁸Na nia nadtalun nu 'bpamangunut lun na "Gulu, bagu pamun i kapembengel sa leka sa watu nu manga taw sa Yudia, na ngintu ka embalingan ka pamun lu?" ⁹Na nia inisumpat'u Isa al-Masih kanilan na "Dikena ba sapulu enggu dua kauras su kagagabian? Apia entain man i endadalakaw kanu timpu a malamag na di makasiud kagina pakatayaw sa lekanin su palitan nu dunia. ¹⁰Ugaid'a apia entain menem i endadalakaw kanu timpu a magabi na pakasiud kagina dala sa lekanin su pakatayaw."

¹¹Na pidtalu nin pamun kanilan i "Su pakat tanu a si Lasaru na pedtulug, na lemu aku ka pukawn ku sekanin." ¹²Daka nia pidtalu sa lekanin nu 'bpamangunut lun na "Mapulu, amaika pakatulug den sekanin na nia nin maena na 'gkapia bun sekanin." ¹³Na nia kataw nu 'bpamangunut kanu Isa al-Masih na pedtulug demun matag si Lasaru ugaid'a nia ba a entu pedtalun nu Isa al-Masih na minatay den si Lasaru. ¹⁴Daka guna su maitu na pidtalu den sa matakapala nu Isa al-Masih i "Minatay den man si Lasaru. ¹⁵Sabap sa lekanu na 'gkagalaw aku sa dala aku lu kanu kinabpatay nin kagina sabap sa entu na makapalitalia kanu. Ugaid'a saguna na 'bpawangan tanu sekanin." ¹⁶Na si Tumas a bedtuan sa Leping na nia nin pidtalu kanu manga ped'in bun a 'bpamangunut na "Munut tanu bun sa lekanin ka enggu tanu nin maped matay."

Su Isa al-Masih su Pakapambibiag enggu su Uyag-uyag

¹⁷Guna makauma su Isa al-Masih lu sa Bitani na natawan nin i nakapat gay den i kinakubul kani Lasaru. ¹⁸Na su dalepa a Bitani na masupeg bu sa Awrusalim ka manga telu kakilumitru bu i katangka nin lun. ¹⁹Tembu madakel kanu manga taw sa Yudia i linemu kani Marta enggu Mariam ka enggu nilan 'gkalimpang kanu kinapatay nu suled'ilan a si Lasaru. ²⁰Na guna makineg'i Marta i pakauma su Isa al-Masih na inalaw nin sekanin ugaid'a si Mariam na lu demun kanu walay. ²¹Daka nia pidtalu ni Marta kanu Isa al-Masih na "Mapulu, u sia ka bu man na di matay su suled ku a mama. ²²Ugaid'a apia ka maitu na katawan ku i apia ngin i pangenin

Yuhan 11

nengka kanu Kadenan na inggay nin sa leka.” ²³Daka nia pidtalu nu Isa al-Masih sa lekanin na “Embibiag ’bpaluman su suled’engka.” ²⁴Na nia inisawal’i Marta sa lekanin na “Katawan ku man i embibiag bun sekanin ’bpaluman kanu gay nu kambibiag’u manga namamatay sia kanu Gay a Mauli.” ²⁵Daka nia menem pidtalu nu Isa al-Masih sa lekanin na “Saki man su pakapambibiag ’bpaluman enggu saki su uyag-uyag. Su pedsalig sa laki na apia matay sekanin na embibiag bun ’bpaluman, ²⁶enggu apia entain i aden sa lekanin su entu a uyag-uyag taman sa pedsalig sa laki na di den matay taman sa taman. Na ngintu, ’bpaginugut ka kanu nia ba?” ²⁷Na nia nin mambu inisumpat na “Uway Mapulu, ’bpaginugutan ku i seka su *Masih a Tunggal’u Kadenan a pakauma sia sa dunia.”

²⁸Na guna madtalu ni Marta su nia na mimbalingan sekanin sa walay ka inedung’in edtalu kanu tebped’in sa pused a si Mariam i “Sia su Gulu, ipapedtawag ka nin.” ²⁹Na endaw i kinakineg’i Mariam sa entu na midtindeg sekanin mamagayas ka pibpawangan nin su Isa al-Masih. ³⁰Na kanu entu a kutika na da pamun makatalus su Isa al-Masih lu kanu manga kawalayan ka lu pamun sekanin kanu inalawan lun ni Marta. ³¹Na guna mailay nu manga taw sa Yudia a ’bpamelimpang kani Mariam lu kanu walay i namagayas edtindeg si Mariam ka ginemanat na tinundug’ilan sekanin ka nia nilan lun kataw na ’bpele sekanin kanu kubul ka basi lu ’bpagabpet ’bpaguliang. ³²Na nakauma si Mariam lu kanu nambetadan nu Isa al-Masih. Na endaw i kinailay nin kanu Isa al-Masih na sinemugiud sekanin lu kanu kasangulan nin ka nia nin lun pidtalu na “Mapulu, u sia ka bu man na di matay su suled ku a mama.”

³³Guna mailay nu Isa al-Masih a ’bpaguguliang si Mariam apeg’u manga ped’in a minunut lun na nasakit i ginawa nin taman sa nalingasa i pamikilan nin. ³⁴Na inidsa nin kanilan i “Endaw inikubul si Lasaru?” Na nia nilan lun inisawal na “Mapulu, sia ka, ka lemu tanu ka enggu nengka ’gkailay.” ³⁵Na nakaigis su lu nu Isa al-Masih. ³⁶Daka nia pidtalu nu manga taw na “Ilay nu! Benal man a papedtayan nin si Lasaru.” ³⁷Ugaid’a nia menem pidtalu nu ped na “Nagaga nin mapagkapia su mama a di pakailay, na ngintu ka da nin edtabangi si Lasaru sa di nin kapatay?”

Su Kinapambibiag kani Lasaru

³⁸Guna su maitu na nasakit menem i ginawa nu Isa al-Masih taman sa kinauma nin kanu kubul. Na su kinubulan kani Lasaru na lu kanu takub

Yuhan 11

a aden pintu nin a masela a watu. ³⁹Na pidtalu nu Isa al-Masih i “Iawa nu i pintu nin a nan.” Na nia inisumpat’i Marta a tebped sa pused’u minatay na “Mapulu, pegkadu den man sekanin ka nakapat gay den i kinakubul lun.” ⁴⁰Na nia pidtalu nu Isa al-Masih sa lekanin na “Dikena ba pidtalu ku sa leka i amaika ’bpaginugut ka na mailay nengka su kabarakat’u Kadenan?” ⁴¹Guna su maitu na iniawa nilan su watu a inipintu lun. Na tinemingada su Isa al-Masih ka nangenin-nengi sa nia nin pidtalu na “Ama, pedsukul-sukul aku sa leka ka ’bpakikinegen aku nengka. ⁴²Saki na katawan ku man i tatap aku nengka ’bpakikinegen. Ugaid’a sabap kanu madakel a nia a taw a namakalibet na pidtalu ku i nia asal’a makapaginugut silan sa seka i sinemugu sa laki.” ⁴³Na guna nin madtalu su nia, na tinawag’in sa matanug si Lasaru sa “Lasaru, liu ka san!” ⁴⁴Daka linemiu si Lasaru a nabausan pamun na unung su lawas’in enggu nabausan pamun na saput su beneng’in. Na nia pidtalu nu Isa al-Masih na “Iawa nu i nakabaus lun a nan ka enggu sekanin makalakaw sa mapia.”

Su Kapegkahanda nu ’Gkangaunutan sa Kapamungkaid’ilan kanu Isa al-Masih

(*Mataya 26:1-5; Markus 14:1-2; Luk 22:1-2*)

⁴⁵Kagina ka maitu na madakel kanu manga taw sa Yudia a minunut kani Mariam a namakailay kanu pinggula nu Isa al-Masih i sinemalig sa lekanin. ⁴⁶Ugaid’a su ped na linemu kanu manga taw a lusud kanu lumpukan a Parisiyu ka inipanudtul’ilan su pinggalebek’u Isa al-Masih. ⁴⁷Guna su maitu na mindidilimudan su manga mapulu nu ’bpamangurban enggu su manga taw a lusud kanu lumpukan a Parisiyu apeg den nu ped a ’bpamangukum^e ka mimbibitala silan sa nia nilan pedtalun na “Ngin i enggulan tanu ka madakel den a benal i penggulan nu nia a mama a manga tanda a kagaipan? ⁴⁸Amaika padtadayn tanu sekanin na langun nu taw na maginugut sa lekanin. Na amaika manggula i entu na semia su manga taw sa Ruma ka kuan nilan sa lekitanu su Suti a ’Bpagagaman enggu su inged tanu.” ⁴⁹Ugaid’a si Kaipas a isa bun kanilan enggu sekanin i mapulu sa langun nu

^e 11:47 ped a ’bpamangukum Na silan su ’bpangulu kanu agama nu manga taw a Yahudi. Nia bedtuan kanilan na *Sunidriun*. Madakel pan i kasabutan tanu makapantag kanu ’bpamangukum sia kanu *Maena nu Mangadalem a Kadtalu kanu Kitab* a mailay kanu kapupusan nu nia a kitab.

'bpamangurban kanu entu a lagun na nia nin pidtalu kanilan na "Da man sabut'u sa 'gkanggula. ⁵⁰Di nu 'gkapagitung i labi a mapia sa lekanu i nia bu matay na sakataw bu a taw a mana kurban asal'a malipuas su taw kumin sa nia kagkaidan na su langun nu inged?" ⁵¹Ugaid'a su pidtalu nin a nia na dikena ebpun demun kanu ginawa nin ugaid'a sabap sa sekanin i mapulu sa langun nu 'bpamangurban kanu entu a lagun na inipaalung'u Kadenan su kapatay nu Isa al-Masih asal'a maaun su manga Yahudi. ⁵²Ugaid'a dikena entu bu i sabapan nu kapatay nin ka nia nin pan ped a sabapan na asal'a maisa nin su manga nabaluy a wata nu Kadenan^f kanu embala-bala den a dalepa sia sa dunia. ⁵³Na iganat kanu entu a gay na su 'gkangaunutan nu manga Yahudi na pigkahanda nilan den su kaimatay nilan kanu Isa al-Masih.

⁵⁴Guna su maitu na di den pendadalakaw sa mapayag su Isa al-Masih lu kanu manga taw sa Yudia. Ugaid'a lu sekanin mibpawang sa inged a bedtuan sa Ipraim a masupeg kanu tawan-tawan a dalepa ka lu demun pan ba sekanin midtangen apeg'u 'bpamangunut lun.

⁵⁵Saleta mambu na masupeg den su kapegkanduli nu manga Yahudi sa Kanduli nu Kalipuas. Na madakel kanu manga taw sa embala-bala a dalepa i linemu sa Awrusalim bagu mauma su Kanduli nu Kalipuas asal'a malimpiu nilan su ginawa nilan sia luyud kanu agama nilan. ⁵⁶Na 'bpangilayn nilan su Isa al-Masih. Tembu kanu lu a entu silan kanu Suti a 'Bpagagaman na ibpangingidsa nilan kanu uman i isa lu i "Ngin i kalangan nu lun, semia sekanin kanu nia a kanduli?" ⁵⁷Na su manga mapulu mambu nu 'bpamangurban enggu su manga taw a lusud kanu lumpukan a Parisiyu na inisugu nilan kanu manga taw i apia entain i mataw lun u endaw su Isa al-Masih na pakatawan nilan ka enggu masigkem.

Su Kinabubus kanu Isa al-Masih sa Lana a Kamutan

(Mataya 26:6-13; Markus 14:3-9)

12 ¹Na nem gay bun den bagu mauma su Kanduli nu Kalipuas na linemu su Isa al-Masih sa Bitani a dalepa ni Lasaru a

^f 11:52 Su nabaluy a wata nu Kadenan sia na pagidsan kanu nakadalem kanu Yuhan 1 ayat 12 taman sa 13 a "Ugaid'a su langun nu tinemalima sa lekanin a mana su namedsalig sia kanu ingala nin na inenggan nin silan sa kawagib a mabaluy a timbang a manga wata nu Kadenan a dikena nia nin ukit i mana su kapembata nu manusia atawa ka su lilini nu manusia udi na mana su lilini nu 'gkalumaya ka kahanda man nu Kadenan."

Yuhan 12

pinambibiag'u Isa al-Masih 'bpaluman. ²Na kanu kinauma nu Isa al-Masih lu na inadilan sekanin sa makagabi nilan. Na kaped'ilan kineman si Lasaru. Nia nanalagad kanilan na si Marta. ³Saleta mambu na si Mariam na kinemua sa manga tenga sa litru a mapulu a benal i alaga nin a kamutan a lana na nardu^g a da simbul'in ka inibubus'in kanu ay nu Isa al-Masih entu pan ka pinunasan nin kanu buk'in. Daka napenu na baw nu kamutan su lusud'u walay. ⁴Na nia pidtalu ni Yahuda Iskalia a isa bun kanu 'bpamangunut lun enggu tempu sa lekanin na ⁵"Ngintu ka da 'bpasa su nan a kamutan sa telu gatus a dinarius^h ka inggay kanu manga miskinan i pasa nin?" ⁶Ugaid'a dikena nia nin kinadtalu sa nia i 'gkalat i nanam'in kanu manga miskinan ka nia nin kinadtalu sa nia na sabap sa tanegkawn sekanin. Na sekanin i sinaligan sa kapedtuludu kanu kuleta nilan ugaid'a 'bpamanegkawn nin su ped. ⁷Daka nia pidtalu nu Isa al-Masih na "Padtaday nu den sekanin ka inidtatalama nin i nan sa kanu gay a kalebeng sa laki. ⁸Ka su manga miskinan na tatap'u bun man silan 'gkangadtagapeda ugaid'a saki na dikena nu tatap madtagapeda."

⁹Na guna katawi nu madakel a manga taw sa Yudia i lu su Isa al-Masih kanu entu a dalepa na linemu silan. Ugaid'a dikena nia nilan kinalu i sabap bu kanu Isa al-Masih ka nia nilan ped a kinalu na asal'a 'gkailay nilan si Lasaru a pinambibiag'u Isa al-Masih. ¹⁰Daka guna su maitu na iniamung 'gkahanda nu manga mapulu nu 'bpamangurban si Lasaru sa kaimatay nilan lun ¹¹kagina sabap sa lekanin na madakel a manga Yahudi i tinemagak den kanilanⁱ ka naginugut kanu Isa al-Masih.

Nauma den su Kapayag kanu Sigay nu Kaka nu Manusia

(Mataya 21:1-11; Markus 11:1-11; Luk 19:28-40)

¹²Na kanu temundug a gay na su madakel a taw a tinemalabuk kanu entu a kanduli na nakineg'ilan i pakauma su Isa al-Masih lu sa Awrusalim. ¹³Na guna su maitu na kinemua silan sa manga laun na libi ka inalaw nilan su Isa al-Masih a ibpelalis'ilan i

^g 12:3 **lana na nardu** Na su nia a lana na ebpun sa dalig'u pamulan a bedtuan sa nardu.

^h 12:5 **telu gatus a dinarius** Nia nin kadakel na timbang a salagun a sukay nu taw. Sakadinarius na sagay a sukay nu taw kanu entu a timpu.

ⁱ 12:11 **tinemagak den kanilan** Na kanu nia a ayat na nia tinagak'u manga Yahudi sia na su adat-betad'u 'gkangaunutan nilan.

Yuhan 12

“Pugin su Kadenan!^j Palihalalan su pakauma a Datu nu manga taw a Israil a sinugu nu Kadenan!”^k

¹⁴Na guna makailay sa manguda a kimar^l su Isa al-Masih na pigkudan nin su entu. Na natuman su nakadalem kanu kitab a

¹⁵“Manga taw sa Awrusalim,^m da kanu magilek. Ilay nu! Pakauma den su Datu nu a migkuda sa manguda a kimar.”ⁿ

¹⁶Na kanu entu demun ba a kutika na da katuntayi nu 'bpamangunut kanu Isa al-Masih su pantag sa entu. Sekali nilan pan natuntayan na guna su nakapabpapulu^o den sekanin. Na nagkalendem'ilan mambu i su langun nu entu ba na nakadalem sia kanu kitab apeg den nu pinggula nu manga taw lun.

¹⁷Saleta mambu na su madakel a taw a natabu kanu kinapambibiag'u Isa al-Masih kani Lasaru sa ukit a kinatawag'in lun lu kanu kubul na ibpangimbenal'ilan bun su entu. ¹⁸Na nia ba i sabapan na kinalu nu madakel a taw kanu Isa al-Masih kagina nakineg'ilan su pinggula nin a entu a tanda a kagaipan. ¹⁹Guna su maitu na mimbibitiala su manga taw a lusud kanu lumpukan a Parisiyu sa “Ilay nu! Langun na manga taw na 'bpamangunut den sa lekanin, na da den manggula tanu sa nia.”

²⁰Na aden bun manga dikena-Yahudi a tinemalabuk kanu Kanduli nu Kalipuas asal'a makasimba silan kanu Kadenan. ²¹Na su nia a manga taw na linulud'ilan si Pilipus a taw sa Bitsaida sa prubinsia a Galili ka inidsa nilan lun i “Datu, mapakay a makilala nami si Isa?” ²²Daka pibpawangan ni Pilipus si Anduk ka pidtalu nin lun su makapantag sa entu. Entu pan ka linemu silan dua kanu Isa al-Masih ka pidtalu nilan su entu. ²³Na nia pidtalu nu Isa al-Masih kanilan na “Nauma

^j **12:13 Pugin su Kadenan!** Sa basa a Hibru na *Usana* a nia nin maena na *Kalipuasan saguna!* Sia kanu adat-betad'u manga taw a Yahudi na pedsengalen nilan su nia kanu timpu nu Kanduli nu Kalipuas. Su kalipuasan na dikena bu sia kanu manga taw a Israil ka langkum den kanu langun nu taw a 'bpamaginugut kanu Isa al-Masih.

^k **12:13** Ebpun i nia sia kanu Manga Sengal 118 ayat 25 taman sa 26 sia kanu Kitab Zabur.

^l **12:14 kimar** Su nia a binatang na pagidsan i palas'in sa kuda ugaid'a manaut-naut bu sa kuda. Madakel pan i kasabutan tanu makapantag kanu kimar sia kanu *Maena nu Mangadalem a Kadtalu kanu Kitab* a mailay kanu kapupusan nu nia a kitab.

^m **12:15 manga taw sa Awrusalim** Sa basa a Grik na *wata a babay nu Zion*. Su nia a kadtalu na bayuk'u manga taw a Hibru atawa ka Yahudi a nia nin maena na *taw sa Awrusalim* ka su Zion na danden a ngala nu Awrusalim.

ⁿ **12:15** Ebpun i nia sia kanu Kitab a Inisulat'u Nabi Zakaria 9 ayat 9.

^o **12:16 nakapabpapulu den sekanin** Nia nin maena na nakapabpapulu den su Isa al-Masih lu sa sulega.

Yuhan 12

den ba a nia su kutika a ipayag den su sigay nu Kaka nu Manusia.
24 Saben-sabenal a pedtalun ku sa lekanu i nia tabia a kagkadakel' u satiman a lagas na maulug^p pan sia kanu lupa ka u di maulug na di 'gkadakel. Ugaid'a amaika makalebeng kanu lupa na metu taman sa munga sa madakel. 25 Na su taw a kalilingayan nin su umul'in na makin madala sa lekanin^q su entu ugaid'a su taw a di nin kalilingayan i umul'in sia sa dunia na makatalima sa uyag-uyag a da taman nin. 26 Na apia entain i enggalebek kanu penggalebeken ku na dait a paginugutan aku nin enggu apia endaw aku 'bpawang na lu bun ba sekanin. Na su penggalebek kanu galebek ku na balasan sekanin nu Ama."

27 Na pidtalun menem'u Isa al-Masih i "Gkalingasa a benal i ginawa ku saguna. Na ngintu, dait ba a edtalun ku i 'Ama, ilipuas aku nengka kanu nia a kamalayaan'? Dili guna dait ka nia ba i sabapan na kinasia ku na asal'a matala ku su nia a kamalayaan." 28 Daka pidtalun nu Isa al-Masih kanu Kadenan i "Ama, ipayag'engka den su sigay nengka." Daka aden suala a ebun sa sulega a nia nin pedtalun na "Inipayag ku den man su sigay ku enggu ipayag ku pamun su entu."

29 Na guna i entu makineg'u madakel a taw lu na nia nilan pidtalun na "Linemugung." Su ped na nia nilan pidtalun na "Ipembitalia sekanin nu malaikat." 30 Ugaid'a nia pidtalun nu Isa al-Masih kanilan na "Dikena nia kinatulun nu nia a suala i kapianan ku ka kapianan nu. 31 Na nauma den ba a nia su kakukum kanu dunia. Na mabugaw den su datu nu dunia." 32 Na amaika makatunggul aku den na isupeg ku su langun nu taw sia sa laki." 33 Na pidtalun nin i nia ka papegkatawan nin u panun i ukit a kapatay nin.

34 Daka nia pidtalun sa lekanin nu madakel a taw na "Panun i kapedtalun nengka sa nasisita a matay^s su Kaka nu Manusia inunta na nia nakapamandu sa lekami na nia nakadalem kanu kitab na su Masih

^p 12:24 **maulug** Na nia nin maena na *matay*. Su nia a bayuk na nia nin pedtumbuken na pantag kanu kapatay nu Isa al-Masih ka enggu nin malipuas su taw. Kagina kapatay i bayad'u kabaladusan na u di sekanin matay na di malipuas su manga taw.

^q 12:25 **madala sa lekanin** Su ped na maena nin sia sa basa a Grik na 'gkabinasa nin.

^r 12:31 **datu nu dunia** Nia pedtumbuken sia na su Datu na Giadsal a su mapulu sa langun nu manga saitan. Madakel pan i kasabutan tanu makapantag kanu Datu na Giadsal sia kanu *Maena nu Mangadalem a Kadtalun kanu Kitab* a mailay kanu kapupusan nu nia a kitab.

^s 12:34 **matay** Sia sa basa a Grik na nia nin maena na *makapulu* su Isa al-Masih, nia nin maena na matay su Isa al-Masih sa ukit a katutuk lun sa kayu a pinambalawaga.

Yuhan 12

na maguyag-uyag taman sa taman? Na entain besen a Kaka nu Manusia i pedtalun nengka a nan?”³⁵ Na nia pidtalu nu Isa al-Masih kanilan na “Su pakatayaw sa lekanu na di den mauget na maawa den sa lekanu. Na gagalu na sia pan su entu na pamakut kanu den lemakaw asal’a di kanu masaut’u malibuteng. Kagina su ’bpelalakaw sia kanu malibuteng na di nin katawan u endaw sekanin pebpawang. ³⁶Na salig kanu kanu palitan a pakatayaw gagalu na sia pan sa lekanu ka enggu kanu mabaluy a ’bpamangunut lun.” Na endaw i kinadtalu nu Isa al-Masih sa nia na minawa sekanin taman sa da den pailay kanu madakel a taw.

Su Di Kabpaginugut’u manga Yahudi kanu Isa al-Masih

³⁷Na apia madakel den i nailay nilan a pinggula nu Isa al-Masih a kangagaipan a tanda na da bun silan salig sa lekanin. ³⁸Na natuman sia ba su kadtalu nu Nabi Isayas sia kanu kitab a

“Hu Kadenan a Mapulu, ngin i nia ka da gaid naginugut kanu kadtalu nami?

Ngintu ka da nilan kasabuti i inipayag’engka den kanilan su bagel’engka?”^t

³⁹Na nia man sabapan a dala nilan kapaginugut na kagina nadtalun bun nu Nabi Isayas sia kanu kitab i

⁴⁰ “Pinisek’u Kadenan su mata nilan enggu pinagkategas’in su atay nilan ka u dikena maitu na makailay su mata nilan, makakenal su pamikilan nilan taman sa edtaubat silan enggu pagkapihan ku silan.”^u

⁴¹Na pidtalu nu Nabi Isayas i nia kagina nailay nin su sigay nu Isa al-Masih.^v Na entu ba i sabap’in i kinadtalu nin makapantag kanu Isa al-Masih.

⁴²Apia ka maitu na madakel bun a ’gkangaunutan i namedsalig kanu Isa al-Masih ugaid’a da nilan bu pakatawi kagina ’gkagilekan silan kanu manga taw a lusud kanu lumpukan a Parisiyu. Ka u katawan nilan na iawa silan kanu walay a pedsambayangan. ⁴³Kagina nia balapantag kanilan na su puging nu manusia kumin kanu puging nu Kadenan.

^t 12:38 Ebpun i nia sia kanu Kitab a Inisulat’u Nabi Isayas 53 ayat 1.

^u 12:40 Ebpun i nia sia kanu Kitab a Inisulat’u Nabi Isayas 6 ayat 10.

^v 12:41 Mailay i nia sia kanu Kitab a Inisulat’u Nabi Isayas 6 ayat 1 taman sa 7.

⁴⁴Na nia bun ba su kadtalu nu Isa al-Masih kanu adapan nu madakel a taw sa nia nin kadtalu na “Su pedsalig sa laki na dikena saki bu i pedsaligan nin ka apeg’u sinemugu sa laki. ⁴⁵Na su nakailay sa laki na nailay nin bun su sinemugu sa laki. ⁴⁶Sinemia aku asal’a katayawan ku su sakadunia asal’a su langun nu semalig sa laki na maawa sia kanu kalibutengan.

⁴⁷“Na apia entain i nakakineg kanu manga ibpangusiat ku a di nin ipenggulalan na dikena saki i kemukum sa lekanin kagina dikena nia ku kinasia sa dunia i kukumen ku su sakadunia ka nia ku kinasia na ibpelipuas ku su entu. ⁴⁸Na su pegkias sa laki enggu su di pedtalima kanu usiatan ku na nia bun kemukum kanilan sia sa Mauli a Gay na su ibpangusiat ku bun ba a nia sa kanilan. ⁴⁹Kagina dikena ebpun sa laki su manga ibpangusiat ku ka ebpun kanu Ama a sinemugu sa laki. Na su Ama i pedsugu sa laki kanu ngin i ipangusiat ku. ⁵⁰Katawan ku i su ipedsugu nin na pakaenggay sa uyag-uyag a da taman nin. Kagina ka maitu na nia ku bu pedtalun na u endaw bu i ipapedtalun sa laki nu Ama.”

Su Kinapamuanaw nu Isa al-Masih kanu Ay nu 'Bpamangunut lun

13 ¹Bagu mauma su Kanduli nu Kalipuas na 'gkatawan den nu Isa al-Masih i nauma den su kutika a dait a ganatan nin den su dunia ka muli den kanu Ama. Na inikalimu a benal'u Isa al-Masih su manga taw a lusud sa lekanin. Tembu ba taman sa kapupusan na inipailay nin su sangat a kapegkalimu nin kanilan. ²Na sia kanu kapenggabi nilan na inipagkahanda den nu Datu na Giadsal kanu Yahuda Iskalia a wata ni Simiun i katipu nin kanu Isa al-Masih. ³Saleta na su Isa al-Masih na 'gkatawan nin bun i initapenay den nu Kadenan sa lekanin su langun-langun sa sekanin den i pegkakataw lun enggu 'gkatawan nin bun i lu sekanin ebpun kanu Kadenan taman sa lu bun ba sekanin muli.

⁴Guna su maitu na midtindeg su Isa al-Masih ka linuwas'in su balegkas'in ka midtinambedan sekanin sa tualiya sia kanu kasadan nin. ⁵Entu pan ka minubus sa ig sia kanu palanggan ka linudsuan nin mamuanaw su manga ay nu 'bpamangunut lun enggu pinunasan nin kanu tualiya a inidtinambedan nin. ⁶Na guna su si Simiun Pitru den i pembuanawan nu Isa al-Masih na nia nin nadtalun na “Mapulu,

Yuhan 13

pembuanawan nengka su ay ku?”⁷ Na nia inisumpat’u Isa al-Masih sa lekanin na “Su penggulan ku a nia na di nengka pan ’gkasabutan saguna ugaid’a di bun mauget na katuntayan nengka bun.”⁸ Na nia pidtalu ni Pitru sa lekanin na “Dili a benal maalus a kapamuanawan nengka su ay ku.” Na nia inisumpat’u Isa al-Masih sa lekanin na “Amaika di ku seka pamuanawan na makaliu ka den kanu manga taw a lusud sa laki.”⁹ Guna su maitu na nia pidtalu ni Simiun Pitru na “Mapulu, amaika maitu na dikena bu nia ka gagasi su manga ay ku ka apeg’u manga lima ku enggu ulu ku.”¹⁰ Na nia pidtalu sa lekanin nu Isa al-Masih na “Su nakabpaigu den a taw na di den nasisita a limpiun pan, nia tabia na su ay nin bu kagina limpiu den sekanin. Na sekanu na limpiu kanu den ugaid’a dikena langun nu na limpiu.”¹¹ Na ’gkatawan nu Isa al-Masih u entain i temipu sa lekanin tembu ba pidtalu nin i “Dikena langun nu na limpiu.”

¹² Na guna su napamuanawan nin den su manga ay nilan enggu nakambalegkas den ’bpaluman na nagagayan ka nia nin pidtalu kanu ’bpamangunut lun na “Katawan nu u ngintu ka pinggula ku sa lekanu i nia? ¹³ Pedtawagen aku nu sa gulu enggu Mapulu, na benal su entu a pedtalun nu. ¹⁴ Na amaika saki ba a nia a Mapulu nu enggu gulu nu ka pinamuanawan nin su manga ay nu na dait a maitu bun ba i enggula nu, pamuanawi nu bun su ay nu uman i isa sa lekanu. ¹⁵ Inenggan ku den ba a nia sekanu sa upaman a kailingan nu. Na u ngin i pinggula ku sa lekanu na maitu bun ba i enggula nu. ¹⁶ Saben-sabenal a pedtalun ku sa lekanu i dala panunugun a kalawanan nin pan su mapulu nin enggu dala sinugu a kalawanan nin pan su sinemugu lun. ¹⁷ Na ngin den i kapia nin sa lekanu amaika enggulan nu su nangatawan nu ba a nia. ¹⁸ Na dikena langun nu i pedtalan ku sa nia kagina katawan ku man su manga pinamili ku. Ugaid’a nasisita a matuman su nakadalem kanu kitab a ‘Su naped ku kineman i nabaluy a kuntela ku.’^w ¹⁹ Na pidtalu ku den ba a nia sa lekanu bagu manggula su entu asal’a u manggula den na makapaginugut kanu u entain aku. ²⁰ Na saben-sabenal a pedtalun ku sa lekanu i su temalima kanu manga sinugu ku na tinalima aku nin bun enggu su temalima menem sa laki na tinalima nin bun su sinemugu sa laki.”

^w 13:18 Ebpun i nia sia kanu Manga Sengal 41 ayat 9 sia kanu Kitab Zabur.

Yuhan 13

Su Kinadtalu nu Isa al-Masih u Entain i Temipu sa lekanin

(Mataya 26:20-25; Markus 14:17-21; Luk 22:21-23)

²¹Na guna i nia madtalu nu Isa al-Masih na nalingasa i ginawa nin taman sa pidtalu nin sa matakapala i “Sabensabenal a pedtalun ku sa lekanu i isa sa lekanu i temipu sa laki.” ²²Na namakadtutulikaya su ’bpamangunut lun ka di nilan a benal katawan u entain sa kanilan su entu. ²³Na isa kanu ’bpamangunut kanu Isa al-Masih a ipegkalimu nin^x i pedsandang masupeg kanu laleb’in. ²⁴Daka pinggulinganan sekanin ni Simiun Pitru sa idsa nin kanu Isa al-Masih u entain i pedtalun nin ba a entu. ²⁵Daka sinandangan nin su Isa al-Masih ka inidsa nin lun i “Mapulu, entain i entu ba a pedtalun nengka a temipu sa leka?” ²⁶Na nia nin inisawal na “U entain i enggan ku kanu pan a inisumbuk ku na entu ba sekanin.” Guna su maitu na inisumbuk’u Isa al-Masih su pan kanu ladia ka inenggay nin kani Yahuda a wata ni Simiun Iskalia. ²⁷Na endaw i kinaami ni Yahuda kanu pan na pindatuan den sekanin nu Saitan.^y Na pidtalu nu Isa al-Masih sa lekanin i “U ngin i penggulan nengka, na enggula ka den mamagayas.” ²⁸Na da isa kanu ’bpamegkan lu i nakasabut u ngin i kahanda nu Isa al-Masih atawa ka u ngintu ka pidtalu nin i entu sa lekanin. ²⁹Nia kataw nu ped na kagina ka si Yahuda i pedtuganul kanu kuleta na pedsugun sekanin nu Isa al-Masih mamasa kanu nasisita nilan kanu kanduli atawa ka pedsugun nin sa menggay sa tabang lu kanu manga miskinan. ³⁰Na guna su nakua den ni Yahuda su pan a inisumbuk na namagayas den sekanin gemanat. Saleta na kanu entu a kutika na magabi den.

Su Nakabagu a Kasuguan nu Isa al-Masih

³¹Na guna den makaganat si Yahuda na pidtalu nu Isa al-Masih kanilan i “Saguna na su Kaka nu Manusia na ipayag den su sigay nin enggu sia makanggulalan sa lekanin na makapayag su sigay nu Kadenan. ³²Na kagina ka makapayag su sigay nu Kadenan sia makanggulalan sa

^x 13:23 isa kanu ’bpamangunut kanu Isa al-Masih a ipegkalimu nin Su ’bpangunut a nalabit sia a ipegkalimu nu Isa al-Masih na si Yuhan a sinemulat kanu nia ba a kitab.

^y 13:27 Su Saitan sia na nia nin maena sa basa a Grik na *kuntela*. Na sekanin su Datu na Giadsal a mapulu sa langun nu manga saitan. Madakel pan i kasabutan tanu makapantag kanu nia sia kanu *Maena nu Mangadalem a Kadtau kanu Kitab* a mailay kanu kapupusan nu nia a kitab.

Yuhan 13, 14

lekanin na ipayag bun mambu nu Kadenan su sigay nu Kaka nu Manusia. Na mangagan den a benal i nia ba enggulan nu Kadenan. ³³Na manga dua na manga wata, dikena aku den mauget sia sa lekanu. Pangilayn aku nu ugaid'a mana bun su pidtalu ku kanu 'gkangaunutan nu manga Yahudi a u endaw aku 'bpawang na dala makagaga lemu. ³⁴Na nia su bagu a kasuguan a ibpagenggay ku sa lekanu, 'gkakalimua kanu. Na u panun i kapegkalimu ku sa lekanu na maitu bun ba i kagkakalimua nu. ³⁵Ka amaika 'gkakalimua kanu man na katawan nu langun nu taw i lusud kanu sa laki."

(Mataya 26:31-35; Markus 14:27-31; Luk 22:31-34)

³⁶Daka nia nadtalun ni Simiun Pitru sa lekanin na "Mapulu, endaw ka besen pebpawang?" Na nia inisumpat'u Isa al-Masih sa lekanin na "Su pebpawangan ku na di ka pan makaunut sa laki saguna. Ugaid'a mauma bun su gay a makatundug ka bun lu." ³⁷Na nia menem nadtalun sa lekanin ni Simiun Pitru na "Mapulu, enduken ka di aku pan makaunut sa leka saguna? Inggihad ku man i umul ku sa leka." ³⁸Na sinumpatan nin sa "Seka! Inggihad'engka i umul'engka sa laki? Saben-sabenal a pedtalun ku sa leka i bagu kemuku su manuk a kalasan na makatelu aku nengka makakias."

Su Isa al-Masih su Tidtu a Lalan

14 ¹Nia nin pan pidtalu na "Di nu pedtiagka i ginawa nu. Salig kanu kanu Kadenan enggu salig kanu bun sa laki. ²Na lu kanu walay^z nu Ama ku na madakel i bilik'in. Lemu aku ka enggu ku mapagadil sa lekanu su entu. Na di ku i nia edtalun sa lekanu amaika dikena benal. ³Na u makalu aku den enggu maadil ku den su entu, na embalingan aku sia ka lapiten ku sekanu ka lemu tanu ba kanu pegkalebenan ku ka asal'a apia endaw aku na lu kanu bun ba. ⁴Na katawan nu bun su lalan kanu pebpawangan ku."

⁵Daka nia pidtalu ni Tumas kanu Isa al-Masih na "Mapulu, panun i kataw nami kanu lalan ka di nami katawan u endaw ka pebpawang?" ⁶Na nia pidtalu nu Isa al-Masih sa lekanin na "Saki man su lalan, su bantang enggu su uyag-uyag. Dala makalu kanu Ama nia tabia na sia

^z 14:2 Su walay sia a nalabit na nia ba su sulega.

Yuhan 14

makanggulalan sa laki. ⁷Na amaika katawan aku nu na katawan nu bun su Ama ku. Na iganat saguna na katawan nu den sekanin enggu nailay nu den.”

⁸Nia pidtalu ni Pilipus na “Mapulu, ipailay nengka sa lekami su Ama ka masukul kami den.” ⁹Daka nia pidtalu nu Isa al-Masih sa lekanin na “Dikena ka nauget aku nu den kaped, na di aku nengka pamun besen katawan, Pilipus? Apia entain i nakailay sa laki na nailay nin bun su Ama. Na panun a entu i kapedtalu nengka sa laki i ipailay ku sa lekanu su Ama? ¹⁰Ngintu, di ka ’bpaginugut sa nalusud aku kanu Ama enggu di sekanin ’gkapitas sa laki? Su pedtalun ku sa lekanu na dikena ebpun sa laki. Ka su Ama bun man a pedtapid sa laki i panggalebek kanu galebek’in. ¹¹Paginuguti nu i nalusud aku kanu Ama enggu di sekanin ’gkapitas sa laki. Ugaid’a amaika di nu ’bpaginugutan i nia ba na paginugut kanu apia sabap bu kanu kangagaipan a pinggalebek.

¹²“Na saben-sabenal a pedtalun ku sa lekanu i apia entain i pedsalig sa laki na manggula nin su panggalebeken ku taman sa kalawanan nin pan su entu. Kagina saki na lemu aku den kanu Ama. ¹³Na apia ngin i pangenin nu sia makanggulalan kanu ingala ku na entu ba i enggulan ku ka enggu makapayag su sigay nu Ama sia makanggulalan kanu Tunggal’in. ¹⁴Na u mangeni kanu sa laki sia makanggulalan kanu ingala ku na entu ba i enggulan ku.

Su Suti a Ruh a Inibpasad’u Isa al-Masih

¹⁵“Na amaika ipegkalimu aku nu na inggulalan nu su manga kasuguan ku. ¹⁶Mangeni aku kanu Ama sa enggan kanu nin sa Makadtabang sa lekanu taman sa tapiden kanu nin taman sa taman. ¹⁷Na su pedtalun ku ba a nia na su Ruh nu Kadenan^a a pedtutulu kanu kabantang. Di sekanin ’gkatalima nu dunia kagina di sekanin ’gkailay enggu di ’gkatawan. Ugaid’a sekanu na katawan nu sekanin kagina san den sekanin sa lekanu enggu san sekanin ’gkaleben sa lekanu taman sa taman.

^a 14:17 Su **Ruh nu Kadenan** na nia bun ba su Suti a Ruh. Sa basa a Arabik na *Ruhhul Allah*. Madakel pan i kasabutan tanu makapantag kanu Ruh nu Kadenan sia kanu *Maena nu Mangadalem a Kadtalu kanu Kitab* a mailay kanu kapupusan nu nia a kitab.

Yuhan 14

18 “Na di ku man sekanu tagaken a mana ilu. Embalinganan ku bun sekanu. 19 Na di den gaid mauget na di aku den mailay nu dunia ugaid’a mana i sekanu na mailay aku nu bun. Na makapaguyag-uyag kanu sabap sa embibiag aku ’bpaluman. 20 Na kanu entu ba a gay na katawan nu den i nalusud aku kanu Ama ku enggu sekanu menem na nalusud sia sa laki taman sa pedtapiden ku sekanu.

21 “Na u entain i tinemalima kanu kasuguan ku taman sa ipenggulalan nin, na entu ba i pegkalimu sa laki. Na su pegkalimu sa laki na ikalimu bun nu Ama ku enggu ikalimu ku bun sekanin taman sa ipayag ku lun su ginawa ku.” 22 Na nia nakaidsa sa lekanin ni Yahuda (ugaid’a dikena si Yahuda Iskalia) na “Mapulu, panun a entu ka sia nengka bu ipebpayag i ginawa nengka sa lekami u entain ka, dikena kanu sakadunia?” 23 Na nia inisumpat’u Isa al-Masih sa lekanin na “Apia entain i pegkalimu sa laki na paginugutan nin su panduan ku. Na su entu ba a taw na ikalimu sekanin nu Ama ku taman sa lemu kami sa lekanin ka tapiden nami taman sa taman. 24 Na su di maginugut kanu kadtalu ku na dikena aku nin ipegkalimu. Na su kangadtalu ku ba a nia a ’gkagineg’u na dikena ebpun sa laki ka ebpun kanu Ama a sinemugu sa laki.

25 “Na pedtalun ku sa lekanu su langun na nia ba gagalu na kaped aku nu pan. 26 Ugaid’a su Makadtabang sa lekanu a su Suti a Ruh a sugun nu Ama sia makanggulalan kanu ingala ku na sekanin i temutulu sa lekanu kanu langun. Na patademan nin sa lekanu su langun nu pidtalu ku sa lekanu. 27 Na nia ku ipedtabun sa lekanu na kalilintad a ebpun demun sa laki a dikena su kalilintad a pagidsan nu sia sa dunia. Di nu pedtiagka i ginawa nu taman sa da kanu ’gkagilek. 28 Na mana bun su nakineg’u sia sa laki a ganatan ku sekanu ugaid’a embalinganan ku bun sekanu. Amaika ipegkalimu aku nu na mapia i ginawa nu sa entu ka pembalingan aku den kanu Ama. Kagina su Ama na lawan paman sa laki. 29 Na pidtalu ku den ba a nia sa lekanu su nia bagu manggula, ka enggu kanu makapaginugut u mauma den su entu ba. 30 Na di aku den gaid edtalu sa mauget ka pakauma den su datu nu dunia.^b Ugaid’a da bagel’in sia sa laki. 31 Ugaid’a asal’a katawan nu sakadunia i ipegkalimu ku su Ama na ipenggulalan ku su ipedsugu nin. Na sia kanu den ka gemanat tanu.”

^b 14:30 **datu nu dunia** Nia pedtumbuken sia na su Datu na Giadsal a su mapulu sa langun nu manga saitan. Madakel pan i kasabutan tanu makapantag kanu Datu na Giadsal sia kanu *Maena nu Mangadalem a Kadtalu kanu Kitab* a mailay kanu kapupusan nu nia a kitab.

Su Tidtu-tidtu a Punsuan

15 ¹Na nia nin pan pidtalu sa ukit a pakenalan na “Saki su tidtu-tidtu a punsuan nu pamumulanen a ubas enggu su Ama ku menem i pedtiakap lun. ²Na langun na sapak ku a di ’bpagunga na pedsepaken nin enggu su langun menem a sapak a ’bpagunga na ’bpanampadan nin ka enggu makaunga sa mapia. ³Na langun nu na linimpiu den sabap kanu manga panduan ku a pidtalu ku sa lekanu. ⁴Palalayun kanu sia sa laki ka mapalalayun aku bun san sa lekanu. Ka mana bun man su sapak’u pamumulan na di makaunga amaika da makakapet kanu punsuan nin kagina di nin makapaunga i ginawa nin. Na maitu kanu bun ba, di kanu makaunga u da kanu makakapet sia sa laki. ⁵Saki su punsuan enggu sekanu menem su manga sapak ku. Na apia entain i mapalalayun sia sa laki enggu mapalalayun aku sia sa lekanin na su entu ba a taw na makaunga sa mapia. Ka da man magaga nu enggula u dala kanu sia sa laki. ⁶Ka su taw a makapitas sia sa laki na mana bun silan sapak a pinanepak a inidtug bu taman sa nangagangu entu pan ka limuden ka idtug lu kanu apuy asal’a matutung.

⁷“Amaika mapalalayun kanu sia sa laki enggu mapalalayun su kangadtalu ku san sa lekanu, na pangenin nu den u ngin i kalinian nu ka inggay sa lekanu. ⁸Ka amaika ’bpagunga kanu man sa mapia na makapayag su sigay nu Ama ku enggu sa maya ba a ukit na katawan i saben-sabenal a sekanu na ’bpamangunut sa laki. ⁹Na u ngin i kapegkalimu nu Ama ku sa laki na maitu bun ba i kapegkalimu ku sa lekanu. Palalayun kanu man sia kanu limu ku. ¹⁰Na amaika paginugutan nu su manga kasuguan ku na malalayun kanu sia kanu limu ku, ka mana bun man su kinapaginugut ku kanu manga inisugu nu Ama ku na napalalayun aku bun mambu sia kanu limu nin. ¹¹Pedtalun ku sa lekanu i langun na nia ba asal’a magalaw kanu a mana bun su kapegkagalaw ku taman sa matalutup su entu a kapegkagalaw nu.

¹²“Na nia ba i ipedsugu ku sa lekanu: ’gkakalimua kanu a mana bun su kapegkalimu ku sa lekanu. ¹³Da den man lemawan sa limu nu isa a taw a inggihad’in su umul’in sabap kanu manga pakat’in. ¹⁴Na amaika sekanu ka enggulan nu su manga inisugu ku na benal a pakat ku sekanu. ¹⁵Dikena ku den sekanu ipedtimbang sa panunugun ku kagina su panunugun na di nin katawan u ngin i kahanda nu mapulu

Yuhan 15

nin. Nia ku den pedtimbangan sa lekanu na pakat ku kagina langun na nasabutan ku sia kanu Ama na papegkatawan ku sa lekanu. ¹⁶Dikena aku nu pinamili ka saki i namili sa lekanu. Pinamili ku sekanu asal'a makapapanalus kanu taman sa makaunga kanu sa unga a di pedtaman ka enggu apia ngin i pangenin nu kanu Ama sia makanggulalan kanu ingala ku na inggay nin sa lekanu. ¹⁷Na nia ba i ipedsugu ku sa lekanu: 'gk akalimua kanu.

Su Kabensi nu Dunia kanu 'Bpamaginugut

¹⁸"U 'gkabensian kanu nu dunia na 'gk akalendem'u i saki pan i nauna nilan nabensian. ¹⁹Na amaika nalusud kanu man kanu dunia na ikalimu kanu nilan ugaid'a kagina ka dikena kanu den lusud kanu dunia ka pinamili ku den sekanu ganat kanu dunia na kabensian kanu nilan. ²⁰Na mana bun su pidtalu ku sa lekanu a bayuk a 'Dala panunugun a kalawanan nin pan su mapulu nin.' Na maitu tanu bun ba, u 'bpamungkaidanan aku nilan na pamungkaidanan kanu nilan bun. Na amaika menem ka 'bpaginugutan nilan su kadtalu ku na paginugutan nilan bun su kangadtalu nu. ²¹Na langun na nia ba na enggulan nilan sa lekanu sabap sa nalusud kanu den sa laki. Na enggulan nilan i entu kagina di nilan katawan su sinemugu sa laki.

²²"Na amaika dala aku bu man sia enggu dala aku bu makapangusiat kanilan na di silan kabenalan sa kadusan nilan ugaid'a saguna a pinangusiatan ku den silan na da den dalinan nilan sa entu. ²³Na su 'gkabensi sa laki na 'gkabensian nin bun su Ama ku. ²⁴Amaika dala aku bu man enggula sa kangagaipan, a kangagaipan a dala ped a makagaga lun enggula na di silan kabenalan sa kadusan nilan ugaid'a nailay nilan su langun na entu taman sa nabensian aku nilan enggu su Ama ku. ²⁵Ugaid'a sabap kanu pinggula nilan a nia na natuman su nakadalem kanu kitab'ilan a "Gkabensian aku nilan sa dala sabap'in."^c

²⁶"Na endaw i katingguma nu Makadtabang a sugun ku san sa lekanu ebpun kanu Ama na edsaksi sekanin pantag sa laki. Na su Makadtabang ba a nia na su *Ruh nu Kadenan a pedtutulu kanu kabantang. ²⁷Na apeg'u na edsaksi bun mambu pantag sa laki kagina iganat pan kanu kinaludsu ku kanu galebekan ku na kaped ku den sekanu.

^c 15:25 Ebpun i nia sia kanu Manga Sengal 35 ayat 19; 69 ayat 4 sia kanu Kitab Zabur.

16 ¹“Na pidtalu ku sa lekanu su langun nu entu ba asal’a di kanu makapasibay. ²Na iawa kanu nilan kanu walay a pedsambayanan taman sa mauma su kutika sa amaika pangimatayan kanu nilan na sia sa kapagitung’ilan na pakasuat i entu kanu Kadenan. ³Na langun nu nia ba na enggulan nilan kagina di nilan katawan su Ama taman sa laki. ⁴Na pidtalu ku den sa lekanu su langun nu nia ba asal’a u mauma den su entu ba a kutika na magkalendem’u i pidtalu ku bun sa lekanu.

Su Galebek’u Suti a Ruh

“Da ku edtalua sa lekanu su langun nu nia paganay kagina kaped aku nu pamun. ⁵Ugaid’a saguna na embalingan aku den lu kanu sinemugu sa laki. Na apia sakataw sa lekanu na dala demun minidsa sa laki u endaw aku pebpawang. ⁶Ka nia pan mula na nakalidu man sa ginawa nu su kinadtalu ku sa lekanu kanu langun nu nia. ⁷Ugaid’a saben-sabenal a pedtalun ku sa lekanu i su kapengganat ku a nia na kapianan nu bun kagina u di aku makaganat na di makasia su Makadtabang, ugaid’a u makaganat aku na sugun ku sekanin san sa lekanu. ⁸Na endaw i kauma nin na ipailay nin kanu dunia su makapantag kanu kadusan, kanu kaikelasan^d enggu kanu kukuman lun. ⁹Ipailay nin su makapantag kanu kadusan kagina da silan salig sa laki. ¹⁰Ipailay nin su makapantag sa kaikelasan kagina muli aku kanu Ama^e taman sa di aku nu den mailay. ¹¹Ipailay nin su makapantag kanu kukuman kanu dunia kagina kinukum den su pendatu kanu dunia.^f

¹²“Na madakel pan i pedtalun ku sa lekanu ugaid’a saguna na di nu pan magaga mamikil su entu. ¹³Ugaid’a u makauma den su *Ruh nu Kadenan a pedtutulu kanu kabantang na sekanin i temutulu

^d **16:8** Su **kaikelasan** sia na nia lun katuntay nu ped a alim na makapantag kanu kaikelasan nu Isa al-Masih kagina apia ikelas sekanin na inimatayan bun sekanin nu manga taw, nia nin maena na sugaten sa kawagib’u Suti a Ruh su manga taw sabap kanu kinaimatay nilan kanu Isa al-Masih ka nia nilan lun kataw na ikelas silan ugaid’a nia nin kabantang na nia tidtu a ikelas na su Isa al-Masih.

^e **16:10** Su kinauli nu Isa al-Masih lu kanu Ama nin a su Kadenan na amadan den i entu sa ikelas sekanin. Na ulian nu kinapabpapulu kanu Isa al-Masih na nia ba i galebekan nu Suti a Ruh na su kapailay nin kanu taw pantag kanu tidtu a kaikelasan.

^f **16:11** Ipailay nu Ruh nu Kadenan kanu manga taw sia sa dunia su makapantag kanu kukuman kagina nia nilan lun kataw na nakukum den su Isa al-Masih ugaid’a nia nin kabantang na nia nakukum na su Datu na Giadsal a pendatu kanu dunia.

Yuhan 16

sa lekanu kanu langun nu bantang. Na su langun na edtalun nin na dikena ebpun demun sa lekanin ka nia nin bu edtalun na endaw bu i 'gkagineg'in. Na ipayag'in bun sa lekanu su di pan manggula. ¹⁴Na makapayag'in su sigay ku kagina su langun nu edtalun nin na sia pan makabpun sa laki enggu ipayag'in sa lekanu su langun na edtalun ku lun. ¹⁵Kagina su langun na kanu Ama ku na laki bun. Na entu ba i kapedtalun ku sa su langun na edtalun nin na sia pan makabpun sa laki enggu ipayag'in sa lekanu su langun nu edtalun ku lun."

Su Lidu na Ginawa nu 'Bpamangunut lun na Kasambian na Da Idsan nin a Kapia na Ginawa

¹⁶Na nia nin pan pidtalu na "Di den gaid mauget saguna na di aku nu den mailay ugaid'a di bun gaid mauget na mailay aku nu bun 'bpaluman." ¹⁷Daka nia nakapamagidsaya nu 'bpamangunut lun na "Ngin i nia ba a pedtalun nin a nia sa lekitanu a 'Di den gaid mauget na di aku nu den mailay ugaid'a di bun gaid mauget na mailay aku nu bun 'bpaluman,' enggu ngin menem i nia ba a pedtalun nin a nia a 'Kagina saki na 'bpaguli aku den kanu Ama'? ¹⁸Ngin basi i nia ba a pedtalun nin a nia a 'Di den gaid mauget'? Ngin basi i maena nin i nia?"

¹⁹Na katawan bun nu Isa al-Masih i pegkiugan sekanin 'bpagidsa nu 'bpamangunut lun. Guna su maitu na nia nin pidtalu kanilan na "Tbpamagidsaya nu su pantag kanu pidtalu ku a 'Di den gaid mauget na di aku nu den mailay ugaid'a di bun gaid mauget na mailay aku nu bun 'bpaluman'? ²⁰Saben-sabenal a pedtalun ku sa lekanu i makapaguguliang kanu enggu sangat a kagagawan kanu ugaid'a kanu entu ba na su dunia na sangat mambu a 'gkagalaw. Benal man a sangat a malidu i ginawa nu ugaid'a su lidu na ginawa nu a entu na kasambian na kagalaw ²¹a mana bun su babay a pembata a sangat a 'gkapasangan kanu kinauma nu kutika nu kapembata nin ugaid'a guna makagemaw su wata na nalipatanan nin su langun nu kinapasang lun sabap sa sangat a nagalaw sekanin ka nakagemaw den su wata nin sia sa dunia. ²²Na maitu kanu bun ba, 'gkalidu i ginawa nu saguna ugaid'a kanu kapagilaya tanu 'bpaluman na sangat a magalaw kanu. Na su kapegkagalaw nu a entu na dala makaagaw lun sa lekanu. ²³Na kanu entu ba a gay na da den makaida nu sa laki.

“Na saben-sabenal a pedtalun ku sa lekanu i apia ngin i pangenin nu kanu Ama sia makanggulalan kanu ingala ku na inggay nin sa lekanu. ²⁴Na saguna na dala pamun pinangeni nu sia nakanggulalan kanu ingala ku. Pangeni kanu man ka enggu kanu makatalima asal’a matalutup su sangat a kapegkagalaw nu.

²⁵“Na pedtalun ku sa lekanu su langun nu nia sa ukit a pakenalan ugaid’a mauma su kutika na di ku den iukit sa pakenalan ka edtalun ku den sa lekanu sa matakapala su makapantag kanu Ama. ²⁶Kanu entu ba a gay na sia makanggulalan kanu ingala ku i kapangeni nu kanu Ama. Dikena nia ku pedtalun sa lekanu i saki i mangeni sa lekanu kanu Ama ²⁷ka su Ama mismu na pegkalimu sa lekanu sabap sa ipegkalimu aku nu bun taman sa pinalitlan nu i ebpun aku kanu Kadenan. ²⁸Na su kinasia ku sa dunia na ebpun aku kanu Ama. Na saguna na ganatan ku den su dunia ka embalingan aku den kanu Ama.”

²⁹Na nia nadtalu nu ’bpamangunut lun na “Mapia ka midtalu ka den sa matakapala, da nengka den iukit sa pakenalan. ³⁰Na saguna na nasabutan nami den i katawan nengka den su langun-langun. Na apia entain na di den nasisita a midsa pan sa leka kanu apia ngin ka katawan nengka den su entu. Sabap sa nia na ’bpalitlan nami i saben-sabenal a ebpun ka kanu Kadenan.” ³¹Na nia nakasumpat’u Isa al-Masih na “Benal ba a ’bpalitlan kanu den? ³²Ilay nu, ’gkauma den su kutika. Na uman i isa sa lekanu na mamakabpalak. Mamanguli kanu kanu manga walay nu taman sa tagaken aku nu a da kaped ku ugaid’a dikena aku man natalipulu ka kaped ku su Ama ku. ³³Na pidtalu ku sa lekanu su langun nu nia asal’a maaden sa lekanu su kalilintad sabap sa nalusud kanu sa laki. Na sia kanu dunia na temala kanu sa kamalasyon ugaid’a embageli nu i manggiginawa nu ka tinabanan ku den man su dunia.”

**Su Pangeni-ngeni nu Isa al-Masih
pantag kanu Kapegkauma nu Kapayag kanu Sigay nin**

17 ¹Na guna madtalu nu Isa al-Masih su entu na tinemingada sekanin kanu langit ka nia nin pidtalu na “Hu, Ama, nauma den su kutika. Na ipayag’engka den su sigay nu Tunggal’engka ka enggu nin bun makapayag su sigay nengka, ²kagina ka inenggan nengka sekanin sa bagel kanu langun na taw asal’a su langun a inislig’engka sa lekanin

na kaenggan nin sa uyag-uyag a da taman nin. ³Na nia ba su uyag-uyag a da taman nin na su kakilala sa leka a su kaisa-isa nin a tidtu a Kadenan enggu sa laki a su Isa al-Masih a sinugu nengka. ⁴Na inipayag ku su sigay nengka sia sa dunia ka tinalutup ku den su galebekan a inenggay nengka sa laki. ⁵Hu, Ama, saguna na sia kanu kaadapan nengka na ipayag'engka den su sigay ku, a su sigay ta dua unan pan na kinapangaden kanu dunia.

**Su Pangeni-ngeni nu Isa al-Masih
pantag kanu 'Bpamangunut lun**

⁶“Na inipayag ku seka sia kanu manga taw a inisalig'engka sa laki sia sa dunia. Na nalusud silan sa leka enggu inisalig'engka bu silan sa laki taman sa 'bpaginugutan nilan su kadtalu nengka. ⁷Na saguna na katawan nilan den i langun na inenggay nengka sa laki na ebpun mismu sa leka. ⁸Kagina su manga kadtalu nengka a inenggay nengka sa laki na inipamandu ku bun kanilan taman sa tinalima nilan su entu. Na saben-sabenal a katawan nilan i ebpun aku sa leka enggu 'bpaginugut silan sa sinugu aku nengka. ⁹Na ibpangeni-ngeni ku silan sa leka. Ugaid'a dikena ku ibpangeni-ngeni sa leka su langun na manga taw sa dunia ka su manga taw bu a inisalig'engka sa laki kagina lusud silan sa leka. ¹⁰Na su langun na lusud sa laki na lusud bun sa leka enggu su langun na lusud sa leka na lusud bun sa laki. Na nakapayag su sigay ku sia nakanggulalan kanilan. ¹¹Na dikena aku den sia sa dunia ka embalingan aku den san sa leka ugaid'a su 'bpamangunut na sia pamun silan sa dunia.

“Hu, Suti a Ama, sia makanggulalan kanu kabarakat'u ingala nengka a inenggay nengka sa laki na tiakapi ka silan ka enggu silan maisa a mana bun su kabpagisa ta. ¹²Na gagalu na kaped aku nilan pan na saki i pedtiakap kanilan sia makanggulalan kanu kabarakat'u ingala nengka a inenggay nengka sa laki. Na 'bpagingatan ku silan sa dala isa bu a madala kanilan sa leka nia tabia na su taw a natatalanged den a madala sa leka ka enggu matuman su nakadalem kanu kitab. ¹³Na saguna na pembalingan aku den san sa leka. Na pedtalun ku i nia sa gagalu na sia aku pan sa dunia ka enggu matalutup su kagalaw nilan a mana su kapegkagalaw ku. ¹⁴Na inisampay ku kanilan su kadtalu nengka tembu ba nabensian silan nu dunia kagina dikena den silan luyud kanu dunia

ka pagidsan den silan sa laki a dikena luyud kanu dunia. ¹⁵Dikena ku nia 'bpangenin sa leka i iawa nengka silan kanu dunia ka itangka nengka silan kanu Daluaka.⁸ ¹⁶Na mana bun saki a dikena luyud kanu dunia na maitu bun ba silan, dikena den silan luyud kanu dunia. ¹⁷Su kadtalu nengka na bantang. Na isenggay nengka silan sia luyud kanu bantang. ¹⁸Na mana bun su kinasugu nengka sa laki sia sa dunia na pedsugun ku bun mambu silan sia sa dunia. ¹⁹Na sabap sa kanilan na ipedsenggay ku den i ginawa ku sa kapaginugut ku sa leka asal'a makasenggay nengka bun silan sia luyud kanu bantang.

**Su Pangeni-ngeni nu Isa al-Masih
pantag kanu manga Semalig lun**

²⁰“Na dikena bu silan i ibpangeni-ngeni ku ka ibpangeni-ngeni ku bun su manga semalig pan sa laki sia makanggulalan kanu usiatan nilan. ²¹Ibpangeni-ngeni ku i maisa silan langun a mana bun su kabpagisa ta, seka sia sa laki enggu saki menem na san sa leka ka enggu menem maisa silan sia sa lekita ka amaika maitu na paginugutan nu dunia i seka i sinemugu sa laki. ²²Inenggay ku kanilan su sigay a inenggay nengka sa laki ka enggu silan maisa a mana bun su kabpagisa ta. ²³Na maisa aku kanilan enggu seka menem sia sa laki asal'a matalutup su kaisa nilan. Ka kanu maya ba a ukit na katawan nu dunia i seka i sinemugu sa laki enggu ipegkalimu nengka silan a mana bun su kapegkalimu nengka sa laki. ²⁴Hu, Ama, nia ku 'gkalinian na su langun nu inisalig'engka sa laki na malalayun silan sia sa laki asal'a mailay nilan su sigay ku a inenggay nengka sa laki sabap kanu kapegkalimu nengka sa laki unan pan nu kinapangaden kanu dunia.

²⁵“Hu, Ama ku a matidtu, 'gkatawan nengka bun i di ka katawan nu dunia ugaid'a saki na katawan ku seka enggu su 'bpamangunut a nia na katawan nilan i seka i sinemugu sa laki. ²⁶Na pinakatawan ku kanilan su ingala nengka enggu pakatawan ku pamun kanilan su entu asal'a mana su kapegkalimu nengka sa laki na maitu bun ba i kagkakalimua nilan taman sa mapalalayun aku kanilan.”

⁸ 17:15 Su Daluaka sia a linabit'u Isa al-Masih na su Datu na Giadsal a mapulu sa langun nu manga saitan. Madakel pan i kasabutan tanu makapantag kanu Datu na Giadsal sia kanu *Maena nu Mangadalem a Kadtalu kanu Kitab* a mailay kanu kapupusan nu nia a kitab.

Su Kinatipu ni Yahuda kanu Isa al-Masih

(Mataya 26:47-56; Markus 14:43-50; Luk 22:47-53)

18 ¹Guna mapasad'u Isa al-Masih su langun nu entu na minawa sekanin lu apeg'u 'bpamangunut lun. Na linemipag silan lu kanu bagan a Kidrun a aden pamumulanan nin lu kanu lipag'in ka linemudep silan lu ba. ²Na katawan bun ni Yahuda a pedtipu kanu Isa al-Masih su dalepa ba a entu kagina katatapan bun a su Isa al-Masih enggu su 'bpamangunut lun na 'gkangalimud lu ba. ³Na si Yahuda na pibpawangan nin su dalepa ba a entu kaped'in su lumpukan nu manga sundalu^h enggu su manga tamengⁱ a sinugu nu manga mapulu nu 'bpamangurban enggu su manga taw a lusud kanu *lumpukan a Parisiyu. Na aden it'u manga sundalu enggu su manga tameng a manga sulu, manga palitan enggu manga matalem.

⁴Na kagina ka su Isa al-Masih na 'gkatawan'in bun su langun nu 'gkanggula nin na sinumbak'in silan sa nia nin pidtalu kanilan na "Entain i 'bpanuntulen nu?" ⁵Nia nilan lun inisumpat na "Si Isa a taw sa Nasarit." Daka nia pidtalu nu Isa al-Masih kanilan na "Saki i entu." Na kaped'ilan bun lu ba pedtindeg si Yahuda a pedtipu kanu Isa al-Masih.

⁶Na endaw i kinadtalu nu Isa al-Masih sa kanilan sa "Saki i entu" na nakasunud silan taman sa naudtang kanu lupa. ⁷Na inidsan menem silan 'bpaluman nu Isa al-Masih sa "Entain i 'bpanuntulen nu?" Na nia nilan inisumpat na "Si Isa a taw sa Nasarit." ⁸Nia pidtalu nu Isa al-Masih na "Pidtalu ku den sa lekanu i 'Saki i entu.' Na amaika saki i 'bpanuntulen nu na suguti nu sa makaawa i 'bpamangunut a nia sa laki." ⁹Na kanu kinadtalu nu Isa al-Masih sa nia na natuman su kadtalu a "Apia sakataw na dala madala kanu inenggay nengka sa laki."^j

¹⁰Na si Simiun Pitru na aden guluk'in na binindas'in ka tinimbas'in su ulipen nu mapulu sa langun nu 'bpamangurban. Na nia nasugat na su kawananan a tangila nin taman sa nakabpitas su entu. Nia ngala nu entu a ulipen na Malku. ¹¹Daka nia pidtalu nu Isa al-Masih kani Pitru na

^h 18:3 **manga sundalu** Su nia ba a manga sundalu na sundalu nu taw sa Ruma kagina kanu entu a timpu na sakup'u pendatuan nu Ruma su Israil.

ⁱ 18:3 **tameng** Nia ba su tameng'u Suti a 'Bpagagaman nu manga taw a Yahudi.

^j 8:9 "Apia sakataw na dala madala kanu inenggay nengka sa laki." Su nia ba na mailay bun kanu nia bun ba a kitab 17 ayat 12.

Yuhan 18

“Imbalingan nengka i guluk’engka a nan kanu taguban nin. Ka ngintu, di ku katigkelan su kamalayaan^k a pigkahanda nu Ama sa laki?”

¹²Guna su maitu na su Isa al-Masih na sinigkem’u lumpukan nu manga sundalu kaped’ilan su mapulu nilan enggu su manga tameng a sinugu nu manga Yahudi.^l Iniket an nilan sekanin ¹³enggu lu nilan muna pinananggit kani Anas a panugangan ni Kaipas. Na si Kaipas i mapulu sa langun nu ’bpamangurban kanu entu ba a lagun. ¹⁴Na sekanin bun i minenggay sa indawan kanu manga Yahudi sa nia tinemu i sakataw bu i matay kumin kanu madakel a taw.^m

(*Mataya 26:69-70; Markus 14:66-68; Luk 22:55-57*)

¹⁵Na si Simiun Pitru enggu su sakataw pan a ’bpagunut kanu Isa al-Masih na pidtatalundug’ilan su Isa al-Masih. Su sakataw a entu a ’bpagunut na kilala sekanin nu mapulu sa langun nu ’bpamangurban. Na nakaludep sekanin kanu lama-lama nu mapulu sa langun nu ’bpamangurban a initan kanu Isa al-Masih ¹⁶ugaid’a si Pitru na lu bu nakadtaman kanu liu nu pintuan. Na su sakataw a ’bpagunut a kilala nu mapulu sa langun nu ’bpamangurban na linemu kanu bengawan ka pidtalu nin kanu babay a tameng’u pintuan i paludepen nin si Pitru. ¹⁷Na nia pidtalu nu panunugun a babay a tameng’u pintuan kani Pitru na “Ngintu, dikena ba isa ka bun a ’bpagunut kanu mama a nan?” Daka nia inisumpat’i Pitru na “Dikena.” ¹⁸Kagina ka matenggaw kanu entu a manga kutika na su manga panunugun enggu su manga tameng na miniag silan sa apuy a uling ka midtilalang silan lu ba kanu ubay nin. Na midtindeg bun lu ba si Pitru ka midtilalang bun.

(*Mataya 26:59-66; Markus 14:55-64; Luk 22:66-71*)

¹⁹Na su mapulu sa langun nu ’bpamangurbanⁿ na pinangingidsan nin su Isa al-Masih makapantag kanu ’bpamangunut sa lekanin enggu

^k **18:11 kamalayaan** Nia nin maena sa basa a Grik na *tagayan*. Tuladan atawa ka bayuk su nia a kadtalu a nia nin maena na *kamalayaan*, labi den su kamalayaan a pigkahanda nu Kadenan kanu Isa al-Masih asal’a makalipuas su apia entain i maginugut sa lekanin.

^l **18:12 manga Yahudi** Na pedtumbuken sia na su manga mapulu nu ’bpamangurban enggu manga taw a lusud kanu lumpukan a Parisiyu. Silan su ’gkangaunutan kanu agama nu manga taw a Yahudi.

^m **18:14 nia tinemu i sakataw bu i matay kumin kanu madakel a taw** Su nia ba a kadtalu na mailay bun kanu nia ba a kitab 11 ayat 50.

ⁿ **8:19 Su mapulu sa langun nu ’bpamangurban** a nalabit sia na si Anas. Sekanin su andang a mapulu sa langun nu ’bpamangurban. Na si Kaipas i mapulu sa langun nu ’bpamangurban kanu entu ba a lagun.

Yuhan 18

kanu panduan nin. ²⁰ Nia inisumpat'u Isa al-Masih na "Inipayag ku den langun kanu adapan nu madakel a taw. Katatapan na lu aku 'bpamandu kanu 'gkangalimudan nu langun nu manga Yahudi lu kanu *pedsambayanan tanu enggu lu kanu Suti a 'Bpagagaman. Na dala inipamagena ku kanu langun nu inipamandu ku. ²¹ Ngintu ka saki nengka i 'bpangingidsan? Nia ka pangingidsai na su entain i nakakineg sa kanu panduan ku, ka nia benal na katawan nilan u ngin i inipamandu ku kanilan." ²² Kanu kinadtalu nu Isa al-Masih sa nia na isa kanu manga tameng a pedtindeg lu kanu ubay nin i tinemebpi sa lekanin sa nia nin pidtalu na "Nginan, mamba i dait a kasawal kanu mapulu sa langun nu 'bpamangurban?" ²³ Nia inisumpat'u Isa al-Masih sa lekanin na "Amaika aden pidtalu ku a mawag na idsaksi nengka kanu manga taw su entu a pidtalu ku ugaid'a amaika wagib su pidtalu ku na ngintu ka tinebpi aku nengka?" ²⁴ Na kanu entu ba na naiket an pamun su Isa al-Masih na inipasigkil'i Anas lu kani Kaipas a mapulu sa langun nu 'bpamangurban.

(Mataya 26:71-75; Markus 14:69-72; Luk 22:58-62)

²⁵ Saleta mambu na si Simiun Pitru na pedtindeg bun a pedtilalang lu kanu lama-lama. Na nia nilan pidtalu sa lekanin na "Ngintu, dikena ba isa ka bun a 'bpagunut kanu nan a mama?" Na inikias'in menem sa nia nin pidtalu na "Dikena." ²⁶ Na isa kanu panunugun nu mapulu sa langun nu 'bpamangurban a pagali nu tinimbas'i Pitru i tangila nin i nia nin pidtalu na "Dikena ba nailay ku seka a kaped'in lu kanu pamumulanan?" ²⁷ Na inikias menem'i Pitru su entu na midsambuta demun i kinakuku nu manuk a kalasan.

Su Kukuman nu Gubilnadul kanu Isa al-Masih

(Mataya 27:1-2; Mataya 27:11-14; Markus 15:1-5; Luk 23:1-5)

²⁸ Na endaw demun i kinagkapita na iganat kani Kaipas na init menem su Isa al-Masih lu kanu tulugan nu gubilnadul.^o Na su manga Yahudi na da silan ludep lu kanu tulugan nu gubilnadul ka enggu di

^o 18:28 tulugan nu gubilnadul Su nia a kadtalu na ebpun kanu basa a Latin a *priturium* a nia nin maena na *tulugan nu gubilnadul* udi na *naadil a pegkalebenan nu gubilnadul*.

Yuhan 18

silan maharam^p asal'a makakan silan kanu Kanduli nu Kalipuas.^q

²⁹Kagina ka maitu na liniuwan silan ni Pilatu a gubilnadul ka nia nin pidtalu na "Ngin i ipedsendit'u kanu mama a nia?" ³⁰Nia nilan inisawal na "Amaika dala kadupangan nu nia a mama na di nami ipalad sa leka." ³¹Nia pidtalu ni Pilatu kanilan na "Imbalingan nu sekanin lu sa lekanu ka sekanu i kukum lun sia kanu lekanu demun a pangitaban a manga Yahudi." ^rNia inisumpat'u manga Yahudi sa lekanin na "Di 'gkawagib i sekami demun i mangimatay sa apia entain." ³²Na kanu kinanggula sa nia na natuman su kadtalu nu Isa al-Masih pantag kanu ukit a kapatay nin.^s

³³Guna su maitu na linemudep menem si Pilatu lu kanu tulugan ka inipatawag'in su Isa al-Masih ka inidsan nin sa "Ngintu, seka ba su Datu nu manga Yahudi?" ³⁴Nia inisumpat'u Isa al-Masih na "Ngintu, ganat demun sa leka i nan a idsa atawa ka aden bu nakadtalu sa leka makapantag sa laki?" ³⁵Nia pidtalu ni Pilatu na "Enduken, Yahudi aku? Inipalad ka bu sia sa laki nu tribu nengka taman den kanu manga mapulu nu 'bpamangurban nu. Ngin besen i pinggula nengka?" ³⁶Nia inisumpat'u Isa al-Masih na "Su kadatu ku na dikena sia ebpun sa dunia ka amaika sia ebpun sa dunia na su 'bpamaginugut sa laki na mamangatu silan asal'a di aku makapalad lu kanu manga Yahudi. Ugaid'a dikena man sia ebpun su kadatu ku." ³⁷Na inidsan ni Pilatu sa "Datu ka besen?" Nia inisumpat'u Isa al-Masih na "Pidtalu nengka den i datu aku. Ka nia man sabapan na kinambata sa laki enggu kinasia ku

P 18:28 maharam Su adat-betad'u manga taw a Yahudi kanu entu a timpu na amaika lemudep silan kanu tulugan nu gubilnadul atawa ka apia ngin a walay nu manga taw a dikena-Yahudi na maharam silan sa dalem'u pitu gay. Na amaika maitu na di silan kapakayan keman kanu Kanduli nu Kalipuas enggu di silan kapakayan a makaludep kanu Suti a 'Bpagagaman. Na kagina ka masupeg den su Kanduli nu Kalipuas na 'bpagingatan nilan i maharam silan kagina da den kutika nilan sa kapalimpiu bagu mauma su Kanduli nu Kalipuas.

q 18:28 makakan silan kanu Kanduli nu Kalipuas Su nia na makapantag kanu kapegkan kanu langun nu pegken labi-labi den su kapegkan kanu manguda a bili-bili a ipegkurban nilan uman salagun kanu Kanduli nu Kalipuas. Madakel pan i kasabutan tanu makapantag kanu Kanduli nu Kalipuas sia kanu *Maena nu Mangadalem a Kadtalu kanu Kitab* a mailay kanu kapupusan nu nia a kitab.

r 18:31 pangitaban nu manga Yahudi Na nia ukit a kabpangukum'u manga taw a Yahudi na sia nilan pegkanduten kanu ngin i kapegkatuntay nilan kanu kasuguan nu Musa. Ugaid'a aden a entu na pakasibay i kapegkatuntay nilan lun, upama, sia kanu Gay nu Kabpangintelenen na nia nilan lun kapegkatuntay na apia su kapagkapia kanu aden sakit'in na di kun kapakayan.

s 8:32 Su nia a kadtalu nu Isa al-Masih na mailay bun kanu nia bun ba a kitab 12 ayat 32 taman sa 33.

Yuhan 18, 19

sa dunia na asal'a makapaamad ku su bantang. Na apia entain i nalusud kanu bantang na 'bpakikinegen nin su suala ku." ³⁸Nia pidtalu ni Pilatu sa lekanin na "Ngin besen i bantang?"

(Mataya 27:15-31; Markus 15:6-20; Luk 23:13-25)

Na guna su nadtalu ni Pilatu i nia na liniuwan nin menem su manga Yahudi sa nia nin pidtalu kanilan na "Dala 'gkailay ku a kadupangan nu mama a nia. ³⁹Ugaid'a mana bun su 'gkalayaman nu a penggalebeken ku sa lekanu a pabpeliu aku sa sakataw a bilanggu sa uman mauma su *Kanduli nu Kalipuas. Na ngintu, kiugan nu a paliun ku sa lekanu su Datu nu manga Yahudi?" ⁴⁰Na nia nilan inilalis edtalu na "Dikena sekanin i paliun ka si Barabas!" Na si Barabas na isa sekanin a ribildi.

19 ¹Guna su maitu na inipakua ni Pilatu su Isa al-Masih ka pinalebpadan nin. ²Na su manga sundalu na minumbal silan sa sansangan a sudangen ka inisangan nilan lu kanu ulu nu Isa al-Masih enggu pimbalegkasan nilan sa lambayung a lambung. ³Entu pan ka namangubay silan sa lekanin sa nia nilan 'bpamedtalun na "Salam sa leka, Datu nu manga Yahudi" taman sa pinanebpi nilan sekanin.

⁴Na linemiu menem 'bpaluman si Pilatu ka nia nin pidtalu kanilan na "Tanudi nu! Iadap ku sekanin sia sa lekanu asal'a katawan nu i dala a benal nailay ku a kadupangan nin." ⁵Na guna su maitu na iniadap'in su Isa al-Masih a nakadsansangan sa sudangen enggu nakalambung sa lambayung. Na nia pidtalu ni Pilatu kanilan na "Ilay nu den i taw a nia." ⁶Na endaw i kinailay sa lekanin nu manga mapulu nu 'bpamangurban enggu su manga tameng'u Suti a 'Bpagagaman na inilalis'ilan edtalu i "Itutuk sekanin! Itutuk sekanin kanu kayu a pinambalawaga!" Na nia pidtalu ni Pilatu kanilan na "Kua nu demun sekanin ka sekanu den i tutuk lun ka sia sa laki na dala nailay ku a kadupangan nin." ⁷Nia inisumpat'u manga Yahudi na "Aden kasuguan^t a nakadalem sia kanu kitab'ami a manga Yahudi na nakabpaliugat sa lekanin i matay sabap sa nia nin tinimbangan sa ginawa nin na "Tunggal'u Kadenan."

^t 19:7 **kasuguan** Su nia a kasuguan nu manga taw a Yahudi na ebpun sa Libitikus 24 ayat 16 sia kanu Kitab Taurat. Nia ipebpagilay nu nia a kasuguan na su taw a makasakutu kanu Kadenan na dait a imatayan. Tembu pegkiugan nilan 'bpagimatay su Isa al-Masih ka nakasakutu kun sekanin sabap sa initimbang'in su ginawa nin sa Tunggal'u Kadenan.

Yuhan 19

⁸Endaw demun i kinakineg'i Pilatu kanu nia a kadtalu na naisegan i gilek'in. ⁹Daka linemudep menem sekanin lu kanu tulugan ka inidsan nin su Isa al-Masih sa "Endaw ka besen nakabpun?" Ugaid'a da sawal su Isa al-Masih. ¹⁰Nia pidtalu ni Pilatu sa lekanin na "Nginan ka di aku nengka pedsawalen? Di nengka 'gkatawan i aden bagel ku a makapambaya-baya ku seka udi na makapatutuk ku seka kanu kayu a pinambalawaga?" ¹¹Nia pidtalu nu Isa al-Masih sa lekanin na "U dikena bu su bagel a inenggay sa leka a ebpun sa sulega na dala bagel'engka sa kagkiug-kiug'engka sa laki. Sabap sa entu na su minalad sa laki sia sa leka na labi lawan pan i kadusan nin."

¹²Na iganat sa entu ba na 'bpagapasen den ni Pilatu i kapambaya-baya nin kanu Isa al-Masih ugaid'a su manga Yahudi na nia nilan ibpelalis pedtalu na "Amaika pambaya-bayan nengka i mama a nan na dikena ka pakat'u Sultan sa Ruma, ka apia entain i pandatun nin i ginawa nin na pedsungkang kanu Sultan."^u ¹³Endaw i kinakineg'i Pilatu sa kadtalu nilan a entu na init'in lu sa liu su Isa al-Masih enggu nagagayan lu kanu 'bpagagayanan nu 'bpangukum a lu nakabetad kanu bedtuan sa Watu a Lama-lama' a sia sa basa a Hibru na Gabata. ¹⁴Na su entu ba a gay na su Gay nu Kabpagadil^w kanu sakapadian a Kanduli nu Kalipuas sa uras a manga ikanem sa mapita.^x Na nia pidtalu ni Pilatu kanu 'gkangaunutan nu manga Yahudi na "Ilay nu! Su Datu nu." ¹⁵Daka inilalis'ilan edtalu i "Iawa nengka den sia! Iawa nengka den sekanin ka itutuk'engka den!" Nia pidtalu ni Pilatu na "Ipapedtutuk'u sa laki su Datu nu?" Na nia inisawal'u manga mapulu nu 'bpamangurban na "Dala datu nami nia tabia na su Sultan sa Ruma." ¹⁶Guna su maitu na inipalad'i Pilatu kanilan su Isa al-Masih ka enggu makapatutuk.

^u **19:12 Sultan** Su nalabit sia a Sultan na nia ba su Sultan sa Ruma a su Kaisar. Su Kaisar na nia ba i gelal'u manga taw sa Ruma kanu sultan nilan kanu entu ba a timpu. Su nia a kadtalu na ebpun sa basa a Latin.

^v **19:13 Watu a Lama-lama** Su nia a lama-lama na watu a pinadtatambil.

^w **19:14, 31 Gay nu Kabpagadil** Nia ba su gay unan nu Gay nu Kabpangintelenen. Nasisita a mapasad nu langun nu galebek kanu nia ba a gay kagina di mapakay a enggalebek kanu Gay nu Kabpangintelenen.

^x **9:14 uras a manga ikanem sa mapita** Nia nin maena sa basa a Grik na *uras a manga ikanem*. Na sia kanu kasabut'u taw sa Ruma na *uras a manga ikanem sa mapita*. Na sia menem kanu kasabut'u manga taw a Yahudi na *uras a maudtu*. Ugaid'a nia kinapamily sa *ikanem sa mapita* na kagina su kinasulat sa nia na lu basi natabu sa dalepa a sakup'a Ruma.

Su Kinatutuk kanu Isa al-Masih lu kanu Kayu a Pinambalawaga
(*Mataya 27:32-44; Markus 15:21-32; Luk 23:26-43*)

Na kinua nu manga sundalu su Isa al-Masih ¹⁷ enggu inipapusan nilan sa lekanin su pinambalawaga a kayu ka inisigkil'ilan kanu dalepa a bedtuan sa Dalepa na Takulab a Ulu, sa basa a Hibu na Gulguta. ¹⁸ Na lu nilan ba initutuk su Isa al-Masih kanu kayu a pinambalawaga. Na aden bun dua kataw a initutuk bun kanu ped a kayu a pinambalawaga, su sakataw na sia tampal kanu kawananan nu Isa al-Masih, su sakataw menem na sia tampal kanu biwang'in.

¹⁹ Na si Pilatu na minumbal sa karatula a nia nin lun inisulat na "Si Isa a taw sa Nasarit, su Datu nu manga Yahudi" ka inipabetad'in lu kanu kayu a pinambalawaga. ²⁰ Su nia a karatula na madakel i nakabatia lun a manga Yahudi kagina masupeg kanu siudad su tinutukan kanu Isa al-Masih enggu su karatula a entu na nia kinasulat lun na basa a Hibu, Latin enggu Grik. ²¹ Kagina ka maitu na su manga mapulu nu 'bpamangurban nu manga Yahudi na nia nilan 'bpamedtalun kani Pilatu na "Dikena man 'Datu nu manga Yahudi' i dait a isulat'engka san ka nia man dait a isulat'engka san na 'Nia nin pedtalun na saki su Datu nu manga Yahudi.'" ²² Nia inisumpat'i Pilatu na "U ngin i nakasulat ku san na entu den ba."

²³ Guna su nakatutuk den nu manga sundalu su Isa al-Masih na linuwasan nilan sa balegkas ka pimbab-bad'ilan sa pat bad, uman i sakataw a sundalu na sabad. Na kinua nilan bun su lambung'u Isa al-Masih a dala panay nin ka inaul iganat sa baba taman sa pulu. ²⁴ Daka nia pidtalun nu uman i isa kanilan na "Di tanu i nia mambad ugaid'a embunuta tanu ka enggu tanu katawan u entain i makakua lun." Su nia a pinggula nu manga sundalu na natuman su nakadalem kanu kitab a

"Pembad-baden nilan su balegkas ku
enggu pembunutan nilan su lambung ku."^y

²⁵ Na kanu entu ba mambu na pedtindeg su ina nu Isa al-Masih lu masupeg kanu tinutukan sa lekanin. Lu bun ba su suled'u ina nin a babay enggu si Mariam a kaluma ni Kulupas apeg'i Mariam a taw sa

^y 19:24 Ebpun i nia sia kanu Manga Sengal 22 ayat 18 sia kanu Kitab Zabur.

Yuhan 19

Magdala. ²⁶Guna mailay nu Isa al-Masih su ina nin enggu su ipegkalimu nin a 'bpagunut sa lekanin a pedtindeg bun lu ba na nia nin pidtalu kanu ina nin na "Ina, ilay ka! Sekanin den su wata nengka." ²⁷Na nia nin menem pidtalu kanu 'bpagunut sa lekanin na "Sekanin den su ina nengka." Na iganat kanu entu ba a kutika na su 'bpagunut na lu nin den pinagkaleben kanu walay nin su ina nu Isa al-Masih.

(*Mataya 27:45-56; Markus 15:33-41; Luk 23:44-49*)

²⁸Guna su maitu na 'gkatawan den nu Isa al-Masih i natalutup den su langun. Na pidtalu nin i "Pakainem aku." Na kanu kinadtalu nin sa nia na natuman su nakadalem kanu kitab.^z ²⁹Saleta mambu na aden taguan a napenu na madsem a makalangut na inisumek'ilan lu su ibpangamek a pidtangkeyanan sa kayu^a ka inipasusup'ilan kanu Isa al-Masih. ³⁰Na endaw demun i kinasusup'u Isa al-Masih kanu madsem a makalangut na nia nin pidtalu na "Natalutup den." Na mibpatumeng sekanin ka inipalad'in den su ngiawa nin.

³¹Na kagina ka Gay den nu Kabpagadil^w na su 'gkangaunutan nu manga Yahudi na pinangeni nilan lu kani Pilatu i gesan den su ay nu manga initutuk'ilan^b a entu asal'a mangagan matay ka enggu nilan den maawa su manga bangkay. Pinangeni nilan i entu asal'a di matangen su bangkay^c nu nakatutuk lu kanu kayu a pinambalawaga kanu Gay nu Kabpangintelenen kagina dikena kadsalilidan i entu a Gay nu Kabpangintelenen.^d ³²Guna su maitu na linemu den su manga sundalu ka ginesa nilan den su ay nu sakataw apeg'u kaped'in pan a initutuk. ³³Ugaid'a guna su ipedtundug'ilan den su Isa al-Masih na nailay nilan i minatay den sekanin tembu dala nilan den magesa su ay nin. ³⁴Ugaid'a

^z 19:28 Su nia a nakadalem kanu kitab na mailay kanu Manga Sengal 69 ayat 21 sia kanu Kitab Zabur.

^a 19:29 **kayu** Su nia a kayu na nia nin ngala sa basa a English na *hyssop*. Mategas enggu manga sakamitru i kalambeg'in.

^b 19:31 **gesan den su ay nu manga initutuk'ilan** Na nia ukit'a kapenggesa nilan lun na pembetayn nilan sa putaw. Amaika maitu na di nin den magaga i kadtindeg'in sa ukit a kaginawa nin a sabapan den nu kangagan nu kapatay nin.

^c 19:31 **matangen su bangkay** Su adat-betad'u manga taw a Yahudi na di nilan kalilinian a matangen su bangkay nu nakatutuk'ilan a entu atawa ka kagausan pan na magabi. Sia ebpun i nia kanu Diutirunumi 21 ayat 22 taman sa 23 sia kanu Kitab Taurat.

^d 19:31 **Dikena kadsalilidan i entu a Gay nu Kabpangintelenen** ka lusud bun kanu padian nu Kanduli nu Kalipuas.

Yuhan 19

sinagkal'u sakataw kanu manga sundalu sa dilek su takilidan nu Isa al-Masih. Na midsambuta demun i kinaigis'u lugu enggu su ig.

³⁵Na su sakataw a nakailay kanu entu na inidsaksi nin su entu asal'a makapalitala kanu bun. Benal su inidsaksi nin enggu katawan nin man i benal su pedtalun nin. ³⁶Ka nanggula man su nia asal'a matuman su nakadalem kanu kitab a

“Apia satiman kanu tulan nin na di magesa.”

³⁷Nadtalu bun kanu ped a manga ayat i

“Edsulimanen nilan su taw a entu a sinagkal'ilan.”^e

Su Kinakubul kanu Isa al-Masih

(*Mataya 27:57-61; Markus 15:42-47; Luk 23:50-56*)

³⁸Na kanu ulian nu entu na si Yusup a taw sa Arimatia na pinangeni nin kani Pilatu i makua nin su bangkay nu Isa al-Masih. Na si Yusup a nia na isa bun a 'bpagunut kanu Isa al-Masih ugaid'a ibpagna nin bu ka 'gkagilekan kanu 'gkangaunutan nu manga Yahudi. Na sinugutan mambu sekanin ni Pilatu sa kakua nin lun. Guna su maitu na pibpawangan nin ka kinua nin su bangkay nu Isa al-Masih. ³⁹Na minunut sa lekanin si Nikudimu a nananggit sa manga telupulu kakilu a pinadsimbul a kamutan a bedtuan sa mira enggu alu.^f Na sekanin ba a nia su taw a linemu kanu Isa al-Masih kanu nangaipus a manga timpu sa kutika na magabi.^g ⁴⁰Guna su maitu na kinua nilan den su bangkay nu Isa al-Masih ka pinutus'ilan sa mapia a manga ginis^h enggu binetadan nilan den kanu manga kamutan a entu a mana bun sia kanu adat-betad'u manga Yahudi sa kapegkubul. ⁴¹Na lu kanu dalepa a tinutukan kanu Isa al-Masih na aden lu pamumulanan. Na lu kanu pamumulanan a entu na aden lu dala pamun mausal a pegkubulan. ⁴²Na kagina ka Gay den nu Kabpagadil'u manga Yahudi na lu nilan den ba inikubul su Isa al-Masih kagina masupeg bu lu ba.

^e 19:37 Ebpun i nia sia kanu Kitab a Inisulat'u Nabi Zakaria 12 ayat 10.

^f 19:39 **Mira enggu alu** na kamutan a ebpun sa manga pamumulanan. 'Bpagusalen su nia a ipedsapu kanu manga lawas'u minatay asal'a 'gkamut su bangkay enggu mapakay bun i nia a makagamut sa masakit.

^g 19:39 Ebpun i nia sia kanu nia bun ba a kitab 3 ayat 1 taman sa 9.

^h 9:40 **mapia a manga ginis** Su adat-betad'u manga taw a Yahudi na nia ba su ipebputus kanu manga minatay. Su nia a ginis na mapulu i alaga nin. Na nia ba i pagidsan nu unung sia sa lekitanu a manga Muslim.

Su Kinambibiag'u Isa al-Masih

(Mataya 28:1-8; Markus 16:1-8; Luk 24:1-12)

20 ¹Na malilibuteng pan kanu mapita-pita demun kanu Akadⁱ na linemu den kanu kubul^j si Mariam a taw sa Magdala. Na nailay nin i naawa su watu a inipintu kanu kubul. ²Daka nalalaguy sekanin lemu kani Simiun Pitru enggu kanu sakataw pan a 'bpagunut a ipegkalimu nu Isa al-Masih ka pidtalu nin kanilan i "Aden kinemua kanu bangkay nu Mapulu lu kanu kubul! Di nami katawan u endaw nilan tampal inibetad." ³Na entu demun ba na ginemanat si Pitru enggu su sakataw pan a 'bpagunut ka pibpawangan nilan su kubul. ⁴Na isa bu i kinapalalaguy nilan dua ugaid'a nauna nakauma su sakataw a 'bpagunut lu kanu kubul ka malengkas i kinapalalaguy nin kumin kani Pitru. ⁵Ugaid'a da sekanin ludep ka dinemukum bu semiling taman sa nailay nin bun lu su unung a mapia a manga ginis. ⁶Na nakatundug bun makauma si Simiun Pitru. Daka naninggalus sekanin lemudep lu kanu kubul a nailay nin pamun su manga mapia a ginis ⁷enggu su mapia a saput a inusal kanu ulu nu Isa al-Masih. Ugaid'a su mapia a saput na da makabetad lu kanu manga mapia a ginis ka nakasenggay a nalulun. ⁸Daka linemudep mambu su sakataw a 'bpagunut a nauna makauma lu kanu kubul. Na nailay nin su entu taman sa nalitiala sekanin ⁹apia da nilan pan katuntayi su nakadalem kanu kitab a natatalanged i embibiag 'bpaluman su Isa al-Masih. ¹⁰Guna su maitu na mimbalingan den su dua kataw a 'bpamangunut lu kanu pegkakalebenan nilan.

Su Kinabpapayag'u Isa al-Masih kani Mariam a Taw sa Magdala

(Mataya 28:9-10; Markus 16:9-11)

¹¹Na ulian nu entu na si Mariam a lu pedtindeg kanu liu nu kubul a 'bpaguguliang na dinemukum sekanin ka sinemiling lu kanu kubul. ¹²Na nailay nin i dua kataw a malaikat a mimbanggala sa maputi a 'bpagagayan lu kanu nabetadan nu bangkay nu Isa al-Masih. Na su sakataw a malaikat na sia tampal kanu naunanan nin, su sakataw menem na sia tampal

ⁱ 20:1 Akad Sia sa basa a Grik na nia nin maena na *muna-muna a gay nu sakapadian*. Sia kanu adat-betad'u manga taw a Yahudi na Akad su entu.

^j 0:1 Su kubul sia na nia nin palas na liningkaban a masela a watu a mana takub. Mailay i nia sia kanu Mapia a Tutuma a Inisulat'i Markus 15 ayat 46 sia kanu Kitab Injil.

kanu natuadan nin. ¹³Na inidsan nilan si Mariam sa “Bai, nginan ka ’bpaguguliang ka?” Na nia nin inisumpat kanilan na “Aden kinemua kanu bangkay nu Mapulu ku. Na di ku katawan u endaw nilan tampal inibetad.”

¹⁴Na endaw i kinadtalu nin sa nia na tinemaligkud sekanin, na nailay nin su Isa al-Masih a pedtindeg, ugaid’a da nin makilala i entu besen ba su Isa al-Masih. ¹⁵Na inidsan nu Isa al-Masih si Mariam sa “Bai, nginan ka ’bpaguguliang ka? Entain i ’bpanuntulen nengka?” Na nia kataw lun ni Mariam na su pedtiakap kanu pamumulanen. Na nia nin lun inisumpat na “Kaka, amaika seka i kinemua kanu bangkay na edtal u ka sa laki u endaw nengka tampal inibetad ka enggu ku makua.” ¹⁶Na nia tig’u Isa al-Masih sa lekanin na “Mariam.” Daka nakalengi sekanin sa nia nin nadtal na “Rabbuni!” Nia nin maena na gulu su entu a kadtalu a Hibru. ¹⁷Nia menem pidtal nu Isa al-Masih sa lekanin na “Di aku nengka pan pegkapeti ka da aku pamun makabpapulu lu kanu Ama. Ugaid’a makin ka lu kanu manga suled^k ku ka edtal u ka kanilan i pebpapulu aku den lu kanu Ama ku a Ama nu bun, su Kadenan ku a Kadenan nu bun.”

¹⁸Guna su maitu na linemu si Mariam a taw sa Magdala kanu ’bpamangunut kanu Isa al-Masih ka pinasabutan nin kanilan sa nia nin pidtal na “Nailay ku su Mapulu!” Na pinanudtul’in bun kanilan su ngin i pidtal sa lekanin nu Isa al-Masih.

Su Kinabpapayag’u Isa al-Masih kanu ’Bpamangunut sa lekanin

(Mataya 28:16-20; Markus 16:14-18; Luk 24:36-49)

¹⁹Na kanu kinadsukilep demun kanu entu bun ba a gay a muna-muna a gay nu padian na su ’bpamangunut na nangalid silan lu kanu ’gkangalimudan nilan a walay kagina ’gkagilekan silan kanu ’gkangaunutan nu manga Yahudi. Na nakatekaw demun edtindeg su Isa al-Masih lu kanu pageletan nilan sa nia nin pidtal kanilan na “San sa lekanu su kalilintad.” ²⁰Na endaw i kinadtalu nin sa entu na inipailay nin kanilan su lima nin enggu su takilidan nin. Na sangat a nangagalaw su ’bpamangunut kanu kinailay nilan kanu Mapulu. ²¹Daka pidsalumanan nin edtal kanilan i “San sa lekanu su kalilintad. Na u ngin i kinasugu nu Ama sa laki na maitu bun ba mambu i kapedisugu ku sa lekanu.”

²²Endaw i kinadtalu nin sa entu na iniyupan nin su ’bpamangunut sa

^k 20:17 Su manga suled sia na su ’bpamangunut kanu Isa al-Masih.

nia nin pidtalu na “Talima nu den su Suti a Ruh. ²³Na apia entain i taw a ampunen nu i dusa nin na inampun sekanin. Na apia entain menem a taw i di nu ampunen i dusa nin na da sekanin maampun.”

²⁴Na kanu kinabpapayag’u Isa al-Masih kanilan na dala matabu lu si Tumas a bedtuan bun sa Leping a isa bun kanu sapulu enggu dua a ’bpamangunut lun. ²⁵Kagina ka maitu na pinanu dtul sa lekanin nu ped’in a ’bpamangunut i “Nailay nami su Mapulu!” Ugaid’a nia nin pidtalu sa kanilan na “Di aku a benal malitiala nia tabia na mailay ku pan su tanda nu tutuk lu kanu lima nin enggu matiduk ku demun kanu kemel ku taman sa maami nu lima ku demun su takilidan nin.”

²⁶Na kanu ulian nu nakapitu gay na su ’bpamangunut na lu menem silan kanu ’gkangalimudan nilan a walay. Na nangalid silan enggu kaped’ilan den si Tumas. Na nakatekaw menem edtindeg su Isa al-Masih lu kanu pageletan nilan sa nia nin pidtalu na “San sa lekanu su kalilintad.” ²⁷Daka pidtalu nin kani Tumas i “Itiduk’engka den su kemel’engka sia kanu lima ku enggu ilay ka sa mapia taman sa iami nengka den su lima nengka sia kanu takilidan ku. Da ka den man pendua-dua ka palitiala ka den.” ²⁸Nia nadttalu ni Tumas sa lekanin na “Mapulu ku enggu Kadenan ku!” ²⁹Na nia pidtalu nu Isa al-Masih sa lekanin na “Nalitiala ka den saguna kagina nailay aku nengka den. Mapia den a benal kanu manga taw u ’bpalitiala apia dala aku nilan mailay.”

³⁰Na madakel pan a manga tanda a pinggula nu Isa al-Masih sia kanu kaadapan nu ’bpamangunut sa lekanin i da den makasulat kanu nia a kitab. ³¹Ugaid’a su namakasulat menem sia na inisulat asal’a makapalitiala kanu sa su Isa na sekanin su Masih a Tunggal’u Kadenan enggu asal’a sia makanggulalan kanu kasalig’u na makatalima kanu sa bagu a uyag-uyag sia kanu ingala nin.

21 ¹Kanu ulian nu entu na mibpapayag ’bpaluman su Isa al-Masih kanu ’bpamangunut sa lekanin lu kanu lanaw nu Tibirias.^l Na maya ba i nanggula. ²Kanu entu ba na nangatimu si Simiun Pitru, si Tumas a bedtuan sa Leping enggu si Nataniel a taw sa Kana a sakup’a Galili apeg’u manga wata ni Zabidi enggu su dua kataw pan a ’bpamangunut kanu Isa al-Masih. ³Na nia pidtalu ni Simiun Pitru kanilan na “Manginseda aku pan.” Nia nilan pidtalu na “Munut kami

^l 21:1 lanaw nu Tibirias Nia ped a ipembedtu lun na lanaw nu Galili.

Yuhan 21

sa leka.” Na nageda silan sa awang ka ginemanat silan ugaid’a kanu nalalamagan na da a benal nakua nilan a seda.

⁴Na kanu kinagkapita na midtindeg su Isa al-Masih lu kanu adteban ugaid’a da sekanin makilala nu ’bpamangunut sa lekanin. ⁵Na nia nin pidtalu kanilan na “Manga dua na suled, aden nakua nu a seda?” Nia nilan inisumpat na “Da.” ⁶Nia pidtalu nu Isa al-Masih kanilan na “Iulug’u i ambit’u a nan san tampal sa kawanan na awang’u ka makakua kanu.” Na iniulug’ilan mambu su ambit’ilan na da ka pan ba ka di nilan den ’gkagaga penggandel su ambit’ilan sabap kanu kadakel’u seda.

⁷Guna su maitu na su ’bpagunut a ipegkalimu nu Isa al-Masih na pidtalu nin kani Pitru i “Su Mapulu i entu.” Na kanu entu ba na da makambanggala si Simiun Pitru. Na endaw i kinakineg’in sa su Mapulu i entu na mimbanggala ka tinemibpu lu kanu ig ka pebpawangan nin. ⁸Na su ped mambu a ’bpamangunut na linemu bun silan a inipatudan nilan bu kanu awang’ilan su ambit’ilan a napenu na seda kagina dikena bun gaid mawatan su adteban ka siyawpulu kamitru bu i kawatan nin.

⁹Guna silan makatepad na nailay nilan i pembaga den su uling a nabetadan den na seda enggu aden bun pan. ¹⁰Nia pidtalu nu Isa al-Masih kanilan na “It’u sia i kaped kanu nakua nu a seda.” ¹¹Daka sinemampaw si Simiun Pitru lu kanu awang ka ginandel’in su ambit a napenu na mangasela a seda ka initepad’in. Na nia kadakel’u manga seda a entu na magatus enggu limapulu enggu telu. Na apia maitu su kadakel’u manga seda a entu na da bun makisi su ambit. ¹²Na nia pidtalu nu Isa al-Masih kanilan na “Sia kanu ka edtilagad kanu.” Na katawan nilan i sekanin su Mapulu na ’gkalinilian nilan sekanin mangingidsa u saben-sabenal a entain ba sekanin ugaid’a dala isa bu a nakatika lun midsa. ¹³Na sinemupeg su Isa al-Masih ka kinua nin su pan enggu su seda ka inenggay nin kanilan. ¹⁴Na iganat kanu kinapambibiag lun ’bpaluman na nia den ba i ikatelu a kinabpapayag’u Isa al-Masih kanu ’bpamangunut sa lekanin.

¹⁵Guna su nakapasad den silan edtilagad na inidsan nu Isa al-Masih si Simiun Pitru sa “Simiun a wata ni Yuhan, su kapegkalimu nengka sa laki na lawan pan kanu kapegkalimu nilan?” Nia inisumpat’i Pitru sa lekanin na “Uway, Mapulu. Katawan nengka i ipegkalimu ku seka.” Nia pidtalu nu Isa al-Masih sa lekanin na “Pakan ka su manga bili-bili ku a pipis.” ¹⁶Na inidsan menem sekanin ’bpaluman nu Isa al-Masih sa “Simiun a wata ni Yuhan, benal a ipegkalimu aku nengka?” Nia inisumpat’i Pitru

Yuhan 21

sa lekanin na “Uway mambu, Mapulu. Katawan nengka i ipegkalimu ku seka.” Nia menem pidtalu nu Isa al-Masih sa lekanin na “Tuganul ka su manga bili-bili ku.” ¹⁷Na inidsan nin menem sekanin sa “Simiun a wata ni Yuhan, saben-sabenal a ipegkalimu aku nengka?” Na nia den ba i ikatelu a kinaisa nin lun. Na sinemegad su manggiginawa ni Pitru sabap sa nakatelu den idsai nu Isa al-Masih sa “Ipegkalimu aku nengka?” Na nia nakasumpat’i Pitru na “Mapulu, ’gkataan nengka bun su langun. Katawan nengka i ipegkalimu ku seka.” Nia pidtalu nu Isa al-Masih sa lekanin na “Pakan ka su manga bili-bili ku. ¹⁸Na kanu manguda ka pan na seka i pembalud kanu pakut’engka enggu ’bpelalakaw ka sa apia endaw i kiug’engka. Ugaid’a saben-sabenal a pedtalun ku sa leka i sa kagkatua nengka na betelen nengka su lima nengka enggu salakaw den a taw i malud sa leka taman sa iten ka nin sa dalepa a di nengka ’gkalinian.” ¹⁹Pidtalu nu Isa al-Masih i entu ka pinakataan nin i maitu ba i ukit a kaimatay kani Simiun Pitru a makapayag’in su sigay nu Kadenan. Na kanu kinadtalu nin sa entu na pidtalu nin kani Pitru i “Unut ka sa laki.”

²⁰Na kanu kinalengi ni Pitru na nailay nin i pedtundug su ’bpagunut a ipegkalimu nu Isa al-Masih. Na sekanin su ’bpagunut a sinemandang masupeg kanu laleb’u Isa al-Masih kanu kapenggabi nilan ka minidsa lun sa “Mapulu, entain i tempu sa leka?” ²¹Na endaw i kinailay ni Pitru kanu entu a ’bpagunut na nia pidtalu ni Pitru kanu Isa al-Masih na “Mapulu, sekanin, na ngin menem i manggula nin?” ²²Nia pidtalu nu Isa al-Masih sa lekanin na “Amaika kiugan ku a bibiag pamun sekanin taman sa kambalingan ku, na liu ka den sa entu. Unut ka bu sa laki.” ²³Na guna su maitu na nakalapat su bitiala kanu manga suled sa paginugut sa di matay su entu a ’bpagunut ugaid’a dikena nia pidtalu nu Isa al-Masih i di sekanin matay ka nia nin man pidtalu na “Amaika kiugan ku a bibiag pamun sekanin taman sa kambalingan ku, na liu ka den sa entu.”

²⁴Na entu ba su ’bpagunut a sinemulat kanu nia a kitab enggu pedsaksi lun. Na katawan nami i benal su inidsaksi nin.

²⁵Na madakel pan i kaped a pinggula nu Isa al-Masih. Na amaika inisulat bu langun su entu na su kalangan ku lun na di malengan sia sa dunia su manga libelu a sinulatan lun.

Wassalam